ГОЛОС України

Влада — Радам!

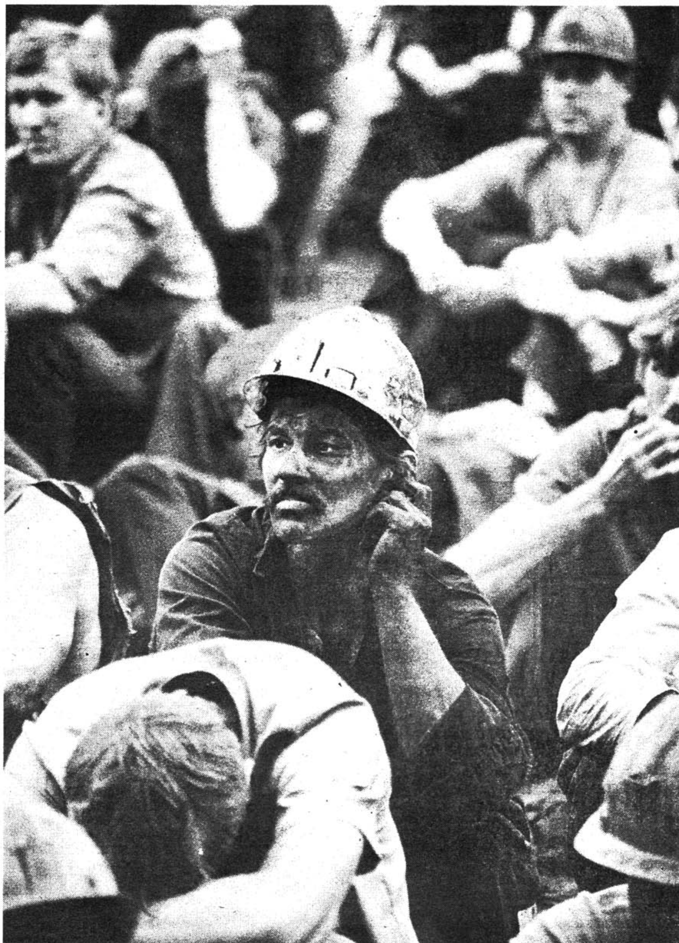
Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 8 ◆ Субота, 12 січня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

ПРОГНОЗ НА ЗАВТРА

Помічено, що дощ часто випадає там, де збирається багато наелектризованих людей. Пригадайте: дощ йшов над Хрещатиком 16 липня минулого року, лили дощі над майданом Жовтневої Революції у першій половині жовтня... Отже, погода певним чином залежить від нас! Можливо, останнім часом саме тому й не настає зима, що ми робимо щось не так. А як! І що падатиме з неба завтра — у залежності від нашої поведінки сьогодні!

Що показують наші соціальні барометри — читайте на 6—7 сторінках.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

ТЕЛЕГРАМА В НОМЕР

Київ. Верховна Рада УРСР. Голові комісії з питань гласності та засобів масової інформації Правденкові С. М. Беручи до уваги телеграму заступника Голови Ради Міністрів УРСР т. Гладуша про розрахунки за вугільну продукцію зі споживачами за цінами IV кварталу 1990 року із застосуванням коефіцієнта 2,7, рада трудового колективу об'єднання вирішила:

1. Відвантаження вугілля споживачам 10 січня не припиняти. Після 27 січня питання про відвантаження вугілля розглянути на засіданні РТК об'єднання.

2. Засудити спотворення повідомлення ТАРС, яке прозвучало 8 січня 1991 року у вечірній телевізійній програмі «Час» про незгоду робітників вугільних підприємств з генеральними директорами в питанні припинення відвантаження вугілля споживачам. 10 січня направити на адресу голови Держтелерадіо СРСР і вечірньої програми «Час» телеграму з вимогою спростувати спотворене повідомлення.

3. Відрядити до Мінфіну УРСР членів РТК об'єднання Радченка В. А. і Болдирєва Ю. А. для участі 14 січня в затвердженні розрахункових цін на вугільну продукцію.

Враховуючи, що зазначені розрахункові ціни є мінімальними для забезпечення виживання об'єднання в умовах ринкової економіки, зобов'язати товаришів Радненка і Болдирєва негайно інформувати трудовий колектив об'єднання телеграмою про будь-які зменшення розрахункової ціни під час її схвалення з метою прийняття трудовим колективом усіх можливих захисних заходів і дій.

4. Копію даного рішення направити у трудові колективи шахт і редакції засобів масової інформації.

Голова РТК Тризна.
Секретар РТК Капрюхін.

У всіх нас сьогодні на вустах — Україна. Бо ми щиро прагнемо бачити її демократичною, вільною, багатою. Але яким шляхом іти до такої України! Що треба зробити кожному у цій великій справі! Відповідь на ці питання пробують дати народні депутати УРСР І. Юхновський та О. Мороз — на 12—13 сторінках нашої газети.

Граната у кулаці терориста... Замість Ленінграда літак приземлюється у Стокгольмі. Згодом дев'ятнадцятирічного львів'янина Анатолія Михайленка повертають додому і садять на лаву підсудних. Проте під час судового процесу з'ясувались досить пікантні подробиці. Зокрема, пілоти охоче змінили курс, аби «припаркувати» літак у шведському місті. Подробиці на 8 сторінці.

Інформаційний кур'єр: Телетайп. Телекс. Телефакс

ХЛІБ-СІЛЬ і квіти піднесли в Бориспільському аеропорту юні представники нашої республіки учасникам гуманної місії, яка прибула 10 січня в столицю України з Афганістану. На літаку афганської авіакомпанії «Аріана» вони доставили десять тонн фруктів, які такі необхідні сьогодні українським дітям, що потерпіли в результаті аварії на Чорнобильській АЕС.

УЖИТТЯ нашої республіки 11 січня ввійде помітною датою: о 13 годині в актовому залі Ради Міністрів українська делегація приймала найближчих сусідів з Молдови. Ділова зустріч завершилася підписанням спільного документа, який регулюватиме економічні та культурні зв'язки республік на 1991—1993 роки.

З української сторони угоду підписав заступник Голови Ради Міністрів В. Гладуш, з молдовської — заступник прем'єр-міністра, міністр національної економіки К. Тампіза.

Детальнішу розповідь про цю подію читайте в одному з наступних номерів газети.

ВІЛЬНЮС. Черговий нічний сюрприз підніс литовський парламент жителям республіки. Пізно ввечері 10 січня депутати затвердили на посаді прем'єр-міністра Литви сорокарічного кандидата економічних наук Альбертаса Шименаса.

Сьогодні гість нашого «Куреня» гуморист Євген Колодійчук. Тут же, на 16 сторінці — продовження детективної історії «Вбивство з ілюмінацією».

Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки

ПРО ДЕРЖАВНУ ПОДАТКОВУ СЛУЖБУ В УКРАЇНСЬКІЙ РСР

Виходячи з Декларації про державний суверенітет України цей Закон визначає права, обов'язки і відповідальність державних податкових інспекцій при стягненні ними податків і інших обов'язкових платежів у бюджет, здійсненні контролю за правильністю обчислення і сплати цих платежів, а також за додержанням податкового законодавства.

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Структура державної податкової служби в Українській РСР

Державна податкова служба в Українській РСР створюється при Раді Міністрів Української РСР у складі Головної державної податкової інспекції Української РСР і державних податкових інспекцій по областях, районах, містах і районах у містах.

Стаття 2. Головні завдання державних податкових інспекцій

Головним завданням державної податкової інспекції є забезпечення додержання законодавства про податки, повний облік всіх платників податків та інших обов'язкових платежів у бюджет, здійснення контролю і забезпечення правильності обчислення та сплати цих платежів.

Стаття 3. Законодавство, яким керуються державні податкові інспекції

Державні податкові інспекції у своїй діяльності керуються Конституцією Української РСР, цим Законом, іншими законами і рішеннями Верховної Ради Української РСР та місцевих Рад народних депутатів.

Стаття 4. Підпорядкованість державних податкових інспекцій

Державні податкові інспекції підпорядковуються вищестоящим інспекціям і свою практичну діяльність здійснюють у тісній взаємодії з органами державного управління республіки та виконавчими комітетами Рад народних депутатів.

Державні податкові інспекції усіх рівнів координують свою роботу з фінансовими органами, банківськими установами, органами внутрішніх справ, суду, прокуратури, арбітражу, іншими контролюючими органами.

Стаття 5. Призначення працівників державних податкових інспекцій

Головну державну податкову інспекцію Української РСР очолює начальник, який призначається Радою Міністрів Української РСР. Начальники державних податкових інспекцій по областях, містах Києву і Севастополю призначаються начальником Головної державної податкової інспекції Української РСР, а начальники державних податкових інспекцій по районах, містах і районах у містах — начальниками вищестоящих державних податкових інспекцій, за поданням відповідних виконавчих комітетів Рад народних депутатів.

Стаття 6. Фінансування державних податкових інспекцій

Видатки на утримання державних податкових інспекцій визначаються Радою Міністрів Української РСР і фінансуються з республіканського бюджету.

Рада Міністрів Української РСР встановлює для працівників державних податкових інспекцій персональні звання, спеціальну форму та відзнаки.

Стаття 7. Статус державних податкових інспекцій

Державні податкові інспекції є юридичними особами, мають самостійний кошторис видатків, поточні рахунки в установах банків і печатки із зображенням Державного герба Української РСР та своїм найменуванням.

РОЗДІЛ II. ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ПОДАТКОВИХ ІНСПЕКЦІЙ

Стаття 8. Функції Головної державної податкової інспекції Української РСР

Головна державна податкова інспекція Української РСР виконує такі функції:

1) проводить безпосередньо і організує роботу державних податкових інспекцій по здійсненню контролю за додержанням законодавства про податки та інші платежі у бюджет, а також за порядком заняття індивідуальною трудовою діяльністю;

2) розробляє пропозиції щодо вдосконалення податкового законодавства;

3) розробляє і видає інструктивні, методичні вказівки та інші нормативні документи про порядок застосування законодавчих актів про податки та інші платежі у бюджет;

4) розробляє форми податкових розрахунків, звітів, декларацій та інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків та інших платежів у бюджет, а також форми звітів про проведену державними податковими інспекціями роботу;

5) роз'яснює порядок застосування законодавчих та інших нормативних актів про податки й інші платежі у бюджет і організує проведення цієї роботи державними податковими інспекціями;

6) організує роботу державних податкових інспекцій:

по обліку, оцінці та реалізації конфіскованого, безхазяйного майна, майна, що перейшло за правом успадкування до держави та скарбів;

по проведенню перевірок правильності стягнення і збереження коштів, одержаних у сплату державного мита, а також при здійсненні касових операцій виконкомами сільських і селищних Рад народних депутатів, по прийманню від населення коштів у сплату податкових платежів;

7) проводить обстеження та перевірки організації роботи державних податкових інспекцій усіх рівнів управління, за результатами яких вживає заходів до усунення виявлених недоліків і порушень;

8) здійснює заходи щодо професійної підготовки та перепідготовки кадрів;

9) здійснює заходи щодо створення інформаційної системи, автоматизованих робочих місць та інших засобів автоматизації і комп'ютеризації робіт державних податкових інспекцій.

Стаття 9. Функції державних податкових інспекцій по областях та містах з районним поділом

Державні податкові інспекції по областях і містах з районним поділом здійснюють функції стосовно до функцій, передбачених у статті 8 цього Закону.

У випадках, коли вказані державні податкові інспекції безпосередньо здійснюють контроль за платниками податків або інших платежів у бюджет, вони виконують стосовно цих платників ті ж функції, що й державні податкові інспекції по районах у містах і містах без районного поділу.

Стаття 10. Функції державних податкових інспекцій по районах, районах у містах і містах без районного поділу

Державні податкові інспекції по районах, районах у містах і містах без районного поділу виконують такі функції:

1) здійснюють контроль за додержанням законодавства про податки та інші платежі у бюджет;

2) забезпечують своєчасний і повний облік платників податків та інших платежів у бюджет, а також правильність обчислення цих платежів громадянам Української РСР та інших радянських республік, іноземним громадянам і особам без громадянства;

3) контролюють своєчасність подання платниками бухгалтерських звітів і балансів, податкових розрахунків, звітів, декларацій та інших документів, пов'язаних з обчисленням платежів у бюджет, а також перевіряють достовірність цих документів щодо правильності визначення прибутку, доходу, інших об'єктів оподаткування і обчислення платежів та інших платежів у бюджет;

(Закінчення на 3-й стор.)

Указ Президента Союзу Радянських Соціалістичних Республік

Про першочергові завдання по реалізації земельної реформи

З метою активізації проведення земельної реформи, створення умов для ефективного функціонування різних форм власності і господарювання, усунення монополії на землеволодіння, переходу до багатоукладної економіки в аграрному секторі і досягнення на цій основі стабільного нарощування виробництва сільськогосподарської продукції **постановляю:**

1. Урядам республік, виконавчим комітетам місцевих Рад народних депутатів забезпечити проведення в першій половині 1991 року інвентаризації нераціонально використовуваних земель у колгоспах, радгоспах, лісгоспах та в інших землекористувачів, включаючи землі, надані міністерствам і відомствам СРСР.

Сформувати за рахунок нераціонально використовуваних угідь спеціальний земельний фонд місцевих Рад народних депутатів для надання земель створюваним селянським господарствам, орендарям, сільськогосподарським кооперативам, а також громадянам для ведення особистого підсобного господарства, дачного будівництва, садівництва і городництва.

В першочерговому порядку знайти і виділити вже навесні цього року 3—5 млн. гектарів земель для задоволення невідкладних потреб населення.

2. Рекомендувати Верховним Радам республік скасувати всі необгрунтовані обмеження в розвитку присадибного землекористування, які стримують розширення особистих підсобних господарств, садівництва і городництва. Виконавчим комітетам місцевих Рад народних депутатів оперативно, не пізніш як у місячний строк розглядати всі питання, що виникають при виділенні земель, і приймати вичерпні рішення.

3. Рекомендувати Верховним Радам республік, крайовим і обласним Радам народних депутатів розробити по кожному регіону систему державної підтримки селянських господарств і сільськогосподарських кооперативів, яка передбачала б пільгові умови і заходи економічного стимулювання, особливо в період їх становлення. При цьому виходити з того, що селянським господарствам безперешкодно виділяються земельні ділянки в довічне успадковане володіння і в оренду.

Урядові СРСР і урядам республік для облаштування селянських господарств, спорудження будинків, різних господарських будівель забезпечити в 1991 році збільшення ринкових фондів на будівельні матеріали не менш як у 1,5 раза. З цією метою в кожній республіці, краї і області розробити програму розвитку матеріально-будівельної індустрії для забезпечення необхідними матеріалами новобудов села.

Виконавчим комітетам Рад народних депутатів вжити заходів до повного забезпечення потреб громадян у місцевих будівельних матеріалах.

4. Урядові СРСР, урядам республік при здійсненні земельної реформи визначити можливі шляхи і форми перетворення неефективно працюючих колгоспів і радгоспів в асоціації селянських господарств, кооперативів, а також надання їх земель орендарям, селянським господарствам, промисловим та іншим підприємствам.

Примусове розформування колгоспів, радгоспів та інших сільськогосподарських підприємств неприпустиме.

5. Урядові СРСР спільно з урядами союзних республік до 1 березня 1991 р. розробити систему організаційно-економічних заходів, які сприяли б залученню в сільські райони з недостатньою забезпеченістю трудовими ресурсами переселенців з інших регіонів, міст і промислових центрів, а також військовослужбовців, звільнюваних у запас.

6. Урядам республік, виконавчим комітетам місцевих Рад народних депутатів у місячний строк розглянути питання про забезпечення промислових, будівельних, транспортних та інших підприємств земельними угіддями для організації виробництва продукції сільського господарства.

7. Рекомендувати Верховним Радам союзних республік прискорити розробку і прийняття в 1 кварталі 1991 р. земельних кодексів республік.

Президент Союзу Радянських Соціалістичних Республік
М. ГОРБАЧОВ.

Москва, Кремль. 5 січня 1991 р.

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради Української РСР

Головний редактор Сергій ПРАВДЕНКО

Засновник — Верховна Рада Української РСР.

Адреса редакції: УРСР, 252047 Київ-47, вул. Нестерова, 4

Рукописи не рецензуються і не повертаються

Думки авторів публікацій у «Голосі України» не завжди збігаються з точкою зору редакції.

Індекс 60955. Тираж 165.650. Передплатна ціна на рік 19 крб. 60 коп.

УВАГА! У зв'язку з технологією випуску газети другий «зошит» [9—16 стор.] вкладено між 4 і 5 сторінками.

Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки

ПРО ДЕРЖАВНУ ПОДАТКОВУ СЛУЖБУ В УКРАЇНСЬКІЙ РСР

(Закінчення. Початок на 2-й стор.).

4) контролюють додержання громадянами законодавства про індивідуальну трудову діяльність;

5) забезпечують правильність застосування та своєчасність стягнення фінансових санкцій, передбачених цим Законом та іншими законодавчими актами Української РСР за порушення зобов'язань перед бюджетом, а також стягнення адміністративних штрафів за ці порушення, допущені службовими особами підприємств, установ, організацій та громадян;

6) передають правоохоронним органам матеріали про факти порушень, за які передбачено кримінальну відповідальність, а також подають в арбітражі і суди позови до підприємств, установ, організацій та громадян про стягнення в доход держави коштів, одержаних ними за незаконними угодами, та в інших випадках одержання коштів без установлених законом підстав;

7) одержують від підприємств, установ, організацій, фінансових органів і установ банків документи про суми податків та інших платежів, які підлягають сплаті і фактично надійшли у бюджет, мають виключне право входження в будь-які інформаційні системи, що пов'язані з підприємництвом;

8) здійснюють роботу по обліку, оцінці та реалізації конфіскованого, безхазяйного майна, майна, що перейшло за правом успадкування до держави, та скарбів;

9) розглядають заяви, пропозиції та скарги громадян, підприємств, установ і організацій з питань оподаткування і скарги на дії службових осіб державних податкових інспекцій.

РОЗДІЛ III. ПРАВА, ОБОВ'ЯЗКИ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ ПОДАТКОВИХ ІНСПЕКЦІЙ

Стаття 11. Права державних податкових інспекцій

Головній державній податковій інспекції Української РСР, державним податковим інспекціям по областях, районах і містах надається право:

1) здійснювати у будь-яких суб'єктах підприємництва, розташованих на території республіки, перевірки грошових документів, бухгалтерських книг, звітів, планів, кошторисів, декларацій та інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків та інших обов'язкових платежів у бюджет, одержувати необхідні пояснення, довідки і відомості з питань, що виникають при перевірках;

2) одержувати необхідні для цілей оподаткування відомості, довідки, документи і копії з них про діяльність підприємств, установ, організацій і громадян, що перевіряються, від інших підприємств, установ, організацій (включаючи банки та інші фінансово-кредитні установи) і громадян;

3) при здійсненні своїх повноважень обстежувати (з додержанням відповідних правил) будь-які виробничі, складські, торговельні та інші приміщення підприємств, установ, організацій і громадян, що використовуються для одержання доходів або пов'язані з утриманням об'єктів оподаткування незалежно від місця їх знаходження. У випадках відмови керівників підприємств, установ, організацій, а також громадян допустити службових осіб державних податкових інспекцій до обстеження зазначених приміщень державні податкові інспекції мають право визначати оподатковуваний доход таких підприємств, установ, організацій і громадян на підставі документів, що свідчать про одержання ними доходів, а стосовно громадян — із урахуванням оподаткування осіб, які займаються аналогічною діяльністю;

4) вимагати від керівників та інших службових осіб підприємств, установ, організацій, а також від громадян, що перевіряються, усунення виявлених порушень законодавства про податки та інші обов'язкові платежі у бюджет і законодавства про індивідуальну трудову діяльність та контролювати їх виконання;

5) припиняти операції підприємств, установ і організацій по розрахункових, інших рахунках у банках та інших фінансово-кредитних установах у випадках відмови в проведенні документальної перевірки, чи допуску працівників інспекції для обстеження приміщень, які використовуються для одержання доходів, неподання (або відмови подати) державним податковим інспекціям та їх службовим особам бухгалтерських звітів, балансів, розрахунків, декларацій та інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків та інших обов'язкових платежів у бюджет;

6) вилучати у підприємств, установ та організацій документи, що свідчать про приховування (заниження) прибутку (доходу) або інших об'єктів від оподаткування, а у громадян, які порушують порядок заняття індивідуальною трудовою діяльністю, — патенти або реєстраційні посвідчення з наступною передачею матеріалів про порушення виконавчим комітетам Рад народних депутатів, що видали дозвіл на заняття зазначеною діяльністю;

7) застосовувати до підприємств, установ, організацій і громадян фінансові санкції у вигляді стягнення:

всієї суми прихованого (заниженого) прибутку (доходу) або суми податку за інший прихований (необчислений) об'єкт оподаткування і штрафу у двократному розмірі тієї ж суми, а при повторному порушенні протягом року — штрафу в п'ятикратному розмірі;

50 відсотків належних сум податків або інших обов'язкових платежів за відсутність обліку прибутку (доходу) або ведення цього обліку з порушенням установленого порядку, а також за неподання або несвоєчасне подання податкових декларацій, звітів, розрахунків та інших документів, необхідних для обчислення і сплати податків та інших обов'язкових платежів у бюджет;

8) стягувати в бюджет недоїмки по податках та інших обов'язкових платежах у бюджет, а також суми штрафів та інших санкцій, передбачених пунктом 7 цієї статті та іншими законодавчими актами Української РСР, з підприємств, установ і організацій у безспірному, а з громадян — у судовому порядку або через нотаріальні контори за виконавчими надписами;

9) подавати в арбітражі та суди позови до підприємств, установ, організацій і громадян про стягнення в доход держави коштів, одержаних ними за незаконними угодами, та в інших випадках одержання коштів без установлених законом підстав;

10) накладати адміністративні штрафи:

на службових осіб підприємств, установ і організацій, винних у приховуванні (заниженні) прибутку (доходу) або приховуванні (необчисленні) інших об'єктів оподаткування, а також у відсутності бухгалтерського обліку або веденні його з порушенням установленого порядку і перекрученні бухгалтерських звітів, у неподанні, несвоєчасному поданні або поданні за невстановленою формою бухгалтерських звітів, балансів, розрахунків, декларацій та інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків та інших платежів у бюджет, — у розмірі середньомісячної заробітної плати, а за ті ж дії, вчинені повторно протягом року, — у розмірі двох середньомісячних плат;

на громадян, винних у порушенні порядку заняття індивідуальною трудовою діяльністю, або тих, що займаються індивідуальною трудовою діяльністю, щодо якої є спеціальна заборона, а також на громадян, винних у відсутності обліку доходів або у веденні його з порушенням встановленого порядку, неподанні або несвоєчасному поданні декларацій про доходи, чи у включенні до декларації перекручених даних, — у розмірі середньомісячного доходу, що підлягає оподаткуванню, а за ті ж дії, вчинені повторно протягом року після накладання адміністративного стягнення, — в розмірі двох середньомісячних доходів, що підлягають оподаткуванню;

на керівників та інших службових осіб підприємств, установ і організацій, а також громадян, які не виконують перелічених у пунктах 2—5 цієї ж статті вимог державних податкових інспекцій та їх службових осіб, — у розмірі відповідно середньомісячної заробітної плати і середньомісячного доходу, що підлягає оподаткуванню.

Права державних податкових інспекцій, передбачені пунктами 1—4 та 6 цієї статті Закону, надаються службовим особам цих інспекцій, а права, передбачені пунктами 5, 7—10 цієї ж статті, — тільки начальникам державних податкових інспекцій та їх заступникам.

Стаття 12. Скасування рішень державних податкових інспекцій

Головній державній податковій інспекції Української РСР надається право скасовувати рішення державних податкових інспекцій по областях та містах Києву і Севастополю в разі невідповідності їх чинному законодавству, а державним податковим інспекціям по областях, містах — рішення нижчестоящих державних податкових інспекцій за тих же умов.

Рішення Головної державної податкової інспекції Української РСР може бути скасовано судом.

Стаття 13. Обов'язки і відповідальність службових осіб державних податкових інспекцій

Службові особи державних податкових інспекцій зобов'язані суворо додержуватись Конституції Української РСР, законів Української РСР, прав та інтересів громадян, підприємств, установ, організацій, що охороняються законом. За невиконання або неналежне виконання службовими особами державних податкових інспекцій своїх обов'язків вони притягаються до дисциплінарної, адміністративної та кримінальної відповідальності відповідно до чинного законодавства.

Суми податків та інші обов'язкові платежі, не правильно стягнуті державними податковими інспекціями, підлягають поверненню в триденний строк, а збитки, завдані неправомірними діями їх службових осіб, — відшкодуванню за рахунок коштів республіканського бюджету та коштів службових осіб державних податкових інспекцій.

Службові особи державних податкових інспекцій забезпечують дотримання комерційної та службової таємниці.

Стаття 14. Розгляд скарг на дії службових осіб державних податкових інспекцій

Скарги на дії службових осіб державних податкових інспекцій подаються до тих державних податкових інспекцій, яким вони безпосередньо підпорядковані.

Скарги розглядаються і рішення по них приймаються не пізніше місячного строку з моменту надходження скарги. Рішення по скаргах можуть бути оскаржені до вищестоящої державної податкової інспекції. В разі незгоди громадян з прийнятим рішенням дії службових осіб можуть бути оскаржені в судовому порядку, які зобов'язані розглядати їх протягом місяця.

Подання скарги не припиняє оскаржуваної дії службових осіб державних податкових інспекцій.

Оскарження дій службових осіб державних податкових інспекцій, пов'язаних з накладенням адміністративного стягнення, провадиться відповідно до чинного законодавства Української РСР про адміністративні правопорушення.

РОЗДІЛ IV. ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАЦІВНИКІВ ДЕРЖАВНИХ ПОДАТКОВИХ ІНСПЕКЦІЙ

Стаття 15. Взаємовідносини державних податкових інспекцій з правоохоронними органами

Працівники правоохоронних органів зобов'язані сприяти працівникам державних податкових інспекцій у виконанні ними службових обов'язків та припиняти дії службових осіб і окремих громадян, які перешкоджають виконанню працівниками державних податкових інспекцій покладених на них функцій.

Стаття 16. Охорона особистих і майнових прав працівників державних податкових інспекцій

Працівники державних податкових інспекцій при виконанні службових обов'язків є представниками держави і охороняються законом нарівні з працівниками правоохоронних органів.

Збитки, завдані працівникові державної податкової інспекції або його майну, пов'язані з виконанням ним службових обов'язків, компенсуються в установленому чинним законодавством порядку.

Голова Верховної Ради Української РСР
Л. КРАВЧУК.

м. Київ.
4 грудня 1990 року.

ПОСТАНОВА

ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПРО ПОРЯДОК ВВЕДЕННЯ В ДІЮ ЗАКОНУ УКРАЇНСЬКОЇ РСР «ПРО ДЕРЖАВНУ ПОДАТКОВУ СЛУЖБУ В УКРАЇНСЬКІЙ РСР»

Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки **постановляє:**

1. Ввести в дію Закон Української РСР «Про державну податкову службу в Українській РСР» з моменту його прийняття, за винятком розділу I. Розділ I в частині створення Головної державної податкової інспекції Української РСР, фінансування податкових інспекцій та призначення їх працівників ввести в дію з 1 січня 1992 року.

Виконання передбачених Законом Української РСР «Про державну податкову службу в Українській РСР» функцій Головної державної податкової інспекції Української РСР на період до 1 січня 1992 року покласти на Державну податкову інспекцію Міністерства фінансів Української РСР (стаття 1— в редакції Указу Президії Верховної Ради Української РСР від 4 січня 1991 року).

2. Доручити Раді Міністрів Української РСР:

внести до 1 квітня 1991 року на розгляд Верховної Ради Української РСР пропозиції про приведення республіканських законодавчих актів у відповідність із Законом Української РСР «Про державну податкову службу в Українській РСР»;

до 1 квітня 1991 року привести рішення Уряду Української РСР у відповідність із Законом Української РСР «Про державну податкову службу в Українській РСР»;

передбачати на 1991 та наступні роки виділення транспорту, комп'ютерної та обчислювальної техніки, службових приміщень та інших матеріально-технічних ресурсів, лімітів на житлове будівництво, фінансування витрат по утриманню Державної податкової служби Української РСР.

3. До приведення республіканського законодавства у відповідність із Законом Української РСР «Про державну податкову службу в Українській РСР» застосовуються чинні законодавчі акти, які не суперечать цьому Закону.

Голова Верховної Ради Української РСР
Л. КРАВЧУК

м. Київ. 4 грудня 1990 року.

Хто є хто

НЕ ЗБИРАЮСЯ СУДИТИ СВІЙ ЧАС...

ПУШИК СТЕПАН ГРИГОРОВИЧ, Коломийський виборчий округ № 199, що на Івано-Франківщині, українець, 1944 року народження, член КПРС. Письменник, поет, фольклорист, закінчив Літературний інститут ім. М. Горького в Москві.

— У чому або чим письменник, поет відрізняється від звичайної людини!

— Тим, що мабуть, більше мучаться. Десь у душі плачуть задушені «діти»: романи, повісті, пісні, поеми, вірші. Компенсується це тільки створеним.

— А про що сьогодні необхідно писати на Україні!

— Можна написати велику трагікомедію про Верховну Раду і взагалі про сучасний тип українця. Особливо про те, що відбувається в моєму краї, на Прикарпатті, коли церковні «війни» вийшли майже на перший план, і цілком серйозні люди, котрі до цього в церкву не заходили, не знають ні «Отче наш...», ні «Богородице-діво...», ні Заповідей Божих, раптом стали поборниками різних конфесій. Мене це і дивує, і засмучує. І тріщина ця проходить через моє серце...

— Є такий вираз «письменники — судді часу». Ви прийшли в політику, щоб засудити час, що минув, чи творити новий!

— Я прийшов для того, аби підвести баланс. Працював економістом, журналістом і знаю, що це таке. Друге тисячоліття зважує «актив» і «пасив» і, на мою думку, врівноважується те, що ми нажили за дві тисячі років. Це не може пройти без трагедії, драми і без комедії, Я не збираюся судити свій час, бо кожний суд має і свій антисуд. Якщо ти в чомусь категоричний, то це вже твоя помилка, а життя завжди складніше, аніж ми. Людина має двоє очей, а народ — мільйони, і він тебе завжди краще бачить, який ти і чого вартий.

— Євген Євтушенко сказав: «Поет в Росії більше, ніж поет». Ким є сьогодні поет на Україні!

— Євтушенка я особисто добре знаю, вчився з ним у Літінституті в Москві. Правда, він докінчував його пізніше, вже без мене, бо пішов з першого курсу. Зі мною також вчилися Микола Рубцов, Олжас Сулейменов, тому я трохи знаю психологію російських поетів: вони здатні на самопожертву, на подвиг в ім'я Вітчизни. Але про українських поетів у мене навіть вірш є: «Знаю: важко російським поетам, а вкраїнським удвоє важче». Ніхто не пережив стільки, скільки пережили ми, українські поети і письменники. Ми — в чомусь універсали. Після такої духовної стагнації мусимо підтягувати до світового рівня всі жанри в літературі, мусимо і в парламенті робити те, що в інших народів роблять політики. Ми йшли і йдемо сьогодні по сльозах...

— А як же ви вберeглися в ті часи!

— Я пішов у народ. Записувати фольклор. Видав кілька книжок, зібрав десятки тисяч пісень, казок, загадок, прислів'їв, молитв, заклинань. Цей «університет» дав мені навіть більше, ніж Літінститут...

Вів бесіду спеціальний кореспондент «Голосу України»
Володимир СКАЧНЯ.

БІРЖА: НА НЕРІШУЧІСТЬ ПОПИТУ НЕМАЄ

Через 67 років у Донецьку знову діє товарно-фондова біржа. А ідея її відновлення належить голові комісії по індустріальному розвитку Донбасу при президії обласної Ради П. Вишневському.

— Цікаво, Петре Олексійовичу, як вона виникла?

— Вивчаючи проблему кооперативів, дійшов висновку, що вони не будуть життєздатними без ринку сировини, матеріалів, фінансової підтримки. Це може забезпечити саме біржа.

— Яка свого часу вже існувала в Юзівці...

— Так. До 1924 року. І тепер ми зрозуміли, що на шляху до ринку без біржі не обійтися. На доповнення до товарної потрібно передбачити ще й фондову із продажем акцій підприємств.

— Власне, «торгівля на паперах»?

— Авжеж. А почнемо з аукціону. На першому етапі запропонуємо купити вугілля, метал, продукти коксохімії. До речі, так радять і провідні економісти, з якими у нас тісні контакти.

— Виходить, що Донецька товарно-фондова біржа стане складовою частиною більш широкої біржової системи?

— Мета саме така. Вже діють Московська, Київська товарні біржі. Оголошено про створення Російської товарно-сировинної біржі, Ленінградської, Свердловської та інших.

Зараз Донбас представлений металургійним комплексом, банками, постачальницькими організаціями. Розраховуємо й на зарубіжних партнерів. Але, є уже перший «прокол» — через нашу нерішучість Чікагська товарна біржа переорієнтувалась з Донецька на Москву. Тепер потрібно надолужувати прогаяне і шукати нових партнерів.

Віктор ПАСІЧНИК,
перший заступник головного редактора газети «Жизнь».
Донецьк.

Це ж треба!

А ЛЕНІН ПРИ ЧОМУ?

ХЕРСОН. 20-річний С. Новиков, без певних занять, святкував день народження в товаристві С. Воловчика, військовослужбовця-відпускника. Обмивали зустріч упродовж дванадцяти годин без перерви. Опівночі запаси спиртного вичерпалися, і приятелі вирушили на нові пошуки.

О 2-й годині ночі парубки опинилися на площі Свободи. С. Новиков, поклавши з букетом квітів біля пам'ятника Ленінові 200-грамову тротилову шашку (прихоплену С. Воловчиком у відпустку), підпалив бікфордів шнур. На щастя, вибуху не сталося.

Затримані міліцією «підривники», ледь повертаючи язиками, обурювалися з приводу горілчаного дефіциту в місті.

У цій справі розпочато слідство, яке веде військова прокуратура.

Олександр ФЕДОРЕНКО.

С М А Ч Н О Г О

«...А МИ ВЖЕ ТУТ»

— Гостя треба приймати так, ніби він прийшов до тебе додому, — заступник виконавчого директора спільного радянсько-угорського підприємства «Мішкольц» Янош Шандор розтлумачує мені головні правила ресторанного бізнесу.

«Мішкольц» працює в Києві трохи менше року. І задумувався як валютний ресторан. Але непоганий задум провалився. Бо за скромний обід слід було викласти понад 100 доларів. Тому «Мішкольцу» довелося переорієнтуватися.

І треба сказати, що вдається йому це непогано. Для гостя тут не існує проблеми, з якою доводиться зустрічатися в інших ресторанах, де в меню навпроти багатьох напоїв, страв і закусок видруковане лаконічне: «Немає», а в розряд дефіцитних перейшла навіть неделікатесна група продуктів. Де все це «видобуває» «Мішкольц»? Інші можливості?

— Ми діємо за радянськими законами, — заперечує Янош Шандор, — але все, що одержуємо з фондів, потрапляє на стіл. І ще — маємо постійних поставщиків деякої продукції. Це кооперативи, які забезпечують нас шампіньйонами, овочами. А загалом, за моїми спостереженнями, в Києві не такий уже й великий дефіцит товарів, як здається. Та й з таким виконавчим директором з радянської сторони, як Тамара Миколаївна Різницька, не пропадеш. Це їй доводиться і пробивати, і діставати. Бо у Києві, на жаль, не купуємо товари, а дістаємо.

Перегортаючи меню, переконуєшся: «Мішкольц» порівняно з іншими ресторанами дорожчий. Кажу про це хазяїну.

— Але й переваг більше, — зауважив він.— Спробуйте просто так, без попередньої домовленості чи знайомства, потрапити в будь-який ресторан міста. Не вдасться — сам намагався це зробити. А якщо й пощастить, то ви завжди замовите там шампанське, коньяк, делікатеси? Ні, а ми маємо їх постійно. І обслуговування...

Тут і справді затишно. І хоч не вдалося поки що здійснити задуманого, Янош не втрачає оптимізму:

— На Україні, в Києві — величезний ринок збуту. Будь-які продукти харчування реалізовуються з прибутком. Процеси перебудови, я вірю, розвиватимуться, ринкові відносини неминучі в майбутньому, а ми вже тут. Зараз в Угорщині важче — конкуренція. Приміром, у Будапешті ресторанів втричі більше, ніж у Києві. Спробуй, приваб гостя. Та й купівельна спроможність в угорців нижча.

Так, конкуренція «Мішкольцу» поки що не загрожує. Але Янош Шандор добре знає, що це таке, бо орендував ресторан в Угорщині. Тому ця каверзна дама не застане його тут зненацька.

Та й від валютного прибутку «Мішкольц» усе ж не відмовляється, бо при ресторані працює магазин, де за долари чи марки можна придбати напої, цигарки, продуктові товари. На рахунку вже досить солідна сума, що дозволить придбати імпортні продукти для ресторану — делікатеси, спеції, все, чого немає у Києві. Бо розраховують у «Мішкольці» не на один день.

А на прощання почастував Янош фірмовою стравою — смажениною із свинини, яку приготував власноруч.

— Не дивуйтеся, — усміхнувся Шандор, — директор ресторану повинен уміти все.

Було так смачно, що ми з фотокореспондентом попросили рецепт. Спробуйте приготувати, можливо, й вам сподобається.

До свинини, нарізаної «соломкою», додати трошки часнику, чорного молотого перцю, ложку лечо, зелений горошок. Смажити на свинячому жирі до готовності. Подається у фрітюрі зі смаженою картоплею.

Смачного!

Наталія ПОЛІЩУК.

На знімках: Я. Шандор і Т. Різницька; адміністратор вміє й готувати; вибір у магазині «Мішкольця» багатший, ніж на наших прилавках, на жаль, за валюту...

Фото Михайла МОСЕНЖНИКА.

Актуал

СУ
НАД ХМ
ВІДКЛА

— Ніяких /та
ства ми не роз
заявили журна
Айвазян і Вікто
захисники наро
та УРСР Сте
офіційне розслі
ви якого скінч
ня.

Однак, через
суальні відхил
шення, які, на
тів, мали місце
слідування.
і невияснен
відкладено на
час. На коли
прес-конференці
присвячена за
слідування, ска

Адвокати ві
С. Хмарі інкри
ревищення депу
новажень, розб
і особистого м
ція масових бе
решкоджання
гійних обрядів,
ставника влади
підпадає під ді
мінально од
139, 145, 166
та 189, пункт

Щонайменше
див ситуація,
наприкінці пре
На запитання
«Правды Укра
ще було таке,
обговорювали
акт?» О.
що диску
Украины» йом
з залу додали
звинувачення
рейхстаг підпа
діалог вийшов
закликають, а
мовляються.
навкулачки кр

І вже відве
кликає те, що
висновок до с
говорють оби
обвинувачення
ко), і адвокат
і В. Ніказако
попередн
суду ніко
домляти. Зас
формації пе
шістю з цим п
знову розгорі
прозвучали за
ку. Кому це п

Спеціальни
дент «Голос
Володим

ТАЛОНИ,
КАРТКИ.

Понад сімде
мили українсь
тивізовували,
меліорували,
ності... Достир

Талони на
як продовжен
пияцтвом. А
Франківську т
но талони: на
продукти (0,5
ча), масло (0,2
пої (1 пляшк
якому виповн
найцікавіше з
жен одержав
тістю півтора

Як повідом
лови Івано-Фр
виконкому М
римент» нега
населенням (
грамів масла
дить безліч с
від людей, з
критим запит
тєво щезають

Юрі
Івано-Фран

...ити

...■ ■

...дина має
... мільйо-
...и краще
... вартий.
... сказав:
...іж поет».
... Україні!
... особисто
... з ним у
... Правда,
... пізніше,
...в з пер-
...ю також
...цов, Ол-
...я трохи
...осійських
...на само-
...г в ім'я
...раїнських
... вірш є:
...ким пое-
...ює важ-
... стільки,
... українсь-
... Ми — в
...сля такої
...симо під-
...рівня всі
...мусимо і
...те, що в
...ять полі-
...о сьогод-

...реглися в

... Запису-
...ав кілька
...ки тисяч
...ок, прис-
...ань. Цей
...ні навіть
...ут...

...альний
... Голосу

...АЧНЯ.

БІРЖА: НА НЕРІШУЧІСТЬ ПОПИТУ НЕМАЄ

Через 67 років у Донецьку знову діє товарно-фондова біржа. А ідея її відновлення належить голові комісії по індустріальному розвитку Донбасу при президії обласної Ради П. Вишневському.

— Цікаво, Петре Олексійовичу, як вона виникла?

— Вивчаючи проблему кооперативів, дійшов висновку, що вони не будуть життєздатними без ринку сировини, матеріалів, фінансової підтримки. Це може забезпечити саме біржа.

— Яка свого часу вже існувала в Юзівці...

— Так. До 1924 року. І тепер ми зрозуміли, що на шляху до ринку без біржі не обійтися. На доповнення до товарної потрібно передбачити ще й фондову із продажем акцій підприємств.

— Власне, «торгівля на паперах»?

— Авжеж. А почнемо з аукціону. На першому етапі запропонуємо купити вугілля, метал, продукти коксохімії. До речі, так радять і провідні економісти, з якими у нас тісні контакти.

— Виходить, що Донецька товарно-фондова біржа стане складовою частиною більш широкої біржової системи?

— Мета саме така. Вже діють Московська, Київська товарні біржі. Оголошено про створення Російської товарно-сировинної біржі, Ленінградської, Свердловської та інших.

Зараз Донбас представлений металургійним комплексом, банками, постачальницькими організаціями. Розраховуємо й на зарубіжних партнерів. Але є уже перший «прокол» — через нашу нерішучість Чікагська товарна біржа переорієнтувалась з Донецька на Москву. Тепер потрібно надолужувати прогаяне і шукати нових партнерів.

Віктор ПАСІЧНИК, перший заступник головного редактора газети «Жизнь».

Донецьк.

Це ж треба!

А ЛЕНІН ПРИ ЧОМУ?

ХЕРСОН. 20-річний С. Новиков, без певних занять, святкував день народження в товаристві С. Воловчика, військовослужбовця-відпускника. Обмивали зустріч упродовж дванадцяти годин без перерви. Опівночі запаси спиртного вичерпалися, і приятелі вирушили на нові пошуки.

О 2-й годині ночі парубки опинилися на площі Свободи. С. Новиков, поклавши з букетом квітів біля пам'ятника Ленінові 200-грамову тротилову шашку (прихоплену С. Воловчиком у відпустку), підпалив бікфордів шнур. На щастя, вибуху не сталося.

Затримані міліцією «підривники», ледь повертаючи язиками, обурювалися з приводу горілчаного дефіциту в місті.

У цій справі розпочато слідство, яке веде військова прокуратура.

Олександр ФЕДОРЕНКО.

...приймати
... до тебе
... виконав-
...ного ра-
...підприєм-
...ош Шан-
...і головні
... бізнесу.
... в Києві
... задуму-
... ресторан.
...ум про-
...ний обід
...онад 100
...льцу» до-
...тися.

... вдається
...Для гостя
..., з якою
...ся в ін-
... в меню
...оїв, страв
... лаконіч-

не: «Немає», а в розряд дефіцитних перейшла навіть неделікатесна група продуктів. Де все це «видобуває» «Мішкольц»? Інші можливості?

— Ми діємо за радянськими законами, — заперечує Янош Шандор, — але все, що одержуємо з фондів, потрапляє на стіл. І ще — маємо постійних поставщиків деякої продукції. Це кооперативи, які забезпечують нас шампіньйонами, овочами. А загалом, за моїми спостереженнями, в Києві не такий уже й великий дефіцит товарів, як здається. Та й з таким виконавчим директором з радянської сторони, як Тамара Миколаївна Різницька, не пропадеш. Це їй доводиться і пробивати, і діставати. Бо у Києві, на жаль, не купуємо товари, а дістаємо.

Перегортаючи меню, переконуєшся: «Мішкольц» порівняно

ТУТ»

з іншими ресторанами дорожчий. Кажу про це хазяїну.

— Але й переваг більше, — зауважив він.— Спробуйте просто так, без попередньої домовленості чи знайомства, потрапити в будь-який ресторан міста. Не вдасться — сам намагався це зробити. А якщо й пощастить, то ви завжди замовите там шампанське, коньяк, делікатеси? Ні, а ми маємо їх постійно. І обслуговування...

Тут і справді затишно. І хоч не вдалося поки що здійснити задуманого, Янош не втрачає оптимізму:

— На Україні, в Києві — величезний ринок збуту. Будь-які продукти харчування реалізовуються з прибутком. Процеси перебудови, я вірю, розвиватимуться, ринкові відносини неминучі в майбутньому, а ми вже тут. Зараз в Угорщині важче — конкуренція. Приміром, у Будапешті ресторанів втричі більше, ніж у Києві. Спробуй, приваб гостя. Та й купівельна спроможність в угорців нижча.

Так, конкуренція «Мішкольцу» поки що не загрожує. Але Янош Шандор добре знає, що це таке, бо орендував ресторан в Угорщині. Тому ця капризна дама не застане його тут зненацька.

Та й від валютного прибутку «Мішкольц» усе ж не відмовляється, бо при ресторані працює магазин, де за долари чи марки можна придбати напої, цигарки, продуктові товари. На рахунку вже досить солідна сума, що дозволить придбати імпортні продукти для ресторану — делікатеси, спеції, все, чого немає у Києві. Бо розраховують у «Мішкольці» не на один день.

А на прощання почастував Янош фірмовою стравою — смажениною із свинини, яку приготував власноруч.

— Не дивуйтеся, — усміхнувся Шандор, — директор ресторану повинен уміти все.

Було так смачно, що ми з фотокореспондентом попросили рецепт. Спробуйте приготувати, можливо, й вам сподобається.

До свинини, нарізаної «соломкою», додати трошки часнику, чорного молотого перцю, ложку лечо, зелений горошок. Смажити на свинячому жирі до готовності. Подається у фритюрі зі смаженою картоплею.

Смачного!

Наталія ПОЛІЩУК.

На знімках: Я. Шандор і Т. Різницька; адміністратор вміє й готувати; вибір у магазині «Мішкольця» багатший, ніж на наших прилавках, на жаль, за валюту...

Фото Михайла МОСЕНЖНИКА.

Актуально

СУД НАД ХМАРОЮ ВІДКЛАДЕНО

— Ніяких таємниць слідства ми не розголосили, — заявили журналістам Юрій Айвазян і Віктор Ніказаков, захисники народного депутата УРСР Степана Хмари, офіційне розслідування справи якого скінчилося 10 січня.

Однак, через різні процесуальні відхилення і порушення, які, на думку адвокатів, мали місце під час розслідування, ...ез нето...ті і невияснен... обставин... ...ого відкладено на невизначений час. На коли точно — на прес-конференції, яка й була присвячена закінченню розслідування, сказано не було.

Адвокати відзначили, що С. Хмарі інкримінується перевищення депутатських повноважень, розбій державного і особистого майна, організація масових безпорядків, перешкоджання відправі релігійних обрядів, образа представника влади тощо. Все це підпадає під дію статей Кримінально... ...одексу 86, ... 139, 145, 166 і статей ... та 189, пункт 3.

Щонайменше викликає подив ситуація, яка склалася наприкінці прес-конференції. На запитання кореспондента «Правды Украины»: «Коли ще було таке, щоб до суду обговорювали обвинувальний акт?» О. К...енко ві...в, що диску...ти з «Пр...ю Украины» йому не личить, а з залу додали: обговорювали звинувачення у 33-му, коли рейхстаг підпалили... Дивний діалог вийшов, всі до нього закликають, а говорити відмовляються. Чому? Невже навкулачки краще?

І вже відвертий подив викликає те, що обвинувальний висновок до суду дійсно обговорюють обидві сторони: і обвинувачення (М. Потебенько), і адвокати (Ю. Айвазян і В. Ніказаков). Адже була попередн... ...омовленіст... ...о суду ніко... нічого не ...домляти. Засоби масової інформації переважною більшістю з цим погодилися. І от знову розгорілися пристрасті, прозвучали заклики до страйку. Кому це потрібно?

Спеціальний кореспондент «Голосу України» Володимир СКАЧКО.

ТАЛОНИ, КУПОНИ, КАРТКИ. ЩО ДАЛІ?

Понад сімдесят років громили українське село: колективізовували, розкуркулювали, меліорували, стирали відмінності... Досхрималися?

Талони на цукор «виникли» як продовження боротьби з пияцтвом. А потім... У Івано-Франківську та Калуші введено талони: на м'ясо та м'ясні продукти (0,5 кг на споживача), масло (0,25 кг), спиртні напої (1 пляшка на споживача, якому виповнилось 21 рік). А найцікавіше з цигарками. Кожен одержав свій талон вартістю півтора карбованця?

Як повідомив заступник голови Івано-Франківського облвиконкому М. Котик, «експеримент» негативно сприйнятий населенням (ще 6 пак — 8 грамів масла на день). Надходить безліч скарг та нарікань від людей, залишається відкритим запитання — куди миттєво щезають налякані (?)

Юрій НЕСТЕРЯК.

Івано-Франківська область.

ТІ, ХТО ...

Вдень життя вокзалу сонне і благопристойне. Численні пасажири розчиняють у своїй масі контингент, який є постійною складовою частиною вокзальних обивателів. Пасажири — завжди нові, аборигени — ті ж самі.

Коли солідні пасажири, нічого не помічаючи, прямують через зал на першу платформу — до московських поїздів — починається справжнє вокзальне життя. З-під ніг монументального Леніна добре спостерігати метушню в залі.

Он дві дуже пристойно вдягнені дівчини наче хвилеріз повільно розтинають натовп. Ця повільність привертає увагу. Виникає асоціація, спіймавши яку, називаю слово — панель. Це — із західних фільмів, бачених у дитинстві. «Маневри» дівчат помічають молоді хлопці. Прицінюються. Перекидаються парою слів — хлопець іде ні з чим. Дівчата фланірують далі. Ці — не для всіх. Та є більш доступні. Неподалік жінка років сорока просить закурити в простецького хлопця. Розмова «клеїться» — парочка зникає.

— Цікаво: куди! — запитую в нашого гіда — лейтенанта Олександра Вербового.

— Ті, які дорого коштують, — у готель. Ці — починаючи від туалетів і закінчуючи вокзальними закутками. Улюблене місце — підвали.

Такий собі вокзал для двох... Є вокзал і для трьох. Спускаємося в підвал перевірити службу. Олександр — командир відділення. Ви не бачили, що під вокзалом! Ну, тоді ви нічого не бачили — це справжнісінькі катакомби! Камера схову, митний склад, тунель до призалізничного поштамту, тунель до приміського вокзалу. Якісь закутки, двері, грати. Паралельно йде перехід під коліями, металеві двері виявляються напівпрочиненими — так можна потрапити в підземелля. Знайти когось у цих нетрях — непросто. Вночі в тому секторі підвалу, де склад митниці, зачиняються важкі металеві ворота, а всередині чергують міліціонери з собаками — були спроби вдертись і туди. Коли вже простуємо до виходу, з-за східців знервованим кроком вивертається чолов'яга.

— За горі...
коментує О...
тут повинен ...
У приміще...
вертаємось ...
Там, де бу...
жавний туал...
на виході —...
терка» — ба...
лому халаті ...
ком. Коопер...
кий». Мій ко...
ки вражени...
жання сфото...
довище — ...
були навіть ...
Та бабуся, ...
апарат, з ...
підсобку. З...
ратний» хло...
повідь бабу...
слово: «Ні...
Олександр ...
відку послал...
— ще з де...
рекет! Навп...
державний ...
табличка з ч...
чим силуета...
руки. Перер...
1—3, 6—8, 1...
22... Кожного...
нітарна го...
18-ї. У ко...
перерви.

• У ДАЛЕКУ ЙОРДАНІЮ

Дайджест

Колона великовантажних автофургонів з емблемою зовнішньоторговельного об'єднання «Совтрансавто» вперше в історії вітчизняних автоперевезень вирушила у далеку Йорданію. Прокласти новий міжнародний маршрут, — повідомляє обласна газета **«Луганська правда»**, — довірено водіям першого класу кращого в країні автопідприємства міжнародних перевезень «Совавто — Луганськ» В. Токарєву, О. Юр'єву і А. Погорєлову. Луганським автомобілістам належить пройти багато тисяч кілометрів по шляхах України, Молдови, Румунії, Болгарії, Туреччини і Сірії, доставити народногосподарські вантажі у йорданський порт Акаба, що на березі Червоного моря. Очолив цей рейс заступник директора АТП «Совавто — Луганськ»» В. Каякін.

— Наша мета, — сказав він, — не лише перевезти експортні товари, але й встановити ділові контакти з фірмами — автоекспедиторами Близького Сходу.

НАСМІТИЛИ! РОЗПЛАТІТЬСЯ

— Видно Химу, що млинці пекла,— і ворота в тісті!

Ця давня народна приказка яскраво засвідчує ставлення наших людей до недбальців,

нечепур, м...
подивіться, ...
ємося ми й ...
неприглядни...
У тому чи...
мунальні сл...
ники зв'язку...
енерголіній, ...
на тротуарі, ...
лицю, а пот...
і люди місяц...
зручності. А...
чити поблизу...
слових підпр...
них майданч...
точок, у пі...
Декому ц...
ло. І в Крив...
домляє газе...
ник», міськв...

НО

РОЮ

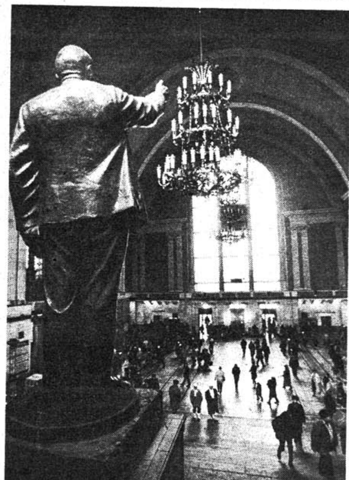
ЕНО

ниць слід-
росили, —
там Юрій
Ніказаков,
о депута-
Хмари,
ння спра-
я 10 січ-
ні проце-
і пору-
у адвока-
час роз-
иніго
значений
но — на
ка й була
нню роз-
не було.
или, що
ється пе-
ьких пов-
ржавного
організа-
дків, пе-
аві релі-
аза пред-
. Все це
атей Кри-
86,
атей
никає по-
склалася
ференції.
спондента
«Коли
до суду
увальний
ві в,
Пр ю
личить, а
зорювали
му, коли
Дивний
до нього
ити від-
? Невже
одив ви-
увальний
йсно об-
орони: і
Потебень-
Айвазян
вже була
ніс
не
сової ін-
ою біль-
ися. І от
истрасті,
до страй-
?
респон-
аїни»
АЧКО.

ОНИ,

ДАЛІ?

ів гро-
колек-
улювали,
відмін-
виникли»
отьби з
У Івано-
ні введе-
та м'ясні
споживa-
иртні на-
оживача,
рік). А
ами. Ко-
пон вар-
нця?
пник го-
ого обл-
«експе-
рийнятий
ак — 8
Надхо-
нарікань
ся від-
уди мит-
и (?)
РЯК.
область.

Фоторепортаж

ТІ, ХТО НІКУДИ НЕ ЇДЕ

Вдень життя вокзалу сонне і благопристойне. Численні пасажири розчиняють у своїй масі контингент, який є постійною складовою частиною вокзальних обивателів. Пасажири — завжди нові, аборигени — ті ж самі.

Коли солідні пасажири, нічого не помічаючи, прямують через зал на першу платформу — до московських поїздів — починається справжнє вокзальне життя. З-під ніг монументального Леніна добре спостерігати метушню в залі.

Он дві дуже пристойно вдягнені дівчини наче хвилеріз повільно розтинають натовп. Ця повільність привертає увагу. Виникає асоціація, спіймавши яку, називаю слово — панель. Це — із західних фільмів, бачених у дитинстві. «Маневри» дівчат помічають молоді хлопці. Приціноюються. Перекидаються парою слів — хлопець іде ні з чим. Дівчата фланірують далі. Ці — не для всіх. Та є більш доступні. Неподалік жінка років сорока просить закурити в простецького хлопця. Розмова «клеїться» — парочка зникає.

— Цікаво: куди! — запитую в нашого гіда — лейтенанта Олександра Вербового.

— Ті, які дорого коштують, — у готель. Ці — починаючи від туалетів і закінчуючи вокзальними закутками. Улюблене місце — підвали.

Такий собі вокзал для двох... Є вокзал і для трьох. Спускаємося в підвал перевірити службу. Олександр — командир відділення. Ви не бачили, що під вокзалом! Ну, тоді ви нічого не бачили — це справжнісінькі катакомби! Камера схову, митний склад, тунель до призалізничного поштамту, тунель до приміського вокзалу. Якісь закутки, двері, грати. Паралельно йде перехід під коліями, металеві двері виявляються напівпрочиненими — так можна потрапити в підземелля. Знайти когось у цих нетрях — непросто. Вночі в тому секторі підвалу, де склад митниці, зачиняються важкі металеві ворота, а всередині чергують міліціонери з собаками — були спроби вдертись і туди. Коли вже простуємо до виходу, з-за сходів знервованим кроком вивертається чолов'яга.

— За горілкою прийшов, — коментує Олександр, — десь тут повинен бути і продавець...

У приміщення вокзалу повертаємось наче з того світу. Там, де був замизканий державний туалет, усе блищить, на виході — турнікети. «Вахтерка» — бабуся в сліпучо-білому халаті стежить за порядком. Кооператив «Солом'янський». Мій колега був настільки вражений, що виявив бажання сфотографувати це видовище — там перед святом були навіть пластмасові квіти. Та бабуся, побачивши фотоапарат, з лементом тікає в підсобку. З'являється «квадратний» хлопець, вислухав доповідь бабусі і сказав одне слово: «Ні». Відступаємо. Олександр пояснює: в розвідку послали найменшого. Там — ще з десятеро охоронців: рекет! Навпроти — єдиний державний туалет. Над ним табличка з чоловічим та жіночим силуетами, що взялись за руки. Перерва на прибирання: 1—3, 6—8, 10—12, 15—17, 20—22... Кожного понеділка — санітарна година(!) з 10-ї до 18-ї. У кооператорів — без перерви.

Прибирати в залах чекання починають тоді, коли невдахи-транзитники лягають на стільцях спати. Якщо комусь пощастило знайти в іншому залі місце, через годину їх і звідтіля виженуть. І все одно вокзал останнім часом став схожим на великий смітник. Може, не вистачає прибиральниць? Їм — платити треба. Численні чепурні кооператори самі платять...

Погано вдягнена публіка — неоднорідна. Є просто бомжі — навіть такі, що постійно проживають саме на вокзалі (одна бабуся тут як жила, так і померла), а є «діти лейтенанта Шмідта». Ми були свідками драматичного моменту — хтось порушив конвенцію — і безногий отаман з'ясовував відносини з вагітною бригадиркою циганок. Конкуруючі фірми!

...Вокзал складається з тих, хто їде, і тих, хто залишається. З тих, хто нікуди не їде...

Костянтин ПАРИШКУРА.

Фото Сергія П'ЯТЕРИКОВА.

Представляємо спонсора

ТОЧІТЬ ПЕРА І... НОЖІ

Колгосп «Україна» Баштанського району Миколаївської області звернувся до первинної організації Спілки журналістів УРСР, редакції газети «Голос України» з пропозицією: відзначити кращу публікацію січня.

Пропозиція з вдячністю була прийнята. Голова колгоспу В. Ященко повідомив, що автор найкращої публікації січня отримає за рішенням правління грошову премію 500 карбованців або ...кабанчика. Це вже на вибір лауреата.

— Валерію Васильовичу, розкажіть, будь ласка, про господарство.

— Воно найбільше в Баштанському районі, який вважається житницею області. У нас — 4,5 тисячі гектарів землі. Вирощуємо ми зернові, тримаємо дійне стадо. Центральна садиба колгоспу — в селі Явкине. Поблизу — залізнична станція. Та й до Миколаєва близько. В усякому разі у нас добре приймають передачі Миколаївської телестудії, яка з кінця грудня по двох додаткових програмах транслює мультфільми, західні відеофільми. Люблять наші люди й читати, тому й вирішили відзначити кращу публікацію в новій газеті.

До речі, ми багато будуємо. Житло, виробничі об'єкти. Тому зараз колгоспу потрібен інженер-будівельник. Виникла й вакансія головного зоотехніка. Оклади у них по 250 карбованців. Забезпечимо їх житлом, службовим транспортом. Не відмовимося від тваринників, механізаторів...

Хочу додати. При відзначенні кращої публікації січня в «Голосі України» ми враховуємо і думку читачів газети з інших областей республіки. Пишіть нам: 329081, Миколаївська область, Баштанський район, село Явкине, колгосп «Україна». Можна й телефонувати: 2-10-08, 9-50-43.

Авторам «Голосу України» бажаю творчих успіхів. І не тільки у січні. Отож, точіть пера і... ножі, журналісти!

Олександр ВОЛОДИМИРОВ.

ПОГОДА

Як повідомили нашому кореспонденту з Гідрометеоцентру, 12 січня на Україні утримається тепла погода, Місцями пройдуть невеликі дощі, у південних областях — без опадів, тумани. Вітер південно-західний, 7—12 метрів за секунду, в західних областях пориви 15—20, у Карпатах 25—30 метрів. Температура повітря вдень 3—9, у Криму 7—12 градусів тепла. 13 січня очікується зниження температури вночі в день від 3 градусів морозу до 2 тепла.

По Києву та області сьогодні вдень місцями невеликий дощ. Вітер південно-західний, 7—12 метрів за секунду. Температура 4—9 градусів тепла.

Дайджест

• У ДАЛЕКУ ЙОРДАНІЮ

Колона великовантажних автофургонів з емблемою зовнішньоторговельного об'єднання «Совтрансавто» вперше в історії вітчизняних автоперевезень вирушила у далеку Йорданію. Прокласти новий міжнародний маршрут, — повідомляє обласна газета **«Луганська правда»**, — довірено водіям першого класу кращого в країні автопідприємства міжнародних перевезень «Совавто — Луганськ» В. Токарєву, О. Юр'єву і А. Погорєлову. Луганським автомобілістам належить пройти багато тисяч кілометрів по шляхах України, Молдови, Румунії, Болгарії, Туреччини і Сірії, доставити народногосподарські вантажі у йорданський порт Акаба, що на березі Червоного моря. Очолив цей рейс заступник директора АТП «Совавто — Луганськ»» В. Каякін.

— Наша мета, — сказав він, — не лише перевезти експортні товари, але й встановити ділові контакти з фірмами — автоекспедиторами Близького Сходу.

НАСМІТИЛИ! РОЗПЛАТІТЬСЯ

— Видно Химу, що млинці пекла,— і ворота в тісті!

Ця давня народна приказка яскраво засвідчує ставлення наших людей до недбальців, нечепур, марнотратників. Але подивіться, як часто зустрічаємося ми й сьогодні з такими непривабливими явищами.

У тому чи іншому місті комунальні служби або працівники зв'язку, ведучи ремонт енерголіній, зірвуть асфальт на тротуарі, перекопають вулицю, а потім все це кинуть, і люди місяцями відчувають незручності. А що можна побачити поблизу багатьох промислових підприємств, будівельних майданчиків, торговельних точок, у під'їздах будинків?..

Декому це справді набридло. І в Кривому Розі, як повідомляє газета «Червоний гірник», міськвиконком прийняв рішення ввести такі штрафні санкції:

— за антисанітарне утримання територій, прилеглих до підприємств, будівельних майданчиків, житлових будинків,— 3 крб. за кожний квадратний метр території;

— за неприбрану купу сміття — 10.000 крб.;

— за неохайний вигляд будівель — 15 крб.;

— за зрубане дерево — 100 крб.;

— за несвоєчасну ліквідацію розритих місць на вулицях, подвір'ях — 200 крб.

Отож подумай, Химо! Правда, у підприємств і людей «дерев'яних» грошей на руках багато. Штраф? Будь ласка! Невже отак і житимемо в багнюці, відкуповуючись грошима?

ЗГІДНО З АФОРИЗМОМ КОЖЕН ІЗ НАС ЛЮДИНА НАСТІЛЬКИ, НАСКІЛЬКИ ЗМОЖЕ ЗРОЗУМІТИ ІНШУ ЛЮДИНУ.

ПРОСТІ ЛЮДИ НІКОМУ ЗІ СВОЇМИ ТУРБОТАМИ НЕ ПОТРІБНІ. А ТОМУ ВОНИ САМІ МАЮТЬ РОЗВ'ЯЗУВАТИ ВЛАСНІ ПРОБЛЕМИ.

Вільне слово

Запропонована рубрика вільна від усіх догм, ідей, будь-якої ідеології, всіляких «ізмів». За винятком хіба що можливих мовних, історичних, географічних та інших авторських огріхів. Отож, шановні читачі, запрошуємо до вільної, ненав'язливої, культурної аргументованої розмови, до вільного обміну думками.

Такі ми різні

Шановний редакторе!

Чому турбую Вас у такий буремний час? Адже у Вас таких листів, як мій, безліч. Щоб пояснити, мушу написати декілька слів про себе.

Я — типова галичанка. Нашу сім'ю було депортовано, коли мені виповнилось 6 рочків. Там, у Хабаровському краї, коли мені минуло аж 10, померла мати. Явище теж типове. Там кладовищ із нашими галичанськими мамами багато. Не були ті мами ні борцями, ні терористками (жахливе яке слово, особливо щодо жінки). Тепер я вже знаю точно, що загинули вони через... ленінську ідею. Так, ту саму, про яку Ви говорили, стоячи на трибуні в парламенті. Жоден зайда на нашій землі не вчинив стільки біди, як ота «ідея». Тепер щодо знищення пам'ятника Леніну у Львові. Згадайте афоризм: кожен із нас людина настільки, наскільки зможе зрозуміти іншу людину. Нищив той пам'ятник не натовп, а люди, у яких вбито рідних. Кістки убитих ми тут «викопуємо» кожен день. Не спішіть викидати цього листа. Адже ви — журналіст.

А тепер уже по суті. Клянусь вам рештою життя, що екстремізмом у нас і не пахне. Ми просто менше любимо ковбасу — ситі українськими піснями. Це не жарт. Прослухавши один концерт «на замовлення» по нашому телебаченню, ви й самі в цьому переконаєтесь. І пісні ці не винищила ні «гнила» Австро-Угорщина, ні реакційна Польща, ні... Але так я й справді можу вас налякати.

Даруйте, забагато собі дозволяю. Не думайте також, що я тут «при владі». Анічогісінько. І зрусифікована не менше за вас.

Отже, ще і ще раз запрошую до Львова. Не завадило б і членам парламентської більшості проїхатись, адже краще один раз побачити, ніж сто разів почути. Тільки ось генералів з каральниками не запрошую, хоч вони і без запрошення до нас рвуться.

З повагою Галина Крюкова, звичайнісінький фотограф з міста Львова.

Ситуація

РІВНЯЙМОСЯ НА АФРИКУ!

САМЕ підоспіла пора перевезти на дачу різне хатнє начиння.

Куди ж звернутися?

— А поїдь-но, голубе, — сказали знайомі, — на проспект Науки, 10. Там є агентство. Може, й допоможуть.

Вранішньої пори останньої суботи листопада минулого року я вже читав у вітринах контори таке рекламне повідомлення: «Наше трансагентство пропонує: перевезення будматеріалів, доставку палива, квартирні перевезення». Саме те, що мені потрібно, — втішивсь я.

У конторі за скляною перегородкою сидів огрядний чоловік, а в кімнаті — молодий знудьгований негр. Я звернувся до чолов'яги за склом. Той діловито розпитав, звідки, куди, як швидко та що саме хотів би я перевезти, і зразу ж підсумував: ця послуга обійдеться десь у тридцять карбованців. Можливо, сподівався, що відвідувач злякається такої ціни і забереться геть. Проте я погодився. І він порадив дочекатися диспетчера.

Диспетчер вигулькнула із склянкою чаю. Вручивши її Михайловичу, — так назвала мого співбесідника, — сіла за стіл, а він пішов до свого кабінету. Тієї ж хвилини до нього зайшов якийсь колега з шаховою дошкою, і вони надовго затихли.

Незворушному диспетчерові я вдруге розповів про свій клопіт. Вона кивнула на дівчину, що поряд з нею приймала відвідувачів. Коли дійшла моя черга, я втретє висловив свої бажання, зауваживши, що хотів би перевезтися сьогодні, а коли пощастить, то й зараз. Дівчина довго звіряла за довідниками і нарешті визначила суму: 29 карбованців 40 копійок. Проте виписувати квитанцію не поспішала. Постоявши кілька хвилин ні в сих, ні в тих, я запитав, чи довго ще маю чекати на ту машину. Касир відповіла, що треба почекати.

Тим часом ми з уродженцем Африки розговорились, і я дізнався, що він з Малі. Десь раз на півгодини він підводивсь із стільця, заходив до Михайловича і просив повідомити, чи вже направлено на його адресу машину.

Житель південних широт, довго мешкаючи в нашій країні, очевидно, багато до чого дійшов власним розумом, і все ж, повертаючись з начальницького кабінету, щоразу дивувався: як це можна на роботі пити чай і грати в шахи! Адже на його батьківщині такою маленькою конторою відав би один чоловік, і йому було б не до чаю.

Минуло кілька годин. За цей час жодна машина до контори не під'їхала. Мабуть, водіям було не злє й без начальницького та диспетчерського ока. Я почав сумніватися, чи дочекаюся чогось. То чи не надійніше буде заплатити гроші й одержати квитанцію? Проте моя пропозиція не зворушила касирку.

— Дивні люди! — вигукнув я. — Навіть живі гроші їх не цікавлять! Виходить, ви штовхаєте мене в чіпкі пазурі приватника!..

Після цих слів касирка вручила мені квитанцію № 085475, і я став чекати машину вже з документом. Проте я чомусь не відчув очікуваного полегшення.

А в малійця і взагалі терпець урвався, і він пішов, брязнувши дверима. Подумалося, що людині з Африки все ж таки важко змагатися в терпінні з аборигенами Союзу. Наше терпіннячко, випробуване протягом десятиліть всілякими організаціями, важко перемогти. Та за годину вчинок малійця видався мені слушним, і я, назвавши свого квартирного телефона, поїхав додому. Надвечір, пересідаючи з тролейбуса в автобус, з жахом уявив, що, можливо, агентство вже прислало машину, а я все ще в дорозі. Зателефонував додому і почув від дружини, що, справді, був дзвінок. Диспетчер повідомила, що поїздка відкладається на понеділок, бо машина обламалась.

З дому подзвонив до агентства, спробував уточнити, коли ж саме в понеділок мені слід чекати машину. Звідти відповіли: про понеділок не варто вести мови. Можна домовлятися хіба що на наступну п'ятницю або суботу...

Виникло велике бажання сказати працівниці ненав'язливого сервісу все, що я думаю. Проте моя загартованість на вічних протягах соціалізму далася взнаки. Я утримався від різких слів і поклав трубку. А в понеділок знайшов приватника і відвіз свій вантаж на місце. Правда, довелося заплатити подвійну ціну, але мої нерви не вібрували від перенапруження.

За грішми, які ні за що заплатив агентству, я ходив довго. В одне з таких відві[дин] завітав до Михайлови[ча] і нарешті повідомив його, що мав з агентством справу винятково з ініціативи редакції. Олексій Михайлович Шваєцький у відповідь на мою люб'язність розповів про те, який він безпомічний чоловік. Адже із замовлюваних двадцяти машин щоразу виділяють або три, або п'ять.

Які висновки можна зробити з цих безрезультатних клопотів? А такі: прості люди нікому зі своїми турботами не потрібні. А тому вони самі мають розв'язувати власні проблеми. В тому числі й по перевезенню вантажів. Щоб з роками вийти хоча б на той рівень, який має в цій справі далека африканська країна Малі.

Борис СИДОРЕНКО.
Київ.

НЕДАЛЕКО ДО ЖЕБРАЦТВА

Соціолог аналізує

Дані останніх республіканських опитувань, проведених під керівництвом кандидата філософських наук В. І. Куцерця, показують, що лише 9,3 відсотка громадян України живуть у достатку, а от тих, хто живе від зарплати до зарплати або ледве зводить кінці, — 85,4. Отже, зрозуміло, що в основної маси населення республіки є вагомі підстави вважати перспективу ринкових зрушень в економіці, які передбачають її структурне перетворення й появу резервної армії праці (тобто безробіття), реальною перспективою жебрацтва чи, принаймні, втрати соціальної самостійності. Тим більше, що підготовленими до настання ринкових відносин вважають себе лише 16,2 відсотка опитаних. Решта ж або зовсім не готові до них (51 відсоток), або ж вагаються з відповіддю (32,8 відсотка).

Тобто доводиться констатувати абсолютну неготовність «людського фактора» до кардинальних соціальних перетворень.

На цьому тлі досить несподіваним може здатися те, що проти орієнтації країни на ринкову економіку виступають всього 26,6 відсотка опитаних, в той час, як іще не вирішили цього питання 33,8 відсотка, а позитивної думки дотримуються 40,1 відсотка. Навряд чи це викликане готовністю «принести себе в жертву» заради здійснення чергового суспільного ідеалу. Скоріш, позначається підлеглість масових настроїв і уявлень диригентській паличці інтелектуальної та політичної еліти, яка співає ринкові осанну, та історична втома мас, які готові нині діяти за принципом «Хоч гірше, аби інше».

Які ж проблеми найактуальніші нині для республіки? На думку опитаних — це продовольча (19,7 відсотка зазначень), екологічна (19,6 відсотка), суспільного порядку й дисципліни (14,7 відсотка), постачання промисловими товарами (10,1 відсотка). Значну увагу привертають проблеми забезпечення суверенітету України (7,8 відсотка), житлова (7,0 відсотка), злочинності (6,1 відсотка), медичного обслуговування (5,4 відсотка). Стан міжнаціональних відносин у республіці непокоїть 4,3 відсотка опитаних, а от проблеми забезпечення свободи й демократії, як не дивно, лише 2,2 відсотка. Сказати, що з останнім питанням в республіці вже аж так добре, навряд чи можна. Отже, що: голодним і босим не до свободи? Якщо й справді так, то зрозуміло, на що можуть сподіватися люди, які воліли б повернути нас до старого стану речей, і як помиляються ті, хто вважає, що шлях до демократії пролягає через деструктивні соціальні дії.

На яких же шляхах слід, насамперед, шукати розв'язання постали перед країною проблем? Політику «твердої руки» підтримали б 22,7 відсотка громадян. Та значно більша кількість тих, хто голосує за демократичні альтернативи та економічні методи (74,9 відсотка). Отже, абсолютна більшість виступає за рух до економічного й політичного реалізму, доцільності й культури. Тим більше, що й значна частина прихильників «жорсткого вирішення» має на увазі аж ніяк не тоталітаризм, а рішучі заходи сильної влади з метою встановлення необхідних у будь-якому суспільстві порядку й дисципліни, які не скасовують поняття свободи. Тобто, мова йде про нейтралізацію наслідків демократизації у країні, політичні й соціальні стереотипи населення якої формувалися століттями державного всевладдя й утисків. Та от чи ж можна досягти цього політикою «сильної руки», не прирікаючи одночасно на придушення й сам задум демократизації? Треба думати, що ні.

Що ж, не надто весело й оптимістично зустрічали громадяни суверенної України новий 1991 рік. Та все ж, сподіваємось, певні підстави для оптимізму є. Так, безпристрасні дані анкетування засвідчують, що хоч виїхати за кордон на роботу погодився б кожен другий з числа опитаних, та відбути туди для постійного проживання воліли б уже тільки 13,4 відсотка з них, в той час як категорично проти — 71,1 відсотка. Тому нам є на що сподіватися, хоч і маємо змиритись зі втратою внаслідок міграції (і вже в найближчі роки) принаймні 10—15 відсотків найкваліфікованіших і найздібніших робітників, інженерів, вчених. Та ж немало мігрантів повернуться, збагачені новими знаннями, уміннями, досвідом. А будуть відчинені двері українського дому, то й дехто з наших співвітчизників за кордоном теж, напевне, захоче взяти участь у відродженні своєї етнічної батьківщини.

Степан ЛАВРИЧЕНКО,
соціолог.

Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО.

«Я, ТАК ЗВАНИЙ БАРОН...»

ІНТЕРВ'Ю З НЕФОРМАЛЬНИМ ЛІДЕРОМ ЦИГАН

Чим займаються херсонські цигани? Спекуляцією? Виробництвом джинсового одягу «під фірму»? Плетінням кошиків і корзин? На ці та інші запитання відповідає неформальний лідер циган.

ДОВІДКА:

Цигани (самоназва — рома) невеликими групами живуть майже в усіх країнах світу. Шоста частина їх (понад 260 тисяч) — у СРСР. Вихідці з Індії. Прийшли на Україну в XV—XVI століттях. Нині в республіці 47,9 тисячі циган.

Треба ж так: довго шукати зустрічі з людиною, яка «обіймає посаду» циганського барона, приготувати чимало серйозних запитань і розпочати розмову з розхожого дотепу: чи справді в циганських коней будуть золоті зуби? Втім, співрозмовникові не забракло почуття гумору. Відповів у тон, що такого не буде. Хоч кількість коней у ромів скоротилася до мізерії, а золота, навпаки, хоч греблю гати. Та золото те «циганське». На фальшовані «під грошовий метал» ювелірні вироби — персні, обручки, сережки та кулони, добре відомі невибагливим покупцям — воно ще якось годиться. На зубі ж протези для вірного друга-коня це «золото» не піде. Бо для здоров'я тварини шкідливе.

ДОВІДКА:

Нині на Херсонщині мешкає 2005 циган (десять років тому було 1769). Найбільше їх у Херсоні, Каховському, Новотроїцькому, Голопристанському районах.

— Олексію Івановичу, чим займаються херсонські цигани?

— Тепер ми про кочове життя зовсім забули. Маємо добрі будинки, ділянки при них. У багатьох із садками, теплицями. Відгодовуємо кабанців та бичків. Кіз, птицю різну тримаємо. Коні? Де в кого ще є. Але здебільшого на «жигулі» пересіли.

— А як ці зміни позначилися на способі мислення? Пригадуються циганські пісні, балади. От коні, скажімо, романтикою повиті у вашій народній творчості...

— Дуже позначилися. Відмова від конярства, наприклад, призвела до втрати дуже цінних знань, надбаних віками. Зміна способу життя потягла за собою і зміну способу мислення. Бо все в житті взаємопов'язане. Взяти таке. Здається, тільки б радіти, що наші діти вже не «виспівують» і не «витанцьовують» милостиню на базарах чи біля церков. Але ж дивіться, що відбувається із співучим і тямким до музики народом: молодь не успадковує ні пісень, ні вміння грати на інструментах. Рідко в якій циганській оселі нині почуєш бубон, гітару, гармонь.

ДОВІДКА:

70,9 відсотка циган Херсонщини вважають рідною мовою циганську, 19,9 — українську, 9,2 — російську. У школах мова ромів не викладається. Ніде в країні не готуються педагогічні кадри. Писемність циган існує з 1926 року.

— А як ваше життя склалося, Олексію Івановичу? Де навчалися, працювали?

— Навчався всього-нічого... Більше — у життя та в людей. У нас інститути, знаєте, щось не в шані. І не тільки раніше. А працював я змалечку. Майстрував усього потроху.

— Бідували, мабуть? Чи дружина працювала?

— Всяк бувало. Тепер, звісно, краще: діти самостійні. Але великих статків не маю. А щодо дружини... Наші жінки рідко стають до постійної роботи. Більше з дітьми, онуками. Та по хаті порядуються.

— А на дозвіллі ворожать, щось купують-перепродують? До речі, як ви ставитеся до балачок про циганську «сигаретну мафію»?

— Як до інших балачок про «багатіїв циган». Немає ніякої мафії. Просто народ ми рухливий. Поїхала жінка приміром, до Ростова, родичів провідати. На тамтешній товкучці сигарети по два карбованці. У нас же — по п'ять. Ну, прихопила торбу. А тут спродалася. Вартість поїздки й окупилася. Спекуляція, згоден. Але чи тільки цигани тепер нею грішать? Час, мабуть, такий.

А про ворожіння таке скажу. Дивлюся оце по телевізору різних чародіїв та екстрасенсів. Куди їм до наших жінок! Циганка скаже, як зав'яже. Ніколи не збреше.

— Вам самому випадало пересвідчуватися?

— Та якось ні, щоб самому... Але ж люди вірять, гроші платять.

— Олексію Івановичу, ви тонко віджартувалися на запитання про золоті зуби для коней. Я також не дуже вірю балачкам про циганську мафію. Але ж із чогось живуть, і непогано живуть, сім'ї вашого племені. Хоч відомо, що більшість циган сучасними професіями не володіють, дуже рідко працюють на підприємствах із сталим і значним заробітком.

— Ми віддавна вірні правилу — чуже не чіпати, а своє не втрачати. Справді, серед нас майже немає токарів чи електронників. Але придивіться до джинсового одягу «під фірму» циганського виробництва. Запевняю, не тільки за виглядом, а й за якістю це добротні речі. Як і одежини, сплетені з вовни чи пуху. Особливо дитячі. А шапки з хутра? Вигадливого плетіння кошики й корзини? Прості, але добротні віники, мітли, щітки. Хіба це все, зроблене циганськими руками, не потрібне людям? Чи воно погане? Тільки й різниці, що не в заводських цехах зроблене, а в хаті, сарайчику, на подвір'ї. Чи знаєте ви, що майже кожна циганська сім'я має патент на індивідуальну трудову діяльність і справно сплачує податки?

ДОВІДКА:

У другому півріччі 1990 року на нелегальній «товкучці» Центрального ринку м. Херсона затримано й оштрафовано за дрібну спекуляцію 186 осіб, 48 з них — цигани.

— У різні роки доводилося чути (і читати) про циганських баронів. Про те, що всевладні господарі свого народу і його долі, збирачі податків тощо. Що ви, барон циган чималого регіону, можете про це сказати?

— Я також начуваний чимало. І не тільки про баронів, а й про князів, герцогів, навіть про циганського імператора. Але начуваний і про Змія Горинича, Кощея Безсмертного, Бабу Ягу. От тільки зустрічати — не зустрічав.

Мене справді звуть бароном. І наші люди, і руські. Роми звертаються до мене за вирішенням суперечок, найчастіше задавнених, «нерозв'язаних». Приїздять, коли в когось трапляється біда, нещастя і треба всіх циган закликати допомогти. Коли треба влаштувати «толоку».

Але я, так званий барон, не маю жодного підданого. І не одержую ніякої платні. Тим більше ніхто не сплачує мені податку. А звертаються до мене передовсім як до одного з найстаріших у роді (ми всі поміж собою родичі), бувалого, тверезого і, кажуть, розсудливого чоловіка. Я нікому не відмовляю. Бо хочу своєму народові щастя і здоров'я, по можливості, достатку, миру і злагоди між собою. А ще більше — з людьми, серед яких ми живемо.

Інтерв'ю взяв
Едуард ДУБОВИК,
власний кореспондент «Голосу України».
Берислав
Херсонської області.

Фото Андрія КОТЛЯРЧУКА

—Вивчаємо проблему—

15 тисяч за автомат «Калашникова»

Нині тільки й чути про збройну злочинність. Як зброя потрапляє до «нечистих» рук і який, на вашу думку, вихід з досить тривожного становища!

В. ПАСЕНЮК.
Херсон.

В особистому користуванні громадян республіки сьогодні знаходиться близько 600 тисяч одиниць вогнепальної зброї.

За деякими неофіційними оцінками, сьогодні в особистому користуванні громадян республіки знаходиться близько 600 тисяч одиниць вогнепальної зброї. Особливим попитом на «чорному» ринку нині користуються газові пістолети та балончики. Ціни на них коливаються в межах від 300—500 до 2—3 тисяч карбованців. Звичайні пістолети коштують 1,5—2, автомати 10—15 тисяч у залежності від стану, модифікації та укомплектованості набоями. Дешевше у два-три рази оцінюються «самопали» та дбайливо відреставрована зброя часів Великої Вітчизняної війни.

Звідки зброя потрапляє на «чорний» ринок?

З останньою категорією у переліку, думаю, зрозуміло. Газові пістолети та балончики — наслідок недогляду митної служби. Четверту частину всіх «надходжень» бойової зброї дають навчальні заклади, тири, склади та інші організації ДТСААФ. Результати службових розслідувань показують, що причинами крадіжок зброї з цих закладів є слабка технічна оснащеність приміщень і халатне ставлення до правил її зберігання службовими особами. За даними МВС УРСР на 1 січня 1990 року на території республіки було зареєстровано 252 випадки втрати вогнепальної зброї, у тому числі в органах внутрішніх справ — 85, підрозділах Радянської Армії — 63 та позавідомчої охорони — 13.

Активна торгівля зброєю ведеться і безпосередньо з армійських складів арттехзабезпечення. Лише один факт: у Сімферополі військовослужбовець А. Федчук запросто зі складу відпустив місцевому жителю В. Гридасову 110 бойових гранат Ф-1. А загалом станом на 1 січня 1990 року у розшуку знаходилося 2237 одиниць вогнепальної зброї: 377 пістолетів, 60 револьверів, 318 карабінів і гвинтівок, 52 автомати і 5 кулеметів та ін.

Почастішали й випадки виготовлення вогнепальної зброї, так би мовити, приватно. Причому, в усіх на очах. В одному з учбових класів кафедри криміналістики Київської вищої школи міліції зібрано своєрідний музей подібних «іграшок», в якому — до 40 експонатів.

В чиї ж руки зброя потрапляє з «чорного» ринку?

За станом на 1 січня 1990 року зареєстровано 2886 злочинів, пов'язаних з незаконним зберіганням і виготовленням вогнепальної зброї та вибухівки. До відповідальності за ст. 222 Кримінального кодексу УРСР за це притягнуто 1636 осіб.

Не поділяю думки колег з газети «Комсомольская правда», які пропонують «викуповувати зброю у населення», використовуючи для цього громадські та резервний державний фонди. Тому що такий спосіб вилучення зброї з обігу на «чорному» ринку скоріше за все результату не дасть, хіба що збільшить і без того величезні прибутки тих, хто заробляє на торгівлі зброєю. Адже найчастіше незаконним власником «гармати» стає людина з цілком конкретною злочинною метою. Ризикую викликати невдоволення прибічників відомого Указу Президента СРСР від 25 липня 1990 року, що пропонує інший варіант: урівняти в правах «чорний» та загальнодержавний ринки. Обмежена, строго регламентована, але загальнодоступна торгівля зброєю у державних магазинах, нехай за цінами «чорного» ринку, надасть мирному громадянинові суттєвих переваг перед злочинцем у придбанні зброї. По-перше, це дасть на практиці можливість економічними засобами ліквідувати «чорний» ринок зброї: поповнення незаконного «арсеналу» за рахунок крадіжок перестане бути хоч і небезпечною, але прибутковою справою. По-друге, це дозволить державі налагодити чіткий контроль за переміщенням зброї у країні, по-третє, можна буде у законодавчому порядку регламентувати володіння, зберігання та застосовування зброї, як це зроблено у деяких розвинутих країнах. І, врешті-решт, зміни у законодавстві в буквальному розумінні слова розв'яжуть руки органам МВС та КДБ для боротьби з організованою злочинністю, а не з громадянами, які, незаконно придбавши зброю (а де її можна придбати законно?), хочуть захистити себе та б..изьких від тієї самої організованої злочинності.

Олександр ЗОРКА.

Встати. Суд іде!

ПОЛІТ У ДІЙСНОСТІ Й УЯВІ

ЗАВЕРШИВСЯ ДЛЯ ДЕВ'ЯТНАДЦЯТИРІЧНОГО ЛЬВІВ'ЯНИНА АНАТОЛІЯ МИХАЙЛЕНКА УХВАЛОЮ ОБЛАСНОГО СУДУ: ТРИ РОКИ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ УМОВНО ІЗ ОБОВ'ЯЗКОВИМ ЗАЛУЧЕННЯМ ДО ПРАЦІ

У ШВЕЦІЇ ВСЕ Є?

Астрологи стверджують, що на долю і вчинки дітей Землі безпосередньо впливає рух небесних світил. Вочевидь, щось незвичайне коїлося в небесах минулого літа, бо впродовж короткого проміжку часу троє юнаків скерували літаки Аерофлоту в Швецію. Михайло Мокрецов, Дмитро Семенов і Анатолій Михайленко не були знайомі поміж собою, ніколи раніше не зустрічалися. Та мотиви їхніх вчинків і сценарії захоплення літаків напрочуд схожі. Хлопці засумнівалися в тім, що в лоні рідної Вітчизни-матері людина людині — друг, товариш і брат, а там, у країнах капіталістичного Заходу, людина людині — вовк.

Захоплення літаків, повітряний тероризм у всьому цивілізованому світі суворо караються законом. Знешкодити злочинців у авіалайнері особливо важко, бо ж під загрозою життя десятків, а то і сотень пасажирів. Та чому ж саме громадяни правових держав із великим співчуттям поставилися до Анатолія Михайленка?

Клопотання про його подальшу долю взяв на себе навіть уряд Швеції. До Львова приїжджала творча група шведського телебачення, на адресу сім'ї Михайленків надійшли десятки листів із розмаїтими пропозиціями, запевненнями, що в очах громадськості Анатолій Михайленко не є злочинцем. Надійшов лист і від міністра юстиції Швеції Лейли Фрейвальд:

«...Ми постійно одержуємо інформацію від посольства Швеції у Москві, яке має інструкцію пильно стежити за тим, що відбувається (...). Від адвоката ми одержали інформацію про те, що А. Михайленка обвинувачено у викраденні літака і його не буде обвинувачено у відмові від служби в армії. (...). Дозвольте мені ще раз запевнити вас, що я поділяю ваш біль від того, що трапилося, і глибоко співчуваю вашій тривозі щодо майбутнього. Звичайно, я й надалі докладно вивчатиму цю справу.

З повагою

Лейла Фрейвальд».

Дивина та й годі. Невже ж міністрові юстиції бракує роботи і клопотів у власній державі? А може Анатолій Михайленко народився в сорочці? Напевне, в сорочці. Тій самій пречудовій українській вишиванці, в якій він з'являвся щоразу на судові засідання. Михайленки — люди віруючі, отож вишита хрестиком і висвячена священиком сорочка могла, на їхню думку, бодай трохи відвернути лихо від Анатолія. Ця сорочка по-своєму історична. Анатолій отримав її в дарунок разом з іншими речами, перебуваючи в стокгольмській тюрмі. Подружжя Кампінен придбало сорочку у Львові під час туристської подорожі. Дізнавшись про Анатолія із телепередачі, люди перейнялися співчуттям до хлопця й передали для нього реліквію. Подарунок надійшов без записки. Вже згодом — через українську діаспору в Швеції — Михайленки розшукали добродіїв, аби подякувати їм. Коли Анатолій перебував у слідчому ізоляторі управління КДБ по Львівській області, із Швеції надійшов ще один пакунок із сорочками. Їх надіслала сім'я журналістів, дізнавшись, що в ізоляторі не дозволено (!) вдягати світлі сорочки, а темні (втім, так само, як і світлі) за нашого товарного дефіциту годі придбати...

СТАВКА — ПІВЖИТТЯ

Від польоту в Швецію до вироку Львівського обласного суду минуло півроку. Наче півжиття, якщо за одиницю виміру брати переболене, передумане. Казкові персонажі у скрутну хвилину ладні були віддати півцарства за коня. Цікаво, що жоден із них не обіцяв півжиття. Навіть тоді, коли чатувала смертельна небезпека. Чи усвідомлював Анатолій, що в тій грі, яку він затіяв із фортуною, ставки будуть такими високими? Найвірогідніше, він думав про це найменше, його штовхав відчай. Він волів утекти в невідомість від того, що було йому добре відомим: від служби в армії з її невблаганною дідівщиною. Не виключено, що йому, віруючому, наказали б застосувати зброю в «гарячих» точках, бо Анатолій мав служити в десантних військах. Повістка із військомату стала відправною точкою польоту. До страху перед майбутнім, який паралізував його думки і волю, додалася ще й гірка образа. Захистив у профтехучилищі дипломну роботу на «відмінно», здобув фах реставратора, однак йому присвоїли лише третій розряд.

> **Граната — «проїзний квиток» до Швеції.**
> **Льотчики слухняно змінили курс на Стокгольм, навіть не поговоривши з горе-«терористом», який заціпенів від страху.**
> **Історія Анатолія Михайленка поставила руба — перед совістю правосуддя і совістю громадськості — багато пекучих проблем.**

Сталося так, що батьки наступного після випуску дня — 26 червня виїхали разом із дочкою Уляною в село. А коли повернулися 1 липня додому, застали біля дверей квартири слідчих. Почувши про викрадення літака, Михайленки розсміялися, бо ж ніхто з них ніколи в літаках не літав. І Анатолій теж. (Побут у цій родині вельми скромний, — **О. Т.**). Їм дуже важко було повірити в неймовірне, а саме: 30 червня літак ТУ-154 вилетів зі Львова до Ленінграда рейсом 86-78. Серед пасажирів був і Анатолій Михайленко. Над територією Білорусії льотчики одержали через стюардесу записку з вимогою змінити курс. Невдовзі надійшла ще одна аналогічна записка і... пілоти всупереч команді наземних служб, всупереч здоровому глузду, всупереч відповідній інструкції, яка велить вступити з терористами в переговори, вдаватись до всіляких маневрів тощо, слухняно взяли курс на Стокгольм. Мабуть, їм ввижалася зграя озброєних автоматами бандитів, з одного боку, а з іншого — спокусливий «шведський стіл».

Згодом, кваліфікуючи на суді з точки зору закону такий перебіг подій, київський адвокат Анатолій Фатєєв констатував: у вчинку Михайленка немає складу злочину. Керівництво Аерофлоту зробило свої оргвисновки: екіпаж за непрофесійні дії розформовано. Через два тижні після польоту, 15 липня, Анатолій написав батькам лист із Стокгольмської тюрми:

«Якби ви тільки знали, як я дивився на вас в останній раз, коли ви від'їжджали на машині. Я не міг заснути всі ночі й мучився, думаючи про вас, особливо за маму переживав. І цей лист я пишу також зі сльозами. Тут, у тюрмі, мені щоночі сниться про вас. Як ви там? Як ваше здоров'я? Я сильно схуд. Мене мучать тяжкі думки, кілька разів губив пам'ять. Якщо мене віддадуть у Союз, то я взагалі загину. (Пригадаймо, що Михайло Мокрецов спробував накласти на себе руки, аби не повертатися до Радянського Союзу. Для нього зроблено виняток: юнак відбуває покарання в Швеції, — **О. Т.**). У тюрмі мені дуже тяжко. Немає з ким поговорити, розказати про те, що на душі. З охороною мушу пояснюватися знаками, як німота. Дуже й дуже тяжко, хоча тут до мене ставляться з повагою, але це не те, що було вдома. Тільки тут я зрозумів, що таке батьки. Тут про мене ніхто погано не думає. Хоча захоплення літака — це великий гріх, я прошу Бога, щоб він мене вибачив. Я зробив це тому, що боявся армії і не мав віри у свій завтрашній день. До останньої хвилини я сумнівався у своїй авантюрі і, коли проходив контроль в аеропорту, думав повернутися. (Контроль наших наземних служб подекуди настільки «досконалий», що будь-який хлопчисько може обвести їх довкола пальця, — **О. Т.**). Але згадав, що мене чекає в армії, і все-таки знайшов у собі сили зайти в літак. Навіть у літаку не хотів цього робити, але подумав, що мене чекає в чужому місті, що я пропаду там, все-таки пішов на злочин. В чому і розкаююсь перед Вами. Помоліться Богові за мою долю».

Аналізуючи вчинок Анатолія в контексті суспільно-політичної ситуації, адвокат зауважив, що найскладніше з правдою в ті часи, коли все може виявитися правдою. Історія Анатолія Михайленка поставила руба — перед совістю правосуддя й совістю громадськості — багато пекучих питань. Годі відповісти на них, керуючись усталеними уявленнями про добро і зло. Безперечно, викрадення літака — то тяжкий злочин. Та заради унеможливлення таких злочинів варто повторити загальновідоме: зло породжує зло. Ланцюг злотворення продовжувався і в процесі судового розслідування. На той день, коли було ухвалено вирок, Анатолій незаконно, без відповідної санкції прокурора, утримувався під вартою 50 діб.

На захист Анатолія стали численні громадські організації Львова, група депутатів Верховної Ради України. Як справедливий присуд жорстоким рецидивам тоталітарного режиму прозвучав на суді виступ Ярослави Михайленко, матері підсудного:

— Це злочин проти дітей — змушувати їх гасити «гарячі» точки. Чи поніс хтось заслужену кару за випадки смерті в армії? Ми посилаємо служити здорових дітей, а нам повертають калік, що їх списують з армії, як гнилі овочі з бази. Син полетів у Швецію не за красивим життям.

Як відповідь тисячам солдатських матерів і зверненням громадськості прозвучав пристрасний заклик адвоката:

— Якщо ми не в силі врятувати державу, то врятуймо хоч істину. Вона, врешті, допоможе врятувати державу...

МОЛИТВА МАТЕРІ І СИНА

Перед Різдвом Анатолій повернувся додому. Щодня він відправляє за кордон близько десяти листів, відповідаючи добродіям, які вболівали за нього. З дому майже не виходить. Мати потерпає: «А раптом викрадуть?» Вийшли з сином тільки на службу Божу. Анатолій любить усамітненість. Бо тільки на самоті можна малювати Богоматір з немовлям. Описати б щасливий кінець цієї історії й сказати, що навіть Богоматір на картинках художника-самоука Анатолія Михайленка усміхається до автора куточками уст, та його драма мало схожа на різдвяну казку. Хлопець і досі ходить по своїй квартирі, заклавши руки за спину.

— Дитино, схаменися. Ти вже вдома, а не в камері...

А син послухає маму, а потім заглибиться в свої тривожні думки, від ширяють маршрутом Львів — Стокгольм — Львів, і знову змикає руки. Що вдієш, умовний рефлекс...

У колі сім'ї йому добре, дуже добре. Та в розмові зі мною він зізнався, що нині рідна батьківщина уявляється йому радше мачухою, аніж матір'ю. Уряд Швеції дав хлопцеві дозвіл на вільний в'їзд у країну через 45 діб після того, як він відбуде покарання на об'єктах народного господарства, які визначать органи, що відають виконанням вироку. Гості зі шведської діаспори, оглядаючи його роботи, говорили, що він зможе навчатися в тамтешній Художній Академії. Може, й справді?

Тепер, з віддалі часу, про перебування у Швеції в нього дедалі більше світлих спогадів. Бо там навіть в ізоляторі до нього ставилися як до людини. Про слідчий ізолятор управління КДБ по Львівській області Анатолій говорив неохоче, ніби з острахом.

Анатолій поки що вдома, та думки його болісно б'ються об загратовані вікна дійсності: що далі?

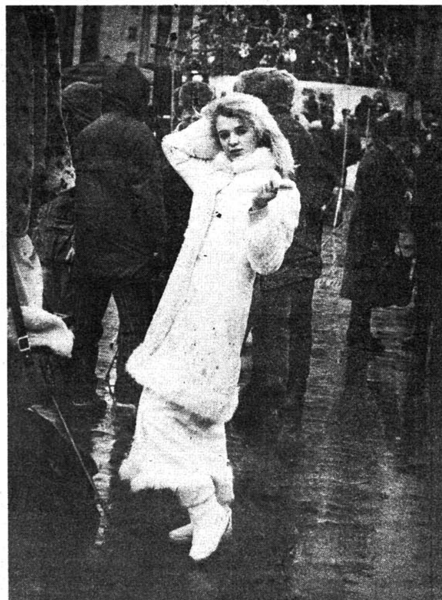
Оксана ТЕЛЕНЧІ

ТЕЛЕНЧІ Оксана Євгенівна. Народилася одного хорошого року й чудового дня — 22 січня у Львові. Здобула фах журналіста у Львівському державному університеті імені Івана Франка й, здавалося б, назавжди подалася до Києва шукати сенс життя. І хоч не знайшла його, та попрацювавши в республіканській пресі, зрозуміла: «завжди» триває від ранку до вечора. Саме стільки живе газетний номер. Дізнавшись про те, що львівські леви вже не стоять на задніх лапах, а зійшли з кам'яних п'єдесталів і пішли в люди (це зафіксовано навіть у новому гербі старого міста), повернулася до рідних берегів. Нині — власний кореспондент «Голосу України» по Львівській області.

Фоторепортаж

ДО СВОЇХ, У ДИТИНСТВО

...Ви загаялися на кілька секунд — а вашу дитину вже підхопив на руки Мікі Маус, або Піф, або якась зовсім невідома істота. І, будь ласка: «Плати, батьку, за карточку!»

Батько — платить, і не лише «за карточку», а й за всю оцю радість, за ялинку, за посмішки дітей і дружини, за те, що самому раптом теж захотілося на коня (от аби хто підсадив), за те, що ви на мить зазирнули до своїх — у казку, зрештою, за те, що ви давно вже не задирали голову так високо (що там, на верешечку ялинки?), бо звикли дивитися більше по боках — де що дають...

Власне, ви й зайшли сюди, до міської ялинки, просто так, по дорозі. Вам треба було на Бесарабку. Вмикаєте третю швидкість — і туди. Суєта. Прощавай, казко!..

Михайло САЧКО.
Фото автора.

Трибуна вільнодумця

Коли ми станемо європейцями

Прочитали у Солженіцина, що «державною» мовою сталінських таборів була українська, та вже час дослухатися й до іншого російського інтелігента — Андрія Сахарова, у Нобелівській лекції якого чи не більшість прізвищ дисидентів — українських, чи тих, які з України. А це вже, даруйте, 60-ті і 70-ті роки — страшний час політичної задухи, коли ледь-ледь пискнуло, народжуючись, немовля, яке ми замість хрещення обізвали дисидентом, агентом ЦРУ і замість колиски з лози подали колиску з колючого дроту політзон. А зараз змарніла ненька-Україна просить у того свого дитяти подати кварту водички. Чи ж подасть!

УКРАЇНЦІВ У БРЕЖНЄВСЬКИХ ПОЛІТЗОНАХ БУЛО БАГАТО, АЛЕ ОДНІ З НИХ СЬОГОДНІ — НА ПОЛІТИЧНІЙ ХВИЛІ, ІНШІ — ЗА КАДРОМ ІСТОРІЇ...

Отож мені не дуже хочеться представляти вам киянина, лікаря-психіатра за фахом Семена Фішельовича Глузмана словами «наш, радянський», бо неодмінно треба додавати — «безробітний», «нереабілітований». А якщо назвати почесним членом національних психіатричних асоціацій, то треба уточнити — американської, британської і німецької, а з Парижем — то вже інше, там його іменем названий психіатричний центр.

С. ГЛУЗМАН. Взагалі-то правозахисний рух, про що ми зараз відверто говоримо, розпочинався тоді, коли з'явився тоталітарний режим. Ну чому виникли у країни Бердяєва — цвіт російської, в широкому розумінні, інтелігенції. Чому Короленко постійно боровся за справедливість. На мій погляд, Короленко якраз класичний тип правозахисника.

Але заведено вважати, що правозахисний рух — це 60-ті роки. Після XX з'їзду, після того, як трішки відчинилась кватирка -нехай не в свободу, то в усякому разі, у якусь ступінь гласності. А потім цю кватирку почали причиняти, і в такій великій країні частина інтелігенції, і не тільки інтелігенції, зробила спробу завадити цьому.

— Так, українців в брежнєвських політзонах порівняно з іншими було багато. І все ж, якщо брати українську націю в цілому, то тих, хто одверто міг сказати своїй Вітчизні про її, м'яко кажучи, лицемірство і людинонелюбство, знайшлася жменя. Справа, звичайно ж, не у відсутності сміливості чи почуття патріотизму (історія свідчить, що нам цього не позичати). Заважали майстерно начеплені шори й ілюзії, через що більшість з нас щиро вірила в те, од чого нині несамовито хоче відхреститись. І де вже було в «найгуманнішій і найдемократичнішій» знати правду про генерала Григоренка, не кажучи вже про цілу психіатрію, що заходилась з нормальних людей робити божевільних, а не навпаки.

И тут «якийсь» молодий психіатр з провінційної лікарні пише заочну оправдальну судмедекспертизу відщепенцю Григоренку...

— Слово «тоталітарна» я чув щоденно. У сім'ї мене виховали без ілюзій і зашореності. В студентські роки познайомився з Віктором Платоновичем Некрасовим та Леонідом Плющем, вони дуже багато мені дали, зокрема можливість читати самвидав. До Некрасова, власне, було ще одне цікаве знайомство, — з сім'єю Корчак-Чепурківських.

— Семене Фішельовичу, одна з рубрик, яку ми започатковуємо в нашій газеті, — «Декларації і дійсність». Надекларували ми багато чого, а народ як не мав основних людських прав і свобод, так і досі не має. Хоч, висловлюючись мовою наших парламентаріїв, «народ вимагає».

— Я не вважаю, що це вина лише Горбачова чи Верховної Ради. Тут все набагато складніше. Горбачов таке ж дитя цієї системи, як мільйони радянських громадян. Тоді треба говорити, чи хочуть і чи можуть нести на собі цей хрест радянські громадяни. Адже це дійсно хрест — права людини, суспільство платить за це. Наш народ у своїй більшості просто не готовий, у нас немає правової свідомості, у нас зовсім інші цінності. Вимагати можна багато.

ЧЕРНЕЦЬ НА ОДНІЙ ВОДІ І ХЛІБІ МОЖЕ БУТИ ВЕЛИКИМ МИСЛИТЕЛЕМ, А ЦІЛИЙ ЕТНОС — НІ.

Так, паспортний режим не закон, це підзаконний акт, що є порушенням не просто Декларації прав людини і всіляких інших актів, — це порушення самого конституційного принципу СРСР. Але зараз потрібна якась еволюція (тільки — не революція) в паспортній системі. В усякому разі першим і головним кроком у дотриманні права має бути легалізація секретних матеріалів. Коли громадськість їх може оцінити, а наступний крок — поступове зниження усіляких обмежень. Але не одразу, тому що в нашій бідній країні не вистачає квартир, у нас проблеми з розподілом продуктів, роботою. І це буде для країни великою деструкцією.

— Можливо й перебільшую, припускаючись думки, що отой ваш дисидентський моноліт, який не вгризла до решти тоталітарна система, зараз розкололи на брили перебудова і гласність. Сьогодні одні з вас — на вершечку української політичної і соціальної хвилі, інші згубились чи воліють залишитись за кадром історії. Дуже перепрошую за категоричність, але для тих, хто вас мало знає, ви, напевне, — в другій групі...

— Так, я не виступаю по телебаченню, не виголошую промов на мітингах, на яких не люблю бувати. Але й не можу сказати, що не висовуюсь, бо брав участь у кількох міжнародних симпозіумах, маю кілька серйозних публікацій, з моєю допомогою Свердловська кіностудія зняла фільм про генерала Григоренка і зловживання у психіатрії. Зараз на Київській кіностудії за моїм сценарієм зніматиметься фільм про Світличного і Стуса.

Нещодавно виступав у Комітеті конституційного нагляду Верховної Ради СРСР у якості експерта, позаштатно працюю в комісії Верховної Ради Союзу над створенням нового психіатричного закону і готую грунт для розроблення свого, республіканського.

А нещодавно мене запросив до себе... міністр охорони здоров'я Спіженко і сказав приблизно таке: «Чув про вас, Семене Фішельовичу, але думав, що ви давно десь за кордоном — в Ізраїлі чи в Америці... Треба щось робити з нашою психіатрією, а я не психіатр...».

Отож я й взявся організовувати незалежну асоціацію психіатрів України, установче зібрання якої має відбутись в січні.

Якщо ж розуміти ваше, Анатолію, запитання буквально, — тобто, чому не пробився в народні депутати. Звичайно, якби це було необхідно для загальної справи, то куди б я дівся. (Он, мій товариш з Москви, відомий правозахисник Сергій Ковальов також не хотів, та Андрій Дмитрович йому сказав: «Сергію, треба», і той зараз очолює Комісію з прав людини в російському парламенті). Хоч не можу сказати, що я на його місці був би щасливим.

— Чи не з огляду на нинішній стан справ в українському парламенті ваше припущення про цю «нещасливість». Уже ж чуються гучні голоси про розпуск Верховної Ради.

— З цього приводу я не впадаю в депресію. Можна ставитись до цього по-різному, критикувати чи хвалити, але якщо спокійно поміркувати, то треба погодитись з тим, що ця Верховна Рада відповідає народові, який її обрав. Нехай би вона складалась із самих Сахарових, нехай би приймала найкращі закони, але мало що змінилося б. У народу відібрано культуру і розуміння своїх прав та свобод. Європейський дім, європейський рівень для України немислимий без європейськи мислячих людей — української інтелігенції.

А шлях до цього — приватна власність, бо це, на мій погляд, єдиний інститут, який дає людині можливість відчути себе не просто одиницею, не просто складовою, а ізольованим суб'єктом з якимись правами і свободами. Хтось з великих сказав, що культура з'являється тоді, коли в державі з'являються лишки. І від того ми нікуди не втечемо. Чернець на воді і хлібі може бути великим мислителем, міг стати інтелігентом європейського рівня Іван Світличний, батьки якого — селяни, а цілий етнос — ні. Тому спроби окремих лівих звести народ з колін якоюсь однією ритуальністю безпідставні. Я не бачу великої різниці між правим і лівим голодними натовпами. Адже вишиванки і мова — то ще не все, хоч і дуже багато. Та й мову народу не повернути одним створенням осередків української мови в містах, доки не з'явиться конкурентоспроможна українська інтелігенція, яка, наприклад, напише чудові посібники, скажімо, з математики чи біології, і студенти читатимуть їх не тому, що написані вони українською мовою, а тому, що вони чудові.

Без культури, освіченості, розуміння своїх прав і свобод немає розуміння суті тоталітаризму. А самостійна, навіть без комуністів, але тоталітарна Україна, — я проти такого майбутнього.

— І наостанок. А й справді, Семене Фішельовичу, давайте зважимо, що міністр Спіженко далеко не одинокий в своїх подивуваннях, зустрівши вас «ще» тут... а не в Ізраїлі чи в Америці, куди люди наші сунуть, як той невблаганний льодовик...

— Потрапивши до табору, я зрозумів, що нас кинули на конвейєр знищення. І тоді я, мій табірний навчитель Іван Світличний, Ігор Калинець, Валера Марченко, всього чоловік 30—40 з одного табору, в один день підписали заяви про те, що ми нічого спільного не хочемо мати з цим тоталітарним режимом і бажаємо виїхати з країни.

Друга спроба була у жахливому 1982-му, коли я звільнився. Рік страшний — Афганістан, знущання з Сахарова, тут і тіні сумніву не було, що мене знову візьмуть, і тоді вже доведеться вмирати в таборі. Не випустили, хоч до цього прямо-таки змусили покинути Батьківщину Вроніда Любарського, генерала Петра Григоренка, які не хотіли цього. Все просто — системі вже нічого було грати в розрядку і гуманність...

Потім, з настанням перебудови, мене дуже інтелігентно викликали до Київського ВВІРу, і майже прямо натякнули, що я можу виїхати. Та я усміхнувся і відмовився...

Анатолій БЕНЬ

Спеціальний кореспондент з питань прав людини.

Народився на Вінниччині 1959 року. Щоб потрапити на строкову армійську службу (сільських педагогів не призивають), з дипломом вчителя історії і суспільствознавства подався на роботу в районну газету. З тих пір — у військовій, обласній, республіканській пресі. Гордиться тим, що двічі вдало спізнився: а) вступити до КПРС чи до якої іншої партії, б) зарубати на носі народне прислів'я «Хто на правді грає, тому скрипку на лобі поб'ють».

14 січня — старий Новий рік

ХОДЕ ІЛЛЯ НА ВАСИЛЯ

Новий рік завжди був найбажанішим святом у кожній родині. З ним пов'язували кращі, ніж у старому, сподіванки, зичили здоров'я, добробуту, родинної злагоди, щедрого врожаю зернових та садовини, приплоду худоби. І хоч чотири рази зміщувалися в часі Новолітування (згадаймо: дайбожичі святкували його весною, з прийняттям християнства перенесли на осінь, а пізніше на 1 січня за старим стилем, і, нарешті, для зручності, утвердилася сучасна дата), загальна обрядовість залишилася більш-менш сталою. Так уже заведено, що найпишніше відзначалися новорічні дійства напередодні Нового року, тобто опівночі. Цей час нерідко називають чародійним.

Згідно з повір'ям, взимку росте відома на Вкраїні рослина — нечуйвітер, яку широко використовують у народній медицині. Проте особливу властивість вона має напередодні Нового року. Її можуть відшукати «тільки незрячі, яким нечуйвітер коле очі»; вона допомагає не лише рибалкам, але й іншим «щасливо переправлятися через рік».

Горяни Карпат, де найцікавіше проходили новорічні обряди, вірували в те, що в цей час «віддаються заміж і святкують цю подію всі хатні печі», а тому газдині зранку на Маланки спеціально мастили їх глиною, щоб у такий спосіб догодити, бо «цілорічно вона (цебто піч) робить свою службу, а на Василя йде в танок». Піч, як ми знаємо, завше була почесним місцем в оселі, при ній навіть не годилося лихословити, вчиняти лайки й бійки — «бо великий гріх».

Крім того, господиня, опівночі надівши чоловічу шапку і взявши горня та хліб, йшла до джерела, тричі занурювала посудину у воду й, наповнивши вщерть, верталася до хати, змащувала мокрим м'якишем чоло присутнім, приказувала:

— Абисьте були такі величні, як святий Василь!

Після цього клала в посудину з водою срібні монети, а вдосвіта, коли дітлахи збиралися йти засівати, давала вмитися цілющою джерелицею — «аби велися гроші протягом року».

Опівночі селяни виходили на подвір'я слухати, як Новий рік проганяє старого: старий рік хоче забрати з собою все, а новий намагається віддати лише «лихе». Після цього господар, зайшовши в хату, пов'язував солому та сіно в три в'язанки; одну ніс до клуні, а решту на подвір'я та в садок (це ж робили і з Дідухом). Підпаливши їх (а сюди скидали сміття й від уперше заметеної хати), дим спрямовували так, щоб він обкурював фруктові дерева — «аби добре родили в новому році і не побив їх мороз».

Від Різдва й до Василів не годилося замітати хати та виносити з неї сміття. Це пов'язували з тим, що протягом тижня до оселі повертаються всі добрі духи-покійники, які після святої вечері розміщуються на покутті біля Дідуха та Снопа-раю, а також на сіні, як притрушують долівку. Ось чому, щоб не винести разом із сміттям «долі-щастя», люди й не замітали осель. Щоправда, де-інде сміття разом з Дідухом виносили лише вранці. На західному Поділлі, скажімо, протягом тижня хату замітали «по половині»: сміття від середини хати й до порога можна було виносити, а те, що підмітали до покуття, зберігали до Василів. Уранці винесене сміття підпалювали біля воріт, і всі домашні перестрибували через багаття, а потім переганяли і тварин — «абись усяка нечисть на вогні залишилась, а нам чистими увійти в новий рік!»

Новорічний вогонь віддавна вважався священним — спопеляв усі торішні сили, очищав людські душі від скверни, а разом з димом відлітали до сонця «щедрий Бог» та духи-лада, що переселялися жити в поля. Ось чому в цей день люди намагалися бути чемними, не лаятись, нічого не позичати й не дарувати, а лишень веселитися.

Непомітно пустіли околи, але ненадовго. Після «латки» — спільної вечері, колядування та маланкування, — дівчата йшли ворожити, а хлопці тим часом крали в них брами чи навіть корів та коней. Якщо господар не зумів уберегти своє господарство, то мусив викупатися могоричем за потрату; натомість, уже впіймані на гарячому парубки мали пригощати власника оселі. Так тривало до самого ранку. З першим промінням сонця починали спалювати Дідухів, оповіщаючи в такий спосіб, що настав Новий Рік.

З приходом Василів починалися нові обрядодійства. Оскільки за євангельським ученням цього дня Христові зробили «обрізання», то не годилося нічого різати. Але, очевидно, найцікавішими були новорічні засівання осель збіжжям. Це пов'язано з тим, що Василь є покровителем землеробства.

У тих селах, де була церква, засівали після ранкової відправи, а де не було — вдосвіта. Батьки будили своїх синів (традиційно засівали тільки хлопчики, а дівчатка щедрували напередодні). Зодягшись у святкове вбрання, дітлахи брали спеціально виплетену рукавицю, наповнювали її житнім чи пшеничним зерном і, ставши перед образами, засівали спочатку власну оселю:

— На щастя, на здоров'я! Роди, Боже, жито, пшеницю і всяку пашницю. Будьте здорові з Новим Роком та з Василем!

Батьки ощедровували юних засівальників грішми, й тоді вони, починаючи з крайньої хати, оббігали сусідські оселі. Кожен намагався щонайперший засіяти й одержати найкращий дарунок. Тим, хто спізнювався, давали лише млинці та пироги.

Почасти перших засівальників господиня садовила на порозі й роззувала, щоб «вдома краще кури неслись», а господар тим часом йшов з коцюбою до сідала й згонив курей, аби «починали скорше нестись».

Крім індивідуальних, були й гуртові засівальники — так звані «товариства». Вони вибирали з-поміж себе старшого.

Де-інде в тих родинах, де не було дітей-хлопчиків, засівальникам пропонували «обмолотити Сніп-рай»: господиня застеляла посеред хати рядниху, а господар клав сніп і вручав одному або кільком полазникам качалку та макогона; вдаривши кілька разів по колоссі, роботу припиняли. Натомість газда ставив Сніп-рай на покутті, де він стояв до голодної куті, а обмолочене зерно ділили на три частини — з однієї засівали господу свою й сусідів, другу частку тримали для весняної сівби, а решту — віддавали корові, коли вона отелиться.

Якщо діти засівали вдосвіта, то вдень це робили дорослі, одвідуючи одне одного. При цьому була одна відмінність — зерном не засівали оселю, а потрушували на господарів, приказуючи:

Сійся, родися, жито,
пшениця, всяка пашниця,
На щастя, на здоров'я та
на Новий Рік.

Василь СКУРАТІВСЬКИЙ,
письменник.
Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Непорядно!

СКІЛЬКИ Ж МОЖНА МОВЧАТИ?

МЕНІ не дуже подобається слово «компромат». Так от, прочитавши в «Рабочей газете» за 24 листопада 1990 року один, через три дні в «Советском пограничнике» другий, і нарешті, в шанованій мною «Радянській Україні» (яку я, до речі, передплачую) за 25 грудня — третій, ну, звичайно ж таки компромат — на цей раз під заголовком «Мовчання — знак згоди?» — я подумав: а чи не забагато за такий короткий час на одну, навіть Павличкову, сиву голову отого компромату?!

Смію стверджувати, що у талановитих людей багато друзів, але ще більше — ворогів. Свідомо не називаю прізвищ тих людей, які писали ці статті. Як кажуть: «Батьківщина знає своїх героїв». Мене в тих виступах дивує одне: скільки треба мати зла на людину, щоб тим самим показати свою неміч перед нею? Навіщо цитувати вірші, що були написані поетом у ті страшні часи, коли слово «Україна» вимовляли пошепки? Коли, не написавши вірша про «най-най», або ще когось із «найших», молодий поет міг би забути, що існує поезія.

А закиди про те, що він був в ОУН? Нагадування про пана Сокиру? Все-таки, мені здається, у всьому треба мати відчуття міри. Пишу про це з болем, бо Павличко — мій друг.

Пам'ятаю, як мені буквально викручували руки, щоб я написав на ювілей «вірного ленінця» Брежнєва урочисту пісню з присвятою (ці люди є і сьогодні, слава Богу, живі). Та я вистояв — не написав. А інший — написав. То що ж, судити його тепер? Не хочу більше говорити про те, в чому справді можна дорікнути Д. Павличкові. Про це вже й так багато сказано. Але чому ж ми не хочемо віддати належне і поговорити про нього як про одного з найкращих поетів сьогоднішньої України? Комусь, можливо, стало заздрісно, що він очолив у парламенті Комісію у закордонних справах і є членом Президії Верховної Ради? Так кому ж її очолювати, коли він — людина високої культури, освіченості, енциклопедичних знань... О, заздрість, вона завжди вовком виє!..

Мені пощастило часто зустрічатися з Дмитром Павличком. І перша спільна праця в кінофільмі «Роман і Франческа» режисера В. Денисенка принесла першу популярність нашим пісням. «Впали роси на покоси, засвітилися навколо. Там дівча ходило босе, білу ніжку прокололо...». А потім були листи з усієї України, з-за кордону з проханням надіслати ноти і тексти цих пісень. Так чому б поруч, скажемо відверто, з не зовсім вдалими і нещирими віршами не процитувати й ті, справжні, кращі, які стали окрасою і гордістю української поезії? А тому, що було одержано наказ: ошельмувати людину, яка вирвалася набагато вперед не тільки в поезії, а й у політиці.

Перший голова Товариства української мови імені Т. Шевченка. Один із засновників Руху. І все це ним виболено і вистраждано як справжнім патріотом рідної України. Але хіба ж за це тепер карають? Може, пам'ятники колись будуть ставити таким людям, а не юрбою шукати компромат. Ох, компромат, компромат...

Звичайно, мені незручно називати ті Павличкові вірші, що стали піснями не без моєї участі... І все ж «Лелеченьки», «Долиною туман тече», «Явір і Яворина», «В моїх Карпатах сплять сибіряки», «Два кольори» ось уже чверть віку звучать і не сходять зі сцени. А хіба ви не знаєте, як люблять поезію Павличка люди — робітники і селяни, студенти чи інтелектуали?

Іде складна і напружена боротьба. І Павличко, і Драч вийшли з КПРС. Ну то й що? А Єльцин? Хочуть мати свою партію — нехай мають. Прийшов, слава Богу, такий час, що можна утворювати і творити, але, звичайно, в межах розумного. Що б не говорили і які б гасла не носили, що стосуються імені Леоніда Макаровича Кравчука, — я йому симпатизую і поважаю його. За те, що він один з усього ЦК Компартії України вийшов і став на прю з розбурханою стихією рухівців та інших угруповань. Його турніри з Іваном Драчем та й іншими товаришами від сварки перейшли в спокійне русло діалогу. Це аж ніяк не означає, що між ними сьогодні мир і злагода. Але вже те, що вони поважають один одного, хай навіть як супротивники — це я знаю напевне. Нехай буде критика... Головне, щоб парламент привів Україну до потрібних народові надбань. А як мудро і красиво відповів Голова Верховної Ради республіки бравому генералові з Центру, і як весь зал аплодував Леонідові Макаровичу.

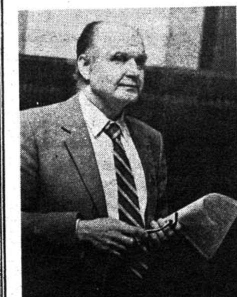
Пригадую мітинг на площі Богдана Хмельницького. Коли декілька молодиків залізли на дах будинку і виставили гасло — «Геть окупантів!». З яким обуренням Павличко закричав: «Злізьте з даху і заберіть те гасло! Ми його не писали!» А те, що письменники забили тривогу відносно мови нашої і культури — хвала їм і честь. Звичайно, не всім це подобається, але це особиста справа кожного. А от, як говорять брати-росіяни, «передергивать карты» — не треба. Ніхто силою не змусить росіянина чи людину іншої національності говорити українською мовою. Правда, я пам'ятаю, як (на жаль, уже покійний) академік В. Глушков, росіянин, цілу ніч читав нам у вагоні по дорозі від Києва до Москви вірші Лесі Українки, чим присоромив багатьох українців. І такі, як бачите, росіяни бувають.

Не знаю, чи захистив я цим виступом свого друга, чи ні, а ображати його в такий спосіб, як це зробили деякі друковані органи, переконаний — нечистоплотно. Це моя відповідь тов. Пилипенку, як він пише, голові Ради ветеранів війни, праці і Збройних Сил, генерал-лейтенанту, Герою Радянського Союзу, почесному громадянину міста Києва. А проти його 400 тисяч киян я ставлю, як мінімум, 1000000...

А тепер і я підпишусь:

Голова Київської організації Спілки композиторів України, рядовий від пісні, народний артист Радянського Союзу, член Київського міськкому КП України, чесний громадянин міста Києва

Олександр БІЛАШ.

Ігор ЮХНОВСЬКИЙ:

«Щоб кожен жив, як вільний чоловік»

УСІ ми любимо свою землю. Всі зичимо їй добра. Бо рідна земля, Україна, — це, зрештою, наші мама, тато, діти, друзі, ми самі. От тільки як по-різному ми бачимо нинішнє й майбутнє свого народу. Бо стільки ж перед нами доріг, і вибрати єдино вірну, ой, як не просто. Ми попросили двох керівників найбільших груп українського парламенту, які часто протистоять одна одній, — парламентської більшості та опозиції О. МОРОЗА та І. ЮХНОВСЬКОГО щиро висловитись з цього приводу, відповівши на такі запитання:

1. Як би ви охарактеризували нинішнє політичне та економічне становище на Україні?

2. Який вихід бачите з цієї непростої ситуації і як сьогодні повинні діяти народні депутати УРСР?

3. Здорове село — здорова нація. Ця істина відома кожному. На сесії точилися жорсткі дебати щодо розвитку села, зокрема введення приватизації землі. Яка ваша позиція у цьому питанні?

4. Мітинги, пікети, голодування, спроби вдатися до громадської непокори — сприяють вони будівництву нової України чи ведуть до хаосу, безладдя, навіть, не доведи Господи, до кровопролиття?

5. Окремо — про власну українську армію. Чи так вона нам потрібна?

6. Чи справляється Верховна Рада України зі своїми обов'язками? Чи зможуть депутати нинішнього скликання виправдати довір'я своїх виборців, а значить, усього народу?

1.

Щоб визначити становище на Україні, треба кинути погляд на все, що відбувається в Радянському Союзі. Адже Україну не можна відділити від Радянського Союзу, в ній відбувається те, що діється в усій Радянській країні. Нині йде розпад Радянського Союзу на незалежні республіки. Такий розпад є природно необхідним фактом, який повинен був статися раніше чи пізніше. На мою думку, у близькому майбутньому натомість має створитись співдружність незалежних радянських держав. Така форма існування нового Союзу — найбільш оптимальна для окремих націй, які складають Союз, і найбільш справедлива, а, значить, найбільш тривка і природна.

Те, що в нас було, не могло довго існувати, і воно з катастрофічною швидкістю розвалюється. Цей процес називаємо перебудовою, зв'язуємо його з іменем Горбачова, але насправді то відбувається розпад неправильно побудованої імперії. Неправильно побудована вона в двох основних принципах. Поперше, Радянський Союз був ізольованою державою, а в ізольованій системі неминуче зростає внутрішнє безладдя і ніяка сила цьому процесу не може зарадити. А друге в тому, що Радянський Союз був централізованою країною, управління здійснювалося з єдиного центру. Можна навіть вивести формулу, і цю формулу подарував Ельцин: для того, щоб управляти Радянським Союзом з єдиного держпланівського центру, треба мати енергію з усієї земної кулі — і то її буде не досить.

Отже, з усіх причин Радянський Союз має розпастись на окремі держави, що й бачимо. І ці держави виникнуть на природній основі. Утворення Української держави — це природне явище. Тому ми повинні до цього підійти цілком свідомо і взятися за його здійснення. В тому й полягає основна риса сучасного становища.

Тепер кілька слів про економічні особливості. Вони надзвичайно складні. З одного боку, рвуться зв'язки централізовані, з другого — не налагоджені зв'язки горизонтальні. Склалося так, що партія надто швидко кинула свою владу — вона мала б простежити за обов'язковим здійсненням горизонтальних зв'язків. Цього вона не зробила, фактично довівши країну до повного занепаду. Тепер же прагне повернутися назад, до попереднього, що є абсолютно безнадійним.

Нинішні намагання Горбачова і Рижкова знову навести порядок у країні з єдиного центру нічого путнього не дадуть. І ті великі кредити, які одержуємо за кордоном, ідуть на марне, в пісок, і ми тільки втратимо час, необхідний, щоб вибратись з катастрофи. Найбільш вдячна робота Горбачова полягає зараз у тому, щоб допомогти країнам одержати свою незалежність. Зробити міцнішими їхні банки, їхні валюти, зробити нормальними їхні національні армії і разом з тим зміцнити стратегічну армію оборони усього Союзу, крім того, вирішувати екологічні проблеми — на Горбачова вистачить цієї роботи, аби він розумно за неї взявся.

Отож ми стоїмо нині на такому переломі, коли реакційні сили намагаються сказати людям, що перебудова ні до чого не привела, давайте, мовляв, повернемося назад. Але вчорашнє нам нічого не дасть, крім дальшого сповзання до повної кризи.

І ось боротьба цих тенденцій — будівництво України або повернення до попереднього імперіалістичного Союзу — є основна риса теперішнього дня.

2.

Україна не може нині бути соціалістичною в тому значенні слова, яке ми вкладали в нього дотепер. Вона повинна стати країною із змішаною економікою, де співіснував би і державний, і приватний капітал, і всі ці форми власності були б рівними перед законом, конкурували б між собою.

Так само й уряд республіки. Хай працював би один, який, скажімо, більше підтримував державну сторону. Якби щось не виходило, на його місце міг би прийти інший, котрий віддав би перевагу приватизації. Якби й тут вийшло б щось не так, міг би створитись якийсь третій, компромісний. І нехай би вони теж конкурували між собою, аж поки суспільство не прийшло б до якоїсь рівноваги.

Єдиний, я вважаю, вихід із нинішньої кризової ситуації — це наполегливе будівництво держави. Україна повинна стати результатом самовизначення української нації, тобто з державною українською мовою, власною культурою, економікою і т. ін. Але всі нації, які живуть на Україні, мають жити вільно і розвивати свою власну культуру. Ми повинні створити ліберальну державу, де кожен, незалежно від свого походження, майнового стану, жив би як вільний чоловік.

Так само — і я вже торкався цього питання — ми маємо створити вільні форми власності: і державну, і приватну. Це дуже важливо. Бо якщо не буде цих конкуруючих, то знову настане винятково соціалістична власність. І в нас знову не вистачить енергії, щоб зробити Україну оптимальною державою. Сьогодні багатопартійність — реальний факт нашого життя. І те, що Комуністична партія мусить знайти у собі сили відмовитись від керівної ролі і не втручатись у процес управління Радами, у мене не викликає ніякого сумніву. Тому я закликаю комуністів до їх особистої совісті ради спасіння народу. Зокрема, в такому аспекті. Після другої світової війни Західна Німеччина була, як відомо, у вкрай важкому становищі. Але міжнародна спільність через план Маршалла допомогла їй дуже швидко стати на ноги, беручи до уваги те, що будується демократична країна.

Я маю дуже серйозні відомості від дуже серйозних людей Західної Європи, що Україна теж могла б дістати таку допомогу. Але за однієї умови: що ми будуємо державу ліберальну по відношенню до всіх людей і націй, що ми прагнемо бачити Україну взірцевою з точки зору демократії.

Вважаю, що така мета — благородна сама по собі. Ми не можемо допустити, щоб на Україні знову виникла диктатура або особлива перевага якоїсь крайньої партії. Нехай над нами панують відомі усьому світу принципи: людина має право на свободу, на життя і на власність. Іншої перспективи в нас немає.

3.

Так, питання про землю, точніше, її приватизацію, було найгострішим на другій сесії. Воно має кардинальне значення для розвитку ринкової економіки. Знаєте, наші попередні діячі любили вживати такі слова: братерська допомога, безкорислива допомога, надати землю, подарувати землю. Економіка так існувати не може. Економіка не може бути милостивою. Що значить — роздати землю? Просто так — взяти й роздати? Хто ж тоді її буде цінувати? Земля є засіб виробництва, і треба звикнути до того, що вона виступає в ролі товару. Отже, землю треба продавати як товар.

Однак купівля й продаж землі повинні бути суворо регламентовані й відбуватись під наглядом державного земельного банку. Продавати землю інакше, ніж через місцеві Ради і відповідно через зв'язані з ними земельні банки, неможливо.

Людина, яка купує землю, одержує одночасно великий і довгостроковий кредит. Перші десять років вона платить дуже мало, в основному, віддає борг за кредит — якщо вона працює на землі добре і має високі прибутки, ці гроші для неї не страшні. Після десяти років, коли успіхи господарювання очевидні, банківський борг знімається, і земля переходить у власність людини. Однак, коли наступні 15 років засвідчать, що на землі йде діло погано, з господаря стягується великий борг або земля від нього відкуповується. Йому виплачують стільки грошей, скільки він повернув раніше, з урахуванням тієї шкоди, яку він завдав землі. Від такого продажу банк весь час виграє.

Таке моє бачення цієї проблеми. Я вважаю, що нічого не можна дарувати. Нічого не можна просто виділяти. Треба продавати. Але на умовах, вигідних для того, хто це хоче робити.

З другого боку, люди, які споконвіку працюють на землі, мають право на власну ділянку. Розмір її залежить від географічних умов. І коли людина виходить на пенсію, залишається власником землі. Вона сама обробляє її або здає в оренду — тому ж колгоспові чи іншим людям. Якщо вона не може і цього зробити, землю відкуповує земельний банк. У всякому разі, селянин, відпрацювавши на землі, повинен стати власником того шматка, який повністю може забезпечити його сім'ю.

СЛОВ

4.

Я не вірю, що в нас м
жуть трапитися якісь аж на
то серйозні міжнаціональ
чи інші криваві конфлік
кровопролиття. Ми повин
зайнятися ділом, а не бійко
Ми справді повинні прийн
ти дві форми власності, д
форми підприємницт в
ти так господарство,
де і ніщо не пропадало, щ
усе, що є на території Укр
ни, стало власністю народ
То є так багато роботи ко
ному, що на такі дурниці,
громадянські сутички, нац
нальні конфлікти абсолют
немає часу.

5.

Якщо ми хочемо створи
незалежну державу, то в
мають бути дві основні ос
ливості: власна арм вл
ні гроші. Україна вин
мати свою армію. Бо хіба
нує хоч одна країна св
без власної армії? І хіба
армії в цивілізованому сві
не є стабілізуючим факторо
Отже, в Радянському Сою
мають бути дві армії: на
нальна і стратегічна.

1.

Ситуація на Україні й
сі лишається складною.
політичному плані насам
ред тому, що триває д
ший процес політизації
спільства. Цей процес нік
й ніде не проходив про
У нас же, крім усього і
го, є свої особливості.
додають складностей.

Політизація набирає ро
ну не тільки у великих
тах, де є наукові, культу
політичні центри, а й с
у глибину, у найдальші с
республіки.

Саме стрімка, я б ска
аж надмірна, політизація
спільства, навіть коли б
не брали до уваги еконо
них проблем, сама со
створює напруженість у
сунках людини з людин
людини з органами управ
ня, з органами влади то

А напруженість ця, я
крути, зводиться до
простого пояснення: іде
пекла боротьба за владу

Нинішня політична сі
ція загострюється еконо
ною нестабільністю. І я
б оптимістами ми не б
треба сказати відверто: н
редкризовий стан, а спр
ня криза розгулялася в
номіці. Не треба ні соб

ВСЬКИЙ:

ив,

овік»

строфи. Найбільш вдяч- робота Горбачова полягає в у тому, щоб допомог- країнам одержати свою лежність. Зробити міцні- и їхні банки, їхні валю- зробити нормальними їх- аціональні армії і разом м зміцнити стратегічну у оборони усього Сою- крім того, вирішувати гічні проблеми — на бачова вистачить цієї ро- , аби він розумно за неї ся.

тож ми стоїмо нині на му переломі, коли реак- і сили намагаються ска- , людям, що перебудова о чого не привела, давай- мовлянь, повернемося на- Але вчорашнє нам нічо- не дасть, крім дальшого вання до повної кризи. ось боротьба цих тен- цій — будівництво Украї- або повернення до попе- нього імперіалістичного у — є основна риса те- шнього дня.

2.

країна не може нині бу- соціалістичною в тому енні слова, яке ми вкла- в нього дотепер. Вона нна стати країною із аною економікою, де існував би і державний, иватний капітал, і всі ці ми власності були б рів- перед законом, конку- али б між собою.

ак само й уряд республі- Хай працював би один, й, скажімо, більше під- мував державну сторону. щось не виходило, на місце міг би прийти ін- котрий віддав би пере- приватизації. Якби ж вийшло б щось не так, би створились якийсь тре- компромісний. І нехай они теж конкурували між бою, аж поки суспільство прийшло б до якоїсь рів- ги.

Єдиний, я вважаю, вихід нинішньої кризової ситуа- — це наполегливе будів- тво держави. Україна по- на стати результатом са- изначення української на- тобто з державною укра- ською мовою, власною ку- урою, економікою і т. ін. всі нації, які живуть на аїні, мають жити, вільно розвивати свою власну ку- уру. Ми повинні створи- ліберальну державу, де жен, незалежно від свого одження, майнового ста- жив би як вільний чоло-

Так само — і я вже тор- ся цього питання — ми но створити вільні форми сності: і державну, і при- ну. Це дуже важливо. Бо о не буде цих конкурую- , то знову настане винят- о соціалістична власність. нас знову не вистачить ргії, щоб зробити Украї- одні багатопартійність — льний факт нашого життя. , що Комуністична пар- мусить знайти у собі си- відмовитись від керівної і не втручатись у про-

цес управління Радами, у мене не викликає ніякого сумніву. Тому я закликаю комуністів до їх особистої совісті ради спасіння народу. Зокрема, в такому аспекті. Після другої світової війни Західна Німеччина була, як відомо, у вкрай важкому становищі. Але міжнародна спільність через план Маршалла допомогла їй дуже швидко стати на ноги, беручи до уваги те, що будується демократична країна.

Я маю дуже серйозні відомості від дуже серйозних людей Західної Європи, що Україна теж могла б дістати таку допомогу. Але за одної умови: що ми будуємо державу ліберальну по відношенню до всіх людей і націй, що ми прагнемо бачити Україну взірцевою з точки зору демократії.

Вважаю, що така мета — благородна сама по собі. Ми не можемо допустити, щоб на Україні знову виникла диктатура або особлива перевага якоїсь крайньої партії. Нехай над нами панують відомі усьому світу принципи: людина має право на свободу, на життя і на власність. Іншої перспективи в нас немає.

3.

Так, питання про землю, точніше, її приватизацію, було найгострішим на другій сесії. Воно має кардинальне значення для розвитку ринкової економіки. Знаєте, наші попередні діячі любили вживати такі слова: братерська допомога, безкорислива допомога, надати землю, подарувати землю. Економіка так існувати не може. Економіка не може бути милостивою. Що значить — роздати землю? Просто так — взяти й роздати? Хто ж тоді її буде цінувати? Земля є засіб виробництва, і треба звикнути до того, що вона виступає в ролі товару. Отже, землю треба продавати як товар.

Однак купівля й продаж землі повинні бути суворо регламентовані й відбуватись під наглядом державного земельного банку. Продавати землю інакше, ніж через місцеві Ради і відповідно через зв'язані з ними земельні банки, неможливо.

Людина, яка купує землю, одержує одночасно великий і довгостроковий кредит. Перші десять років вона платить дуже мало, в основному, віддає борг за кредит — якщо вона працює на землі добре і має високі прибутки, ці гроші для неї не страшні. Після десяти років, коли успіхи господарювання очевидні, банківський борг знімається, і земля переходить у власність людини. Однак, коли наступні 15 років засвідчать, що на землі йде діло погано, з господаря стягується великий борг або земля від нього відкуповується. Йому виплачують стільки грошей, скільки він повернув раніше, з урахуванням тієї шкоди, яку він завдав землі. Від такого продажу банк весь час виграє.

Таке моє бачення цієї проблеми. Я вважаю, що нічого не можна дарувати. Нічого не можна просто виділяти. Треба продавати. Але на умовах, вигідних для того, хто це хоче робити.

З другого боку, люди, які споконвіку працюють на землі, мають право на власну ділянку. Розмір її залежить від географічних умов. І коли людина виходить на пенсію, залишається власником землі. Вона сама обробляє її або здає в оренду — тому ж колгоспові чи іншим людям. Якщо вона не може і цього зробити, землю відкуповує земельний банк. У всякому разі, селянин, відпрацювавши на землі, повинен стати власником того шматка, який повністю може забезпечити його сім'ю.

СЛОВО МАЮТЬ ЛІДЕ

4.

Я не вірю, що в нас можуть трапитися якісь аж надто серйозні міжнаціональні чи інші криваві конфлікти, кровопролиття. Ми повинні зайнятися ділом, а не бійкою. Ми справді повинні прийняти дві форми власності, дві форми підприємницт[illegible] вести так господарство, [illegible] ніде і ніщо не пропадало, щоб усе, що є на території України, стало власністю народу. То є так багато роботи кожному, що на такі дурниці, як громадянські сутички, національні конфлікти абсолютно немає часу.

5.

Якщо ми хочемо створити незалежну державу, то в ній мають бути дві основні особливості: власна арм[illegible] власні гроші. Україна [illegible]овинна мати свою армію. Бо хіба існує хоч одна країна світу без власної армії? І хіба ці армії в цивілізованому світі не є стабілізуючим фактором? Отже, в Радянському Союзі мають бути дві армії: національна і стратегічна.

Українська національна армія, як на мою думку, повинна будуватися так, щоб у ній були українські офіцери, які вели б солдатську муштру українською мовою. І нічого дивного тут немає. В Радянській Армії і зараз є тисячі офіцерів, які могли б виконувати цю місію.

Разом з тим молоді люди повинні служити недалеко від своїх домівок, часто бувати в своїх родинах. Саме це і наблизить армію до народу. Така армія набагато краще утримуватиметься і стане в десятки разів дешевшою. Зрештою, чому наші люди мають їхати кудись далеко, займатись справою чужих народів, коли і вдома роботи немало?

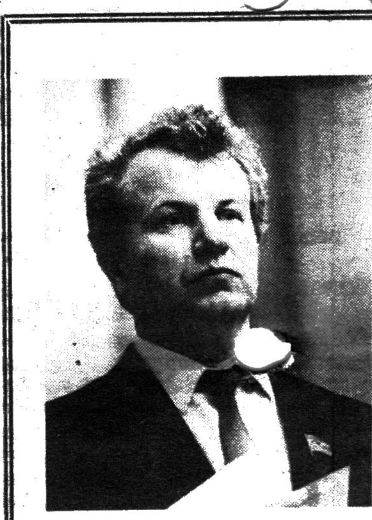
Інша справа — стратегічний захист Радянського Союзу [illegible] забезпечення світової [illegible]новаги, скажімо, в ядерній могутності. Справді, доки існуватиме ядерна могутність інших країн, то повинна бути така і в Радянському Союзу.

На цю стратегічну армію має вкладати кошти кожна союзна республіка. І ця ядерна зброя повинна стати власністю всіх республік, власністю співдружності радянських держав. Ця армія — високооплачувана, в ній служити — престижно і вигідно.

Кажу ж, незалежна країна неможлива без власної армії. Вона виконуватиме не тільки оборонні функції, а й інші, скажімо, такого сторожового характеру, як стихійні лиха та інше.

6.

Ви знаєте, у тому, що Верховна Рада у теперішньому складі може працювати успішно, я не маю сумніву. А от чи нинішній парламент розуміє високу місію, покладену на нього, не зовсім упевнений. Мені іноді страшно, що значна частина депутатів боїться незалежної України. Вони хочуть Союзу, але не знають якого. А єдиний наш вихід, єдине щастя всіх людей, які живуть на Україні, — в утвердженні нашої незалежної держави. Тієї, що знаходиться у співдружності інших радянських держав.

Олександр МОРОЗ:

«Я вірю в розум народу»

1.

Ситуація на Україні й досі лишається складною. У політичному плані насамперед тому, що триває дальший процес політизації суспільства. Цей процес ніколи й ніде не проходив просто. У нас же, крім усього іншого, є свої особливості, які додають складностей.

Політизація набирає розгону не тільки у великих містах, де є наукові, культурні, політичні центри, а й сягає у глибину, у найдальші села республіки.

Саме стрімка, я б сказав, аж надмірна, політизація суспільства, навіть коли б ми не брали до уваги економічних проблем, сама собою створює напруженість у стосунках людини з людиною, людини з органами управління, з органами влади тощо.

А напруженість ця, як не крути, зводиться до дуже простого пояснення: іде запекла боротьба за владу.

Нинішня політична ситуація загостриться економічною нестабільністю. І якими б оптимістами ми не були, треба сказати відверто: не передкризовий стан, а справжня криза розгулялася в економіці. Не треба ні собі, ні комусь іншому затуманювати голову і пом'якшувати оцінку того, що сталося. Ніколи і нікому в світі ще не вдавалося безболісно пройти через такий етап, ось тому надто кепсько почуваємося нині і ми. Нам доведеться звідати ще немало прикростей, аби вибратися з важкої економічної кризи. Особливо важким, на мою думку, буде нинішній і, очевидно, половина наступного року.

Економічні негаразди, як завжди, ускладнюють соціальні проблеми. Назрів ряд суперечностей, які треба було б розв'язати раніше, зокрема, між містом і селом, трудовим внеском і винагородою за нього і цілий ряд інших. Вони до цього часу залишилися не тільки не розв'язаними, а, навпаки, вузол їх ще більше затягнувся. Усе це, зрештою, призвело до кризи в усіх сферах нашого життя, аж до кризи влади.

Зараз стало модним шукати винного в тім, що сталося, і на зразок деяких східноєвропейських демократій сипати всі шишки на голови комуністів. Не хочу багато говорити про те, що всі ми жили разом — і комуністи й не комуністи — і спільно будували свій дім. Ми живемо в суспільстві, яке має свою історію. А історія є такою, якою вона є. І кого б ми не звинувачували, де б не шукали крайнього, дійсність треба сприймати, я переконаний, не для зведення рахунків, а для того, щоб тверезо оцінити здобутки і промахи на своєму шляху, рухатися далі. Чи можете ви назвати хоча б одну країну світу, де не виникали б в її історії громадські напруження, ті чи інші кризові явища? Отож я впевнений, що з них треба виходити гідно, згуртовано, а не хапати один одного за барки.

Опозиційним силам звинувачувати когось легко, бо вони ще не брали на себе відповідальності і починають свою діяльність з чистого листа. Як кажуть мудрі, не помиляється тільки той, хто нічого не робить. Комуністам же довелося немало попрацювати, щоб вивести країну на рівень могутніх держав світу. Отож і помилки їхні були неминучими.

Сьогодні не треба ділити суспільство на чорних і білих. І комуністи, і безпартійні, і члени інших партій повинні разом бра- льні справи. А час за ким правда. М зумні, коли огля шістдесят чи сто зад, і тепер муд треба було робити — інакше. Що з зроблено. Головне не діляли гірше, н вимагає оптималь ант. А він — у дружній праці.

2.

Вихід з політич номічної кризи в мірою позначени цією програми пе шої економіки в відносини і в тих ектах, які ми про

Якщо говорити не вдаючись до то нам для вихо вого стану насам хідні громадськ дисципліна і пор пільстві, значне ефективності вир

Що для цього Як уже говорил чергові дії уже концепції переход Вона затверджена Верховної Ради. Г концепції — різ до соціальних пр людини. Засобом може бути і розде і приватизація п зей народного го і основне — над формам власнос умов і прав. Це розвиватися конку якої немислиме н мічне життя, підн подарства до н випуску товарів споживання. А це зняти певну напр суспільстві.

Якщо поглянути частину цієї проб розвиток села, й ження, а це ме найбільше болить найближчі реал саме в цій сфері. зробити структур усій економіці на ла, повернути до жавний бюджет і ших галузей виро є цілком реальн може бути багат в якої бідне село.

3.

Земля — вик ність українськог те, що належить роду, не може б том купівлі-прод туватися, володі можна, але без ження. На цьом стою. І знаю, що цію подіяють ч татів. Крім того, ки знаходжу в ч стах від виборці

Сьогодні мова, ку, має вестися д чи може бути люд цтві, в тому числ лі, і що потрібн аби вона почува владним господар

Якщо людина мельною ділянк якої визначаєтьс кодексом, якщо п порядкається своєї праці, то в тиме себе і діят подар — без бу плексів неповноц під час дискусії

ГОЛОС УКРАЇНИ

О МАЮТЬ ЛІДЕРИ

Українська національна армія, як на мою думку, повинна будуватися так, щоб у ній були українські офіцери, які вели б солдатську муштру українською мовою. І нічого дивного тут немає. В Радянській Армії і зараз є тисячі офіцерів, які могли б виконувати цю місію.

Разом з тим молоді люди повинні служити недалеко від своїх домівок, часто бувати в своїх родинах. Саме це і наблизить армію до народу. Така армія набагато краще утримуватиметься і стане в десятки разів дешевшою. Зрештою, чому наші люди мають їхати кудись далеко, займатись справою чужих народів, коли і вдома роботи немало?

Інша справа — стратегічний захист Радянського Союзу, забезпечення світової рівноваги, скажімо, в ядерній могутності. Справді, доки існуватиме ядерна могутність інших країн, то повинна бути така і в Радянського Союзу.

На цю стратегічну армію має вкладати кошти кожна союзна республіка. І ця ядерна зброя повинна стати власністю всіх республік, власністю співдружності радянських держав. Ця армія — високооплачувана, в ній служити — престижно і вигідно.

Кажу ж, незалежна країна неможлива без власної армії. Вона виконуватиме не тільки оборонні функції, а й інші, скажімо, такого сторожового характеру, як стихійні лиха та інше.

6.

Ви знаєте, у тому, що Верховна Рада у теперішньому складі може працювати успішно, я не маю сумніву. А от чи нинішній парламент розуміє високу місію, покладену на нього, не зовсім упевнений. Мені іноді страшно, що значна частина депутатів боїться незалежної України. Вони хочуть Союзу, але не знають якого. А єдиний наш вихід, єдине щастя всіх людей, які живуть на Україні, — в утвердженні нашої незалежної держави. Тієї, що знаходиться у співдружності інших радянських держав.

Олександр МОРОЗ:

«Я вірю в розум народу»

комусь іншому затуманювати голову і пом'якшувати оцінку того, що сталося. Ніколи і нікому в світі ще не вдавалося безболісно пройти через такий етап, ось тому надто кепсько почуваємося нині й ми. Нам доведеться звідати ще немало прикростей, аби вибратися з важкої економічної кризи. Особливо важким, на мою думку, буде нинішній і, очевидно, половина наступного року.

Економічні негаразди, як завжди, ускладнюють соціальні проблеми. Назрів ряд суперечностей, які треба було б розв'язати раніше, зокрема, між містом і селом, трудовим внеском і винагородою за нього і цілий ряд інших. Вони до цього часу залишилися не тільки не розв'язаними, а, навпаки, вузол їх ще більше затягнувся. Усе це, зрештою, призвело до кризи в усіх сферах нашого життя, аж до кризи влади.

Зараз стало модним шукати винного в тім, що сталося, і на зразок деяких східноєвропейських демократій сипати всі шишки на голови комуністів. Не хочу багато говорити про те, що всі ми жили разом — і комуністи й не комуністи — і спільно будували свій дім. Ми живемо в суспільстві, яке має свою історію. А історія є такою, якою вона є. І кого б ми не звинувачували, де б не шукали крайнього, дійсність треба сприймати, я переконаний, не для зведення рахунків, а для того, щоб тверезо оцінити здобутки і промахи на своєму шляху, рухатися далі. Чи можете ви назвати хоча б одну країну світу, де не виникали б в її історії громадські напруження, ті чи інші кризові явища? Отож я впевнений, що з них треба виходити гідно, згуртовано, а не хапати один одного за барки.

Опозиційним силам звинувачувати когось легко, бо вони ще не брали на себе відповідальності і починають свою діяльність з чистого листа. Як кажуть мудрі, не помиляється тільки той, хто нічого не робить. Комуністам же довелося немало попрацювати, щоб вивести країну на рівень могутніх держав світу. Отож і помилки їхні були неминучими.

Сьогодні не треба ділити суспільство на чорних і білих. І комуністи, і безпартійні, і члени інших партій повинні разом братися за спільні справи. А час розсудить, за ким правда. Ми дуже розумні, коли оглядаємося на шістдесят чи сто років назад, і тепер мудруємо, що треба було робити так, а що — інакше. Що зроблено, те зроблено. Головне, щоб ми не діяли гірше, ніж сьогодні вимагає оптимальний варіант. А він — у наполегливій дружній праці.

2.

Вихід з політичної та економічної кризи вже якоюсь мірою позначений концепцією програми переходу нашої економіки на ринкові відносини і в тих законопроектах, які ми прийняли.

Якщо говорити в цілому, не вдаючись до деталізації, то нам для виходу з кризового стану насамперед необхідні громадський спокій, дисципліна і порядок у суспільстві, значне підвищення ефективності виробництва.

Що для цього потрібно? Як уже говорилося, першочергові дії уже названі в концепції переходу до ринку. Вона затверджена на сесії Верховної Ради. Головна ідея концепції — різкий поворот до соціальних проблем, до людини. Засобом для цього може бути і роздержавлення, і приватизація певних галузей народного господарства, і основне — надання різним формам власності рівних умов і прав. Це дасть змогу розвиватися конкуренції, без якої немислиме наше економічне життя, підштовхне господарства до нарощування випуску товарів народного споживання. А це вже може зняти певну напруженість у суспільстві.

Якщо поглянути на вужчу частину цієї проблематики — розвиток села, його відродження, а це мені особисто найбільше болить, то я бачу найближчі реальні успіхи саме в цій сфері. Нам треба зробити структурні зміни в усій економіці на користь села, повернути до нього державний бюджет і ресурси інших галузей виробництва, що є цілком реальним. Бо не може бути багатою країна, в якої бідне село.

3.

Земля — виключна власність українського народу. А те, що належить тільки народу, не може бути предметом купівлі-продажу. Користуватися, володіти землею можна, але без права відчуження. На цьому я твердо стою. І знаю, що мою позицію поділяють чимало депутатів. Крім того, подібні думки знаходжу в численних листах від виборців.

Сьогодні мова, на мою думку, має вестися довкола того, чи може бути людина справжнім господарем на виробництві, в тому числі й на землі, і що потрібно для того, аби вона почувалася повновладним господарем.

Якщо людина володіє земельною ділянкою, розмір якої визначається Земельним кодексом, якщо повністю розпоряджається результатами своєї праці, то вона відчуватиме себе і діятиме як господар — без будь-яких комплексів неповноцінності. Під під час дискусії на сесії дехто проводив паралелі з непом, казав, що в ту пору селяни були власниками землі. Але ж це неправда! Під час непу власником землі була держава, а землероб користувався нею на правах орендаря.

Нам треба передбачити цілий ряд механізмів, які б забезпечили право кожної людини на земельну ділянку, залежно від того, як вона бачить її використання: спільно з іншими чи самостійно.

Виходячи з того, що такі люди і господарства будуть з'являтися, нам доведеться немало попрацювати і над зміною структури промисловості, яка має забезпечити селян необхідною технікою на таких невеликих ділянках.

На цьому шляху виникає багато інших проблем, але, думаю, саме по собі добре, що ми у Верховній Раді уже прийняли закон, який гарантує право людей працювати на землі так, як вони цього хочуть.

Важливим вважаю і те, що ми поставимо в однакові умови всі види господарств — колгоспи, радгоспи, кооперативи, орендні колективи, ті, які працюватимуть на пайових умовах, фермерські тощо. Якщо сьогодні в будь-якому господарстві люди повірять, що наш закон діятиме стабільно, то вони розберуться, як їм вигідніше побудувати своє хазяйнування.

Я активний прихильник ринкової економіки. Однак вважав би себе нечесним перед самим собою, якби не казав, що, на мій погляд, Україна ще не готова до повного переходу на такі економічні відносини. Заздрячи розвитку таких «ринкових» країн, як Японія, США, Німеччина, не треба забувати, що ми інші, що в нас інша структура, інші можливості, а щоб досягти їхнього рівня, треба чимало часу.

Сьогодні ж я вважаю першочерговим, аби ми на початковому етапі ринкових відносин звільнили державу від функцій безпосереднього учасника ринку. Вона повинна тільки регулювати ці відносини на користь суспільства. Якщо ми допустимо, що найбільшим господарником на ринку стане держава, цим відносинам буде кінець.

Повертаючись до початку нашої розмови, скажу: найголовніший чинник виходу країни з нинішнього стану — громадянська злагода. Я вірю в розум людей і думаю, що ми таки перейдемо до спільної дружної праці. Люди настільки навчені нашим гірким багаторічним досвідом, що повинні роздивитися, розібратися, хто є хто і за ким треба йти, щоб зробити правильний вибір.

Я за національне відродження, за вільну Україну, але треба дивитися, які дії стоять за тими, хто найбільше полюбляє проголошувати ці гасла. Якщо за ними — неконституційна боротьба за владу, вгамування власних амбіцій, ні до чого доброго не прийдемо. Зміна влади — процес складний, еволюційний, і будь-яке прискорення його навіть веде до крові. Про це свідчить уся світова історія. Тож давайте доводити народу правоту працею, умінням господарювати, результативністю роботи.

4.

До мітингів, демонстрацій та інших активних публічних дій підходжу залежно від конкретної ситуації. Якщо, наприклад, образили колектив чи людину і в них немає іншого засобу заявити свій протест, крім мітингів і демонстрацій, то треба з повагою ставитися до їхніх дій. А коли це засіб тиску на органи влади, того тиску, який робиться задля досягнення егоїстичних цілей, задоволення групових інтересів, категорично проти. Адже численні демонстрації та інші з ними зв'язані явища напружують ситуацію, дестабілізують обстановку. Мені не раз доводилося бувати на мітингах та інших акціях протесту, тому відстоюю ту думку, що політичні погляди найкраще з'ясовувати, а конфлікти вирішувати у формі діалогу, а не конфронтації.

5.

На Україні можна і потрібно мати власні військові формування, насамперед для охорони громадського порядку. Така стаття в Декларації про суверенітет була введена передусім для захисту наших юнаків, щоб вони не проливали кров там, де можна без них обійтися. Україна може мати військові формування і в ширшому розумінні. Ми повинні зважати на ту об'єктивність, яка існує при створенні будь-яких держав. Вивчаючи історичні традиції, дивлячись на Україну з позиції сьогодення, думаю, що ніякої небезпеки у створенні власних формувань немає.

Щодо спільних стратегічних збройних сил, переходу армії на професіональну основу, тут треба враховувати реальність і, виходячи з неї, іти до спільних дій з іншими народами СРСР.

6.

Переконаний, що Верховна Рада нинішнього складу може успішно справитися зі своєю місією. У мене з приводу того, як удосконалити нашу роботу, є свої міркування — я їх виклав у депутатській записці до Верховної Ради.

Ви помічаєте і телеглядачі теж бачать, що кожного дня в наших засіданнях не беруть участі сто—сто двадцять депутатів. Мене це спочатку дуже обурювало, а потім заспокоївся, бо дійшов висновку, що по-іншому воно не могло бути. Адже більшість депутатів — це люди, які не звільнені від основної роботи, і вони змушені відлучатися в нагальних справах. Склалося явне протиріччя між статусом депутата і професійним характером його роботи. Отже, вихід — у створенні постійного складу Верховної Ради, скажемо, у кількості 150 чоловік. Зрозуміло, ця частина депутатів не братиме на себе законодавчих функцій, вона активно діятиме у складі постійних комісій для підготовки законопроектів. Іншим досить буде зібратися на декілька днів, щоб обговорити проекти й прийняти підготовлені закони.

Потрібно, гадаю, переглянути й структуру керівництва Верховною Радою, її Президії, змінити підходи до трансляції. Вважаю, що настрій нетерпимості, який спостерігається нині в суспільстві, не останнім чином залежить від того, як ми самі поводимося в парламенті.

Те, що розпускати Верховну Раду — просто безглуздя, прекрасно бачить навіть опозиція, котра спочатку цього дуже хотіла.

Люди не для того нас обирали, щоб ми постійно чубились. Зваженість, здоровий глузд — ось що найбільше сьогодні потрібно всім, хто працює в Верховній Раді. Треба діяти так: переступив поріг Верховної Ради — залишай за її порогом всі свої ідеологічні чи партійні переконання, дій тільки в інтересах народу. У залі ж доводь, що ти людина, яка знає вимоги і бажання виборців, обізнана з проблемами, умієш їх вирішувати.

Інтерв'ю вів
Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

Понеділок, 14 січня

ПРОГРАМА УТ

16.00 Новини.
16.15 «Викрадена принцеса». Вистава.
17.20 «Ровенщина сьогодні і завтра». Рекламний фільм.
18.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
18.30 Муз. фільм «Повернення в легенду».
19.00 Актуальна камера.
19.30 Телефільм «Благовість».
20.30 Говоримо українською. Кохання.
20.50 На добраніч, діти!
21.10 Муз. фільм «Мандрівник в Булгарі». Рок-опера.
21.40 Все про кіно.
23.00 Вечірній вісник.
23.30 Фільм «Рік Теляти».

Комедійна стрічка знайомить глядачів із сім'єю колгоспного теслі Феодосія Нікітіна... і несподіваними проблемами, пов'язаними із залученням її членів до міської культури. Сценарій А. Стрєляного. Режисер В. Попков. У ролях: І. Муравйова, В. Меншов, К. Васильєва та інші. Кіностудія ім. О. Довженка. 1986 р.

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 «Ранок». Інформаційно-музична програма (120+30).
9.00 Контакт. Економічний огляд.
9.15 Телефільм «Спрут»-4». 1 серія (Італія).
11.00 Мультфільм.
11.15 «Образ». Літературна передача для старшокласників.
12.00 ТСН.
12.15 Грає гітарист М. Жироле (Аргентіна).
15.00 ТСН.
15.15 До 75-річчя кіностудії ім. М. Горького. Фільм «Я навчу вас мріяти».
16.40 Дитяча година (з уроком німецької мови).
17.40 «Віхи». В. Ключевський. До 150-річчя з дня народження.
18.25 Ми і економіка.
18.55 Контакт. Економічний огляд.
19.15 Телефільм «Спрут-4». 1 серія.

Безстрашний капітан Коррадо Каттані у виконанні популярного італійського актора М. Плачідо знову повертається до глядачів. Після загибелі близьких йому людей — дружини, дочки, подруги — Каттані живе в Мілані, очолюючи невелику групу по боротьбі з дрібними кримінальними злочинцями. Каттані дуже змінився: він не шукає більше друзів, не прагне змінити світ. Та раптом Коррадо знову стикається з мафією. Цього разу «Спрут» простягає щупальця вже в сферу міжнародних фінансових операцій. Режисер Л. Переллі. У ролях: С. Кавалларі, П. Мілларде, Р. Джироне, М. Адорф, Італія. 1989 р. Прем'єра.

21.00 Час.
21.45 П. Чайковський. 100 романсів.
22.00 Спецвипуск ТСН «Перська затока».
23.30 Музична азбука Росії.
0.30 ТСН.
0.45 Телефільм «Перше кохання».
2.00 Естрадний вернісаж.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 «Однією глиняною буквою». Науково-популярний фільм.
8.35, 9.45 Природознавство. 2 кл.
8.55 Італійська мова.
9.25 «Однією глиняною буквою». Науково-популярний фільм.
10.05 «В країну вулканів за зеленим голубом». Док. телефільм. «Транспорт майбутнього». Науково-популярний фільм.
10.40 Історія. 6 кл.
11.05 Здоров'я.
11.35 Хокей. Товариська зустріч. «Ванкувер Кенакс» (Канада) — ЦСКА.
13.35 Телефільм «Гран-па».
15.00 Планета. Міжнародна програма.
17.00 «А як будуватимете ви?» Теленарис.
17.35 Фільм-концерт «Повернення майстра».
18.40 Колаж.
18.45 Хокей. Товариська зустріч «Ванкувер Кенакс» (Канада) — ЦСКА. У перерві — 20.05 Вечірня казка.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.45 Телефільм «Без року тиждень».

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

17.00 Свято новорічної ялинки в Палаці культури «Україна».
18.15 Телефільми.
19.00 Шкільна година. Географія. В. Докучаєв Загальна біологія. Як розвивався тваринний світ?
20.00 На київській хвилі, інформаційний випуск.
20.30 Муз. фільм «Пісні серця».
21.00 Італійська мова.
21.30 Професія — комерсант.
22.00 Школа спілкування з дитиною.
22.30 Грані прекрасного. М. Лермонтов. «Маскарад».

Вівторок, 15 січня

ПРОГРАМА УТ

9.00 Новини.
9.20 «Кукурік і Ко». Художня програма для дітей.
10.20 Концерт ансамблю Червонопрапорного Київського військового округу.
11.05 Кінокомедія «Іван Васильович змінює професію».
12.35 «Доброго вам здоров'я». Рецепти доктора І. Йотова. Передача 2.
13.05 Все про кіно.
16.00 Новини.
16.15 Для дітей. «Веселка».
16.45 Док. телефільм «Нальчик».
17.05 Фільм-концерт «Минуло сто років».
17.35 Анна Ахматова. «Я вам прощення дарую...». Поетична передача.
18.00 Телефільм «Операція на серці».
18.30 Муз. фільм «До давнього села, до баби Сірихи».
19.00 Актуальна камера.
19.30 «Хто ми...». Громадсько-політичний тижневик. Частина 1.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Док. фільм «Сказання матінки Фросі про монастир Дівеєвський».
21.30 «Хто ми...». Громадсько-політичний тижневик. Частина 2.
22.30 Концерт симфонічної музики.
23.10 Вечірній вісник.
23.40 Фільм «Сон актриси».

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 «Ранок». Інформаційно-музична програма (120+30).
9.00 За зведеннями МВС.
9.15 Телефільм «Спрут-4». 2 серія.
10.55 Мультфільм.
11.00 Дитяча година (з уроком німецької мови).
12.00 ТСН.
12.15 Концерт Чукотсько-ескімоського ансамблю «Ергирон».
15.00 ТСН.
15.15 Телефільм «Лікарня на околиці міста». 1 серія.
16.05 Ічкерія — пісня моя.
16.40 Мультфільм.
16.50 Док. фільм «Подолання».
17.40 Дитячий музичний клуб.
18.20 Політичні діалоги.
19.05 За зведеннями МВС.
19.20 Телефільм «Спрут-4». 2 серія.
21.00 Час.
21.45 «ВіД» представляє: «Поле чудес».
22.30 «Слово». Художньо-публіцистична програма.
0.15 ТСН.
0.30 Телефільм «Донечка». 1 серія.
1.45 Грай, гармонь.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 «Чарівний край. Очей відрада». Док. телефільм.
8.35, 9.35 Географія. 8 кл.
9.05 Французька мова. 1 рік навчання.
10.05 Французька мова. 2 рік навчання.
10.35, 11.35 Географія. 7 кл.
11.05 Мама, тато і я.
12.05 Телефільм «Без року тиждень».
13.15 Ритмічна гімнастика.
13.45 Док. фільм «Гуси-лебеді».
14.05 Концерт лауреатів 2-го Всесоюзного конкурсу ім. С. Рахманінова.
17.00 С. Прокоф'єв. Концерт № 1 для фортепіано з оркестром.
17.20 Ритмічна гімнастика.
17.50 «Спадкоємець». Док. телефільм.
18.25 Російські підприємці. Сава Морозов. Передача 1.
19.10 Парламентський вісник Росії.
19.25 Телевізійний музичний абонемент. «Знайомтесь, Гінтарас Рінкявічюс».
20.00 Вечірня казка.
20.15 Телестудії міст РРФСР (Челябінськ).
20.45 Запам'ятай пісню. Для дорослих і дітей.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.45 Телефільм «Не зійшлися характерами».

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

17.00 Фільм «Хлопчик-мізинчик».
18.20 Док. фільм кінопрограма «Шлях на Євино». «Що, за скільки і чому».
19.00 Дитяча година (з уроком німецької мови).
20.00 «Крила Вітчизни». Док. телефільм. Фільм 2. «Лицарі неба».
21.00 Французька мова. 1 рік навчання.
21.30 Французька мова. 2 рік навчання.
22.00 Школа спілкування з дитиною.
22.30 Пори року.
23.50 Грані прекрасного. «Як пройти до Петровського палацу?» Частина 1.

Середа, 16 січня

ПРОГРАМА УТ

9.20 Кіноконцерт.
10.35 Шкільний екран. 8 кл. Російська література.
11.10 Говоримо українською. Кохання.
11.30 Док. фільм.
11.50 «Може, це любов ходить поміж нами». Естрадний концерт.
13.05 Для дітей. «Здрастуй, хор».
16.00 Новини.
16.15 Науково - популярний фільм «Езоз».
16.45 «Надвечір'я». Передача для людей старшого віку. Відеоповтор від 13 січня.
18.00 На київській хвилі.
18.30 Фільм-концерт «Подільські гуляночки».
19.00 Актуальна камера.
19.30 Г. Гендель. «Месія». Танцює молодіжний ансамбль з Великобританії.
20.25 Док. фільм «Палац. Іронічна елегія».
20.45 На добраніч, діти!
21.05 Концерт симфонічної музики.
21.55 Фільм «Мерзотник».
23.25 Вечірній вісник.
23.55 Нічний телезал. М. Старицький. «Не судилось». Вистава.

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 «Ранок». Інформаційно-музична програма (120+30).
9.00 Актуальний репортаж.
9.15 Телефільм «Спрут-4». 3 серія.
10.55 Мультфільм.
11.20 Дитячий музичний клуб.
12.00 ТСН.
12.15 «Слово». Художньо-публіцистична програма.
15.00 ТСН.
15.15 Телефільм «Лікарня на околиці міста». 2 серія.
16.10 Грає Ю. Слєсарєв (фортепіано).
16.25 Мультфільм.
16.35 Дитяча година (з уроком англійської мови).
17.35 «Мурад Кажлаєв. Ритми і роки». Док. телефільм.
18.40 Вулиця «Правды».
19.20 Телефільм «Спрут-4». 3 серія.
21.00 Час.
21.45 «Фіалки по середах, або Не святі горшки ліплять».
22.30 Фестивалі. Конкурси. Концерти.
23.30 Док. телефільм «Варлам Шаламов. Кілька моїх життів».
0.20 ТСН.
0.35 Телефільм «Донечка». 2 серія.
2.00 Грай, гармонь.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.15 «Адам і Мариля». Док. фільм.
8.35, 9.35 Основи інформатики і обчислювальної техніки.
9.05 Німецька мова. 1 рік навчання.
10.05 Німецька мова. 2 рік навчання.
10.35 Загальна біологія. 10 кл.
11.05 Наш сад.
11.35 Хокей. Товариська зустріч. «Квебек Нордікс» (Канада) — «Динамо» (Москва).
13.35 Телефільм «Не зійшлися характерами».
14.55 Док. фільм «По 57».
15.15 Телевізійний музичний абонемент. Знайомтесь, Гінтарас Рінкявічюс.
17.00 Документальний екран Росії.
18.20 Концерт Г. Писаренко.
18.40 Колаж.
18.45 Хокей. Товариська зустріч. «Квебек Нордікс» (Канада) — «Динамо» (Москва). У перерві — 20.05 Вечірня казка.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.45 Док. телефільм.
23.35 Баскетбол. Кубок володарів кубків, Чоловіки. «Динамо» (Москва) — «Кнорр» (Болонья, Італія).

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

17.00 Для дітей. Канал «Д».
18.00 Чемпіонат СРСР з баскетболу «Динамо» (Київ) — «Буревісник» (Алма-Ата).
19.30 Телефільм «День на спаді тепла».
20.00 На київській хвилі.
20.30 Муз. фільм «Перед концертом».
20.50 Німецька мова. 1 рік навчання.
21.20 Німецька мова. 2 рік навчання.
21.50 Російська мова.
22.20 Надії і реальність народної освіти.
22.50 Школа спілкування з дитиною.
23.20 Грані прекрасного. «Як пройти до Петровського палацу?». Частина 2.

Четвер, 17 січня

ПРОГРАМА УТ

9.00 Новини.
9.20 Г. Гендель. «Месія». Танцює молодіжний ансамбль з Великобританії.
10.15 Телефільм «Виклик».
10.40 «Зимові візерунки». Дитяча фольклорна програма.
11.40 Шкільний екран. 6 кл. Музика.
12.05 Т. Г. Шевченко. «Назар Стодоля». Вистава.
16.00 Новини.
16.15 Для дітей. «Веселка».
16.45 Республіканська фізико-математична школа. Конічні перерізи. Передача 1.
17.15 Док. фільм «Під знаком біди».
18.00 Концерт дитячої художньої самодіяльності.
18.30 Популярні симфонічні мініатюри.
19.00 Актуальна камера.
19.30 Концерт з творів П. Чайковського.
20.45 На добраніч, діти!
21.05 Ліричні мелодії.
21.30 Молодіжна студія «Гарт». У перерві — 22.30 — Новини.
23.45 Телефільм «Провінціалки».

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 «Ранок». Інформаційно-музична програма (120+30).
9.00 Діловий кур'єр.
9.15 Телефільм «Спрут-4». 4 серія.
11.00 Дитяча година (з уроком англійської мови).
12.00 ТСН.
12.15 Фестивалі. Конкурси. Концерти.
15.00 ТСН.
15.15 Телефільм «Лікарня на околиці міста». 3 серія.
16.05 До 130-річчя з дня народження В. Андреєва. Антологія творів для оркестру народних інструментів.
16.55 Фільм дітям. «Казка про чарівний бісер». 1 серія.
18.00 ...До шістнадцяти і старші.
18.45 До підсумків чемпіонату світу з шахів.
19.15 Телефільм «Спрут-4». 4 серія.
21.00 Час.
21.45 Пісня-90. Заключний вечір 20-го Всесоюзного телефестивалю. Частина 1. (Повтор від 1 січня).
23.40 Док. телефільм «Близьке пустище» (Нижній Новгород).
0.40 ТСН.
0.55 Телефільм «Красень мужчина». 1 серія.
2.00 Концерт Президентського оркестру морської піхоти США.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.15 «Олексій Саврасов». Науково-популярний фільм.
8.35, 9.45 Природознавство. 5 кл.
8.55 Іспанська мова. 1 рік навчання.
9.25 «Олексій Саврасов». Науково-популярний фільм.
10.05 Іспанська мова. 2 рік навчання.
10.35, 11.35 Біологія. 8 кл.
11.05 Російська мова.
12.05 Док. телефільм.
13.55 Телестудії міст РРФСР. Витоки. Дні культури Південного Уралу. Передача з Челябінська.
14.25 Документальний екран Росії.
15.45 Ритмічна гімнастика.
17.00 «Крила Вітчизни». Науково-популярний телефільм. Фільм 1. «Час літати».
18.00 З любов'ю до народної пісні.
18.40 Російські підприємці. Костянтин Алексеєв (Станіславський).
19.15 Парламентський вісник Росії.
19.30 Ритмічна гімнастика.
20.00 Вечірня казка.
20.15 Літературні читання. С. Єсенін. «Анна Снєгіна».
21.00 Час (із сурдоперекладом).
21.45 Телефільм «Буває ж...».
22.50 Фехтування. Міжнародний турнір «Мастерс».

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

17.00 Телефільм «Не зійшлись характерами».
18.15 Пісенне свято Київщини.
19.00 Дитяча година (з уроком англійської мови).
20.00 Телепрограма «Сім'я».
20.45 Іспанська мова. 1 рік навчання.
21.15 Іспанська мова. 2 рік навчання.
21.45 Світ грошей Адама Сміта.
22.25 Якщо вам за...
23.10 Школа спілкування з дитиною.
23.40 Грані прекрасного. «Східці душі».

П'ятниця, 18 січня

ПРОГРАМА УТ

9.20 Концерт ансамблю танцю «Політ».
10.15 Телефільм «Анатомія престижу».
10.35 Шкільний екран. 8 кл. Історія УРСР.
11.05 Муз. фільм «Живі струни».
11.40 Шкільний екран. 11 кл. Російська література.
12.15 Науково - популярний фільм «У пошуках пришельців».
13.40 «Відсвіти». Мистецький альманах. Відеоповтор від 12 січня.
16.00 Новини.
16.10 Концерт для дітей.
16.40 Циркова програма.
17.00 Док. фільм «Точка роси».
18.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
18.30 Муз. фільм «Оксана Петрусенко».
19.00 Актуальна камера.
19.30 Літературна карта України. О. Мандельштам. До 100-річчя з дня народження.
20.15 Фільм-концерт «Дустар».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 С. Рахманінов. «Алеко». Опера у концертному виконанні.
21.45 Фільм «Без особливого ризику».
23.00 Вечірній вісник.
23.30 Нічний телезал. В. Босович. «Данило Галицький». Вистава.

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 «Ранок». Інформаційно-музична програма (120+30).
9.00 Мультфільм.
9.15 Телефільм «Спрут-4». 5 серія.
10.50 Козачі наспіви.
11.15 ...До шістнадцяти і старші.
12.00 ТСН.
12.15 «Фіалки по середах, або Не святі горшки ліплять».
15.00 ТСН.
15.15 Телефільм «Лікарня на околиці міста». 4 серія.
16.05 Якщо вам за...
16.50 Фільм «Казка про чарівний бісер». 2 серія.
17.55 Кінофестиваль. «Приз глядацьких симпатій». «Прелюдія».
18.20 Мультфільм.
18.40 Наш сад.
19.10 Програма «ВіД».
19.25 Телефільм «Спрут-4». 5 серія.
21.00 Час.
21.45 Програма «ВіД». У перерві — 0.00 ТСН.
1.00 Телефільм «Красень мужчина». 2 серія.
2.00 «А напоследок я скажу...». Співає В. Пономарьова.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.15 «Я б'ю війну» (художник В. Верещагін). Науково-популярний фільм.
8.35, 9.35 Музика. 7 кл.
9.05 Англійська мова. 1 рік навчання.
10.05 Англійська мова. 2 рік навчання.
10.35, 11.35 Фізика. 8 кл.
11.05 «Бурда моден» пропонує...
12.05 Телефільм «Буває ж...».
13.10 Док. телефільм «Не стріляйте в музиканта...».
13.40 Л. Бетховен. Дві сонати для віолончелі і фортепіано.
17.00 «Крила Вітчизни». Науково-популярний телефільм. Фільм 2. «Лицарі неба».
17.55 На концертах В. Ашкеназі.
18.55 Пори року.
19.55 Колаж.
20.00 Вечірня казка.
20.15 Док. телефільм «Десятуха».
20.45 Спорт для всіх.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.45 Ілюзіон. Фільм «Нащадок Чінгіс-хана».

За мотивами однойменного роману сибірського письменника І. Новокшонова. Йдеться про національно-визвольний рух монгольського народу проти іноземних загарбників на початку 20-х років. Сценарій О. Бріка. Режисер В. Пудовкін. У ролях: В. Інкіжинов, А. Дедінцев, Л. Бєлінська, А. Судакевич, В. Цопі, Б. Барнет. «Міжрабпомфільм». 1928 р. Озвучено в 1949 р. Відновлено у 1964 р.

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

17.00 Кінокомедія «Здрастуйте, я ваша тьотя».
18.40 Науково - популярний фільм «Кроки за горизонт».
19.40 Фільм-концерт «Фантазія».
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
20.30 Кінопрограма студії «Укртелефільм». «Маленька подорож до Єгипту». «Птах українського вертепу».
21.05 Англійська мова. 1 рік навчання.
21.35 Англійська мова. 2 рік навчання.
22.05 Школа спілкування з дитиною.
22.35 Грані прекрасного. «Іду сказати людям».

Малюнки Євгена Григор'єва і Влада Паланкова.

Субота, 19 січня

ПРОГРАМА УТ

9.00 Новини.
9.20 Ритмічна гімнастика.
9.40 Ранковий концерт.
9.55 «Доброго вам здоров'я». Санаторне оздоровлення дітей.
10.20 «Як ще були ми козаками». Музична програма.
13.30 Новини.
13.40 Для дітей. Фільм «Спадкоємиця Ніки».
15.10 М. Ердман. «Самовбивця». Вистава.
17.30 «Пломінь». Клуб української пісні. Повтор від 6 січня.
19.00 Актуальна камера.
19.30 Телетурнір «Сонячні кларнети». Самодіяльні художні колективи Кіровоградської області.
20.50 На добраніч, діти!
21.00 Концерт хору студентів Київської Державної консерваторії ім. П. Чайковського.
21.40 Фільм «Гараж».
23.20 Вечірній вісник.
23.50 Фільм «Теми для роздумів».

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 У суботу раненько. «Збережи і передай».
7.15 Спорт для всіх.
7.30 Ритмічна гімнастика.
8.00 Ранкова розважальна програма.
8.30 Наш сад.
9.00 ТСН.
9.15 Телефільм «Спрут-4». 6 серія.
11.05 «Бурда моден» пропонує...
11.35 Мультфільм.
11.45 Фільми режисера Я. Фріда. «Благочестива Марта». 1 і 2 серії.
14.00 Науково - популярний фільм «Ландшафти Землі». 2 серія. «Льодовики».
15.00 ТСН.
15.15 «Хто є хто». Із циклу «Політичні діалоги».
16.30 У світі казок і пригод. Телефільм «Пригода у місті, якого нема».
18.00 Міжнародна панорама.
18.45 Мультфільм.
19.05 Телефільм «Спрут-4». 6 серія.
21.00 Час.
21.45 «Він і вона...». Лірична програма.
23.00 Пісня-90. Заключний концерт 20-го Всесоюзного телефестивалю. Частина 2 (повтор від 1 січня). У перерві — 0.00 ТСН.
1.55 Телефільм «Собаче серце». 1 серія.
3.00 Джазові портрети. А. Бабій.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 Мультфільм.
8.30 Виступ грецького ансамблю «Еос».
9.00 Відеоканал «Співдружність».
12.30 Світ, в якому ми живемо. Фільми режисера К. Лаврентьєва. «Творення хліба».
13.55 Російська мова.
14.30 «Плюс одинадцять». Програма Російського телебачення. (16.00 Док. фільм «Четвертий вимір». 17.00 Теледискотека передачі 50×50»).
18.00 Науково - популярний фільм «Крила Вітчизни». Фільм 3. «Забуті імена».
18.55 Співає З. Сахабєєва.
19.25 Колаж.
19.30 Парламентський вісник Росії.
19.45 Вечірня казка.
20.00 Футбол. Міжнародний юнацький турнір пам'яті В. Гранаткіна. Збірна СРСР-1 — збірна ФРН. 2 тайм.
20.50 Ялта-91.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.45 Телефільм «Троє у човні, не рахуючи собаки». 1 і 2 серії.
23.50 Фехтування. Міжнародний турнір. «Московська шабля».
0.20 Концерт в Смольному соборі.

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

9.00 Розминка для ерудитів.
9.50 Іспанська мова. 1 рік навчання.
10.35 Здоров'я.
10.55 Дитячий сеанс.
11.40 Школа спілкування з дитиною.
12.15 Дитяча година (з уроком французької мови).
13.15 Грані прекрасного. «Спадщина».
14.05 Німецька мова. 1 рік навчання.
14.40 Професія — комерсант.
15.10 «В об'єктиві — Німеччина. «Люнебурзьке пустище». Передача німецькою мовою.
16.10 Французька мова. 1 рік навчання.
16.45 Грані прекрасного.
17.45 «Перспектива». Док. фільми англійською мовою.
18.40 Прогрес. Інформація. Реклама.
19.10 Концерт молодих виконавців України.
20.00 Київська панорама.
21.00 Телефільм «Береги». 3 серія.
22.10 Грані прекрасного. У світі музики.

Неділя, 20 січня

ПРОГРАМА УТ

9.00 Новини.
9.20 Ритмічна гімнастика.
9.40 «У неділю вранці». Інформаційно-музична програма.
10.40 Мультфільм.
10.50 Для дітей. Канал «Д».
12.20 «Земле моя». «Живи, Арсенівко».
13.05 Новини.
13.20 Фільм «Страховий агент».
14.30 Село і люди.
15.15 «Ви нам писали». Музична програма за листами глядачів.
16.00 Служба солдатська.
17.00 В країні Мультляндії.
18.00 Маленький концерт.
18.15 Телеспортарена.
19.00 Актуальна камера.
19.30 Музичний глобус.
20.30 «Візит до лікаря». Профілактика дифтерії.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Грає ансамбль народної музики.
21.40 Екран зарубіжного фільму. Фільм «Царська п'єса».
22.45 Вечірній вісник.
23.15 Співає народна артистка УРСР Р. Кириченко.

І ПРОГРАМА ЦТ

8.00 ТСН.
8.15 Ритмічна гімнастика.
8.45 Тираж «Спортлото».
9.00 Зранку-раненько.
10.00 На службі Вітчизні.
11.00 Ранкова розважальна програма.
11.30 Клуб мандрівників.
12.30 Здоров'я.
13.00 Сільська година.
14.00 Док. телефільм «Хмари нашого дитинства».
15.00 ТСН.
15.15 Концерт ансамблю народного танцю СРСР. Художній керівник — народний артист СРСР І. Мойсеєв.
16.20 Нове покоління вибирає. Шанс.
17.45 Грає Московський симфонічний оркестр. Диригент П. Коган.
18.10 Уолт Дісней представляє...
19.00 Недільний кінозал. Новини кіно.
19.15 Фільм «Великий вальс». (США).
21.00 Час.
21.45 Аркадій Арканов з друзями і для друзів.
0.05 ТСН.
0.20 «Краса врятує світ». Всесвітній конкурс краси.
1.50 Телефільм «Собаче серце». 2 серія.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.00 На зарядку, ставай!
8.20 Цирк, цирк, цирк. «Лев, слон, собака та інші...».
9.00 «Репортаж біля краю безодні». Док. телефільм про екологічну обстановку у м. Братську.
9.50 У майстерні художника. Олексій Кузьмич.
10.00 С. Губайдулліна. «Чую... Змовкло...». Симфонія у 12 частинах.
10.40 «Сибір на екрані». Кіножурнал.
10.50 Мультфільм.
11.15 «Плюс одинадцять». Програма Російського телебачення.
14.45 Фільм «Зелений фургон». 1 і 2 серії.
17.00 Планета. Міжнародна програма.
18.00 Л. Фейхтвангер. «Вдова Капет». Телевистава.
19.55 Колаж.
20.00 Вечірня казка.
20.15 Педагогіка для всіх.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.45 Авторське телебачення. Телевізійний Будинок актора. «Нещодавно», «Знайомий незнайомець».

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

9.00 Розминка для ерудитів.
9.50 Іспанська мова. 2 рік навчання.
10.25 Мама, тато і я.
11.00 Дитячий сеанс.
11.45 Грані прекрасного. Барви Вірменії.
12.35 Дитяча година (з уроком англійської мови).
13.35 Німецька мова. 2 рік навчання.
14.10 Пори року.
15.10 Грані прекрасного. Театр одного актора.
16.30 Французька мова. 2 рік навчання.
17.05 Світ грошей Адама Сміта.
17.45 А. Адан. «Жізель». Вистава Великого театру СРСР.
19.45 Англійська мова. 2 рік навчання.
20.20 «Ландшафти Землі». Науково-популярний фільм. 3 серія.
21.20 Італійська мова.
21.50 Школа спілкування з дитиною.
22.20 Читання з продовженням.
22.30 Грані прекрасного. У світі музики.

Переходити до конкретних справ

АМЕРИКАНСЬКІ БІЗНЕСМЕНИ ПРО ДІЛОВІ ВІДНОСИНИ З УКРАЇНОЮ

Прийняття Декларації про державний суверенітет України підвищило інтерес до нашої республіки і з боку американських ділових кіл. Можливості прямих ділових зв'язків з УРСР давно цікавлять і підприємців української діаспори США. Тепер вони перейшли до активного вивчення нашого ринку. Про це, інші важливі аспекти можливого співробітництва йдеться в огляді, підготовленому кореспондентом Укрінформ при ООН.

«Сприяти ліквідації політичної та економічної кризи в СРСР» — таку мету поставила перед собою створена **Українським науковим інститутом Гарвардського університету «Програма дослідження процесів демократизації на Україні»**. Вона грунтується на теоретичних розробках Гарвардської школи політичних наук імені Дж. Кенеді, юридичної школи Йєльського університету та інших наукових установ. Частина цієї програми — «Проект економічної реформи» координує експертні дослідження західних спеціалістів у сфері найбільш гострих економічних проблем України.

У вересні-листопаді в Гарварді цим проблемам були присвячені семінар і конференція з широкою участю вчених, політиків, господарських керівників з України, а також представників української діаспори США. За підсумками цих зустрічей прийнято меморандум. Тепер Гарвардський університет зайнятий пошуком джерел фінансової підтримки для здійснення наміченої широкомасштабної програми.

Ми уважно стежимо за тим, як розгортаються події в Радянському Союзі, говорить один з учасників конференції, **керівник відділу великої американської хіміко-фармацевтичної фірми «Файзер» В. Назаревич**.

Як спеціаліста в галузі паперового виробництва його, звичайно, насамперед цікавить ця проблема. Одним з компонентів, які надають паперу білого кольору, є вапно, підкреслює він. А Україна дуже багата на поклади вапняків. Америка дедалі більшу увагу приділяє переробці паперової вторинної сировини. У цьому зв'язку є перспективним створення спільного підприємства, яке б поставляло з України мінеральні наповнювачі для паперової індустрії, виготовлювані за технологією нашої фірми, добрі перспективи відкриваються також у виробництві пластмас з використанням американських технологій. На нинішньому етапі, продовжує бізнесмен, ми гостро потребуємо інформації про потенціальні можливості української індустрії. Але важлива економічна інформація, як правило, надходить від нагоди до нагоди. Необхідно налагодити випуск і розповсюдження спеціального журналу про ділове життя України і Америки. Це стало б одним із стимулів для розширення участі американського капіталу в радянському ринку.

Для переходу до ринкових відносин в СРСР необхідно дуже швидко провести роздержавлення, приватизувати індустрію, вважає **Г. Юрчишин, президент створеної недавно компанії «Маунт вернон ентерпрайзез інкорпорейтед»**, яка спеціалізується на експорті з України електроенергетичного устаткування. Однак навіть серйозний перегляд системи цін без повної «демонополізації» промисловості і сільського господарства нічого не змінить. Мій 22-річний досвід міжнародної банківської практики підказує, що шлях переходу до «регульованої» ринкової економіки є помилкою. Він не дасть очікуваного позитивного ефекту. Фірма ризикованих капіталовкладень, з якою я зв'язаний, зробила перші кроки в напрямі створення Міжнародного інвестиційного фонду на Україні. Проведено перші поки що неофіційні, але позитивні переговори з деякими американськими корпораціями. На жаль, вони поки що дуже мало знають про Україну.

Сьогодні є настійна потреба в опублікуванні основних відомостей про Україну для бізнесу, говорить **президент вашінгтонської компанії «Трейд інтернешнл інкорпорейтед» Б. Винничок**. Ми організували на свої кошти групу спеціалістів у галузі західної торговельної і промислової реклами. Їх завдання полягає в тому, щоб зібрати на Україні всі необхідні матеріали і до лютого підготувати докладні, добре ілюстровані публікації. Справа в тому, що в лютому в Канаді відбудеться велика міжнародна конференція. Головне питання її порядку денного — навіщо треба робити інвестиції в економіку України? Уряд Канади взяв на себе витрати по проведенню цієї конференції, в якій візьмуть участь також представники ділового світу Японії, Франції та інших європейських країн.

Нині зв'язки між українською діаспорою і Україною значно поліпшились, вважає **керівник відділу економічних прогнозів американо-японської компанії «Такенака» Б. Геруляк.** Проте, поки що недостатньо зроблено для того, щоб західні бізнесмени, приїжджаючи в СРСР, точно знали, куди і до кого їм звертатись для вирішення ділових питань.

Ми дивимось на Україну не тільки очима бізнесменів, говорить **президент компанії «Ріга епвелоуп» З. Бабюк.** У кожного з українців Америки є велике бажання допомогти Батьківщині предків своїми знаннями, зв'язками, капіталом. Я щиро підтримую прагнення Радянського уряду захистити інтереси простих людей у нинішній кризовій ситуації. Та й уряд США сьогодні дедалі більше заохочує прагнення приватних підприємців до активнішої участі у справах Східної Європи і СРСР. Тепер важливо, щоб нас правильно розуміли в Радянському Союзі і ми могли б вникати в стан справ майбутніх партнерів. Так, уряд України міг би створити пост комерційного аташе в Нью-Йорку, з яким ми б координували співробітництво і від якого одержували б необхідну ділову інформацію. Настав час створити спеціальний комітет або бюро по зв'язках з американськими підприємцями.

Американці виявляють дедалі жвавіший інтерес до налагодження торговельно-економічних зв'язків з Україною, де є високорозвинута індустрія і дуже добра технологічна база, вважає **директор відділу ринкових досліджень американської і зарубіжної торгівлі міністерства торгівлі США А. Бегун.** Поширення комерційної інформації в колах американського бізнесу здійснюється за допомогою системи під назвою «Коммершіал інформейшнл менеджамент», в якій за допомогою комп'ютерів обробляють і поширюють дані про потенціальних партнерів. Вони являють собою дослідження ринків усього світу. В 50 містах США, включаючи найбільші промислові центри, другий рік працюють спеціальні бюро, підключені до цієї системи. У нас є чимало даних про можливості в торгівлі, наприклад, з Японією, Канадою, Мексікою, а ось щодо України таких даних поки що надзвичайно мало, відзначив А. Бегун. Важливо якомога швидше розширити коло радянських кооперативів і державних організацій, які могли б підтримувати відносини з США, і ввести дані про них у наш інформаційний банк.

Українці, які становлять у Сполучених Штатах близько одного процента населення, вважають святим обов'язком допомогти своїй другій батьківщині жити краще, і треба вжити термінових заходів для того, щоб вони могли вільно здійснювати свої економічні ідеї, говорить **директор американського видавництва «Пролог» Роман Купчинський**. Бізнесмени українського походження бачать добрі перспективи в розширенні торговельно-економічних зв'язків з Україною. Бо кожен українець в еміграції одночасно живе немовби у двох світах, прагнучи з'єднати ділове життя із задоволенням потреби в зв'язку із своїм народом.

Головне, що сьогодні стримує західних підприємців від широкого виходу на радянський ринок, — нестабільність. Після укладення договорів про взаємовідносини між республіками, які проголосили свій державний суверенітет, важливо, щоб ці угоди не залишались «паперовими», вважають вони. Всесоюзні відомства повинні переключитись на сприяння здійсненню укладених між республіками договорів. Це сьогодні одне з ключових питань радянської економіки.

Микола МАСЛОВ.
Нью-Йорк.

Євген КОЛОДІЙЧУК

КОЛОДІЙЧУК Євген Сергійович народився 1940 року на Волині. Закінчив Київський університет. Працював у різних редакціях — від газети «Молода гвардія» до журналу «Україна». Автор чотирьох збірок гумору та сатири.

КОМЕДІЯ

ПОДЗВОНИЛИ з району. Я саме був у конторі, трубку підняв.

— Як у вас перебудова? — питають.

— Та добре, — кажу. — Голова — он з вікна видно — вже перебудувався. Парторг — теж. От бригадир — ще не зовсім. Шиферу на дах не вистачило. Але і він скоро нову хату закінчить. Так що з перебудовою у нас порядок.

— А з гласністю як? — цікавляться.

— Та і з гласністю, — кажу, — все гаразд. Он мій малий у першому класі, ще букваря читає по складах, а матюкається вже, як десятикласник. Як я почув, то паска взяв, штанці з нього спустив, а він кричить: я неформал, у нас свобода слова!

— Та не про те мова, — знову перечать з району. — Ну, вибори у вас були? Нове начальство вибирали?

— Ну, були, — відказую. — Ну, вибирали.

— І скільки ж у вас кандидатур висували на керівну посаду? — цікавляться.

— Та звісно, скільки. Дві було кандидатури. Така вказівка, балакають, поступила з району. Щоб кандидатур було дві, а щоб вибрали-таки Федора Юхимовича. Того, що й тепер головує.

В трубці щось гикнуло, потім зашкабарчало і невдоволено стало кашляти.

— Ви ким працюєте? — чую по хвилі.

— Та звісно ким — обліковцем, — кажу. — Село наше бригадне, неперспективне, посаду бригадира — й ту скоротили. Оце обліковець за найвище начальство лишається. Школу у нас в селі закрили, церкву — розвалили, клуб згноїли. Правда, побудували ферму для скотини. Та почепили на ній лозунг: «Все — для блага людини!»

— То бюрократи у вас, значить, є? — отак просто в лоб мене і питають.

— Бюрократизм, — кажу, — є, а бюрократів у нас — нема. Бюрократ — як снігова людина. Всі про нього говорять, та ніхто не бачить...

— Ну, а ви в своєму селі їх бачите чи ні? — вперто наполягає той, з міста. — Називайте конкретно, щоб я записав.

— Можете записати мене, — кажу. — Михайло Іванович Порхавка. Обліковець-бюрократ. Продукт застійного періоду. Замість комп'ютера осідлав рахівницю. І думає на ній в'їхати у світле майбутнє. Де кожен до двотисячного року матиме окрему ізольовану квартиру і їстиме кооперативну ковбасу. Та співатиме пісеньку:

Продав меблі, продав хату—
Купив палку сервелату.

— А ви артист, — посміхнувся той у трубці.

— Як ви здогадалися?! — питаю. — В художній самодіяльності точно — участь беру.

— А плюралізм у вас був на зборах? — перебивають на тому кінці дроту.

— Та мабуть, — кажу, — був. У президії, видно, сидів. Він у нас товариш новий — я його добре ще не знаю.

— Ну критика, опозиція мали місце? — знову мене перепитує.

— Критика знизу? Аякже. У РАПО сказали, можна критикувати навіть першого секретаря райкому, якого недавно зняли. А ще — Сталіна і Брежнєва.

— А в опозиції — хто був? По-справжньому гостро хтось виступив?

— Та баба Текля, — кажу. — Вона у нас губата. Можна сказати, позаштатний критик. Її навіть заохотили: можете, бабо, лаяти всіх і все, що хочете, вам нічого не буде. Сіна для корови — не буде. Коней виорати город — не буде. Палива на зиму — не буде...

У трубці хтось чортихнувся і вже, видно по всьому, хотів закінчувати зі мною розмову.

— Ви не думайте, — кажу йому, — було на зборах дуже цікаво зовсім не так, як раніш. Були і репліки з місць, і непланові виступи, і мікрофони навіть стояли у залі.

— Ну-ну? — пожвавився телефонний голос. — То розкажіть, як було далі. Оце вже те, що слід, в дусі часу!

— Звісно, що так, — погоджуюсь. — А як було, питаєте? Може, не зручно хвалитися, але — моя заслуга. Я ж у клубі — керівником драмгуртка. Весь гурток залучив! Прийшов до нас у клуб сам Федір Юхимович подивитись на репетицію.

Ти, як скінчиться звітна доповідь, — кажу одному артистові, — даси репліку з місця. — Ти — неплановий виступ із залу зробиш. Ти чехвостити будеш Федора Юхимовича — щоб для звіту в район була критика недоліків нашого керівництва.

А щоб було природніше, — хлопцям своїм кажу, — можете щось від себе, експромтом критикнути.

Тавруйте, — кажу, — губителів природи на Байкалі. Корупцію в Середній Азії. Мафію на Сіцілії. Расову сегрегацію у Преторії. І аварію на атомній станції Тримайл-айленд.

— А місцеві недоліки можна? — це тракторист Петько.

— А чого ж ні, — відказую. — Крийте несприятливі погодні умови.

Чую, в трубці забулькало — хтось п'є воду. Видно, розхвилювався.

— Та ви не хвилюйтеся, — заспокоюю. — Все ж було, як насправді. Ніхто в залі й не подумав, що ми граєм комедію. Хіба це нам вперше?

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

ЩЕДРИЙ ГРИЦЬ

Як прибув Грицько
з курорту —
всім привіз гостинці:
сину — заводного
чорта,
донькам — по косинці.
Мамі й тещі —
по кофтині,
капелюха — діду.
Ну, а рідній половині—
імпортного СНІДу...

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора — Анатолій Горлов.

Чергові редактори — Марина Дятлова, Анатолій Жикол.

Автор макета — Анатолій Мироничев.

Змінний секретар — Леонід Підлужний.

Випусковий — Леонід Клюско.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Бригада коректорів: Леся Онищенко, Валентина Лукаш, Євгенія Оратовська, Олена Чоповська.

Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Будникова, Марія Солодюк, Ольга Яценко, Анатолій Артеменко, Сергій Скаженюк.

Лінотипіст Тетяна Мухіна.

* * *

Ордена Леніна комбінат друку видавництв «Радянська Україна», 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. Індекс 60955.

Тираж 165.650.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 60 коп.

Зам. 03150081.

ОСЛЯЧА ЛОГІКА

Антибайка

Віцця
Принесла скаргу раз на
Вовка:
— Шановний Осле!
Ліс усенький жовкне!
Бо Вовк порив
По всьому лісі нори,
Й травиця всохла,
Всі дерева хворі!
Шановний Осле!
В нашім лісі мор!
Овець понищив
Вовчий той терор!
Рятуй наш ліс!
Бо все живе в нім гине!
Бо Вовк понищить
Всеньку Україну!
Бо і твоя
Наступить скоро черга...
— Як Вовка звати?
— Мінатоменерго!

II

Осел за вухом
Мужньо почесав,
На скарзі візу
З' ходу написав.
— «Зелений гай»
Цю скаргу надрукує!
Що Вовк збиткує,
Нагло пащекує.
Домовились. Як гить дать.
Все! Залізно!
Але — на друк
Потрібна Вовча віза.
Отож, біжи
У лігво керівне,
Хай Вовк
На скарзі
Дозвіл писоне...

* * *

Ви зрозуміли логіку Ослячу?
Ані Вівці, ні скарги більш
не бачу...

Елементарно, Ватсоне!

ВБИВСТВО З ІЛЮМІНАЦІЄЮ

Доки кращі романісти пишуть для редакції продовження детективу «Вбивство з ілюмінацією», пошта принесла перші варіанти, запропоновані читачами. Сьогодні друкуємо один з них. Автор — киянин Дмитро Лиховій.

Нагадаємо, що в першому розділі (див. «Курінь» за 1 січня) оповідалося, як Шерлок Холмс та доктор Ватсон святкували Новий рік. Почувши кілька «пострілів» шампанського за стіною, Холмс зробив висновок, що щойно сталось вбивство... «Елементарно, Ватсоне!» — взявся пояснювати він своєму другові.

Розділ другий

— Елементарно, Ватсоне!— почав було Холмс, але цієї миті за вікном щось брязнуло, почувся дзенькіт скла, скрегіт металу. Ватсон, за звичкою, щось занотував до блокнота. Холмс же лише кинув погляд на свій наручний Біг Бен, або як він любовно казав: «Мої «Командирські».

За дверима почулися важкі кроки, і до кімнати ввалився інспектор Лестрейд.

— Панове, автокатастрофа! Замах на моє життя. Якийсь джентльмен скерував «Запорожця» на мого «Ролс-Ройса»! Закон про міліцію не діє!!!

— Заспокойтесь, Лестрейде! — кинув Холмс. — До речі, який номер вашого авто?

Інспектор назвав.

— Так я й гадав. Ваш номер співпадає з номером автомобіля Бориса Миколайовича Єльцина. Висновки робіть самі.

— Фантастично, Холмсе! — захоплено вигукнув Ватсон.

Холмс зашарівся.

— Дрібниці. До речі, ми, здається, забули про Новий рік. Чи не час трохи розважитись?

— Щодо розваг, — ожив Лестрейд. — Щойно почув свіжого анекдота про нашого колегу Штірліца.

— Інспекторе! — зауважив Холмс. — Хотілося б обійтися цієї ночі без непристойностей.

— Тоді, можливо, поговоримо про політику? — запропонував Ватсон.

— Запевняю вас, друже, останнє неможливе без першого. Пропоную суто чоловічу розвагу. Позичте-но мені вашого револьвера, Ватсоне.

Відкинувшись на стільці, він кільканадцять разів вистрілив у стіну.

— Б'юсь об заклад, джентльмени, ніколи не здогадаєтесь, що означають ці контури.

Джентльмени справді висловили безліч здогадок, але Холмс лише іронічно посміхався.

— Що ж, скажу, — підсумував він нарешті. — Не виключено, що такими будуть контури Союзу після укладення майбутнього договору.

— Даруйте! — здивовано вигукнув Лестрейд. — А де ж Грузія, Молдова?..

— Там, де й Литва, Латвія, Естонія! — гірко посміхнувся Холмс. — Втім, це лише моє припущення. Можливо, якби був тут Рафік Нішанов, він би кількома пострілами іншу перспективу змалював. Хоча чим вам не подобається Союз Радянських Середньоазіатських республік?

Помовчали про своє.

Світало.

— Холмсе, а що ви скажете про те вбивство під «постріли» шампанського? — нарешті озвався доктор.

— Елементарно, Ватсоне! Місіс Хадсон ще звечора попередила мене, що порішить гусака, придбаного у передень ринку за ринковою ціною. А позаяк вона не любить різати по живому, я запропонував свого револьвера. І ще, Ватсоне: чи не дали б ви у борг кілька талонів на набої?

Дмитро ЛИХОВІЙ.
Мал. Віктора КУДІНА.